

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
SOSYOLOJİ BİLİM DALI

**SEMT TARAFTARININ KENT İLE BİRLİKTE
DÖNÜŞÜMÜ: İSTANBUL, PİYALEPAŞA ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Mustafa Taki KURTOĞLU

İstanbul, 2019

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
SOSYOLOJİ BİLİM DALI

**SEMT TARAFTARININ KENT İLE BİRLİKTE
DÖNÜŞÜMÜ: İSTANBUL, PİYALEPAŞA ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Mustafa Taki KURTOĞLU

Öğrenci No:

165517019

Danışman:

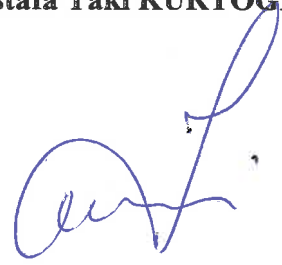
Dr. Öğr. Üyesi Nihan BOZOK

İstanbul, 2019

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Semt Taraftarının Kent İle Birlikte Dönüşümü: İstanbul, Piyalepaşa Örneği” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiği ve çalışmamın içinde kullanıldığı her yerde atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım (25.12.2019).

Mustafa Taki KURTOĞLU

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

25/12/2019

Enstitümüz *Sosyoloji* Anabilim Dalı *Sosyoloji* Programı yüksek lisans öğrencilerinden 165517019 numaralı **Mustafa Taki KURTOĞLU**'nun "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "***Semt Taraftarının Kent İle Birlikte Dönüşümü: İstanbul, Piyalepaşa Örneği***" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 03/12/2019 tarih ve 2019/08 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 29. maddesinin 3. fıkrası gereğince (70) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile **Kabul/Red veya Düzeltme** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Nihan BOZOK
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Marcel MERCIAR
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Pınar KARABABA
(İstanbul Gelişim Üniversitesi)

Adı – Soyadı : Mustafa Taki KURTOĞLU
Danışmanı : Dr. Öğretim Üyesi Nihan BOZOK
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans - 2019
Alanı : Sosyoloji
Anahtar Kelimeler : Futbol, Kentleşme, Futbol Kültürü, Göç, Futbol Takımı Taraftarlığı, Piyalepaşa

ÖZ

SEMT TARAFTARININ KENT İLE BİRLİKTE DÖNÜŞÜMÜ: İSTANBUL, PİYALEPAŞA ÖRNEĞİ

Futbol neredeyse tüm dünya üzerinde en yaygın spordur. Futbolun izlenme oranları ve ekonomisi gün geçtikçe artmaktadır. Teknolojinin de ilerlemesi ile birlikte, futbol her geçen gün daha fazla insana ulaşabilmektedir. Futbolun bu kadar sevilen bir spor olması seyirci ve taraftar sayısını arttırmaktadır. Bu tez, futbol ve futbol taraftarlığının toplumsal boyutları arasındaki ilişkiyi mikro bir düzeyde incelemektedir. Ülkemizde bulunan büyük takımlar dışında kalan ve İstanbul’da bulunan semt takımı taraftarlığı üzerinde yoğunlaşan bu çalışmada, semt taraftarlarının dönüşümü ele alınmıştır. Burada örnek olarak İstanbul Piyalepaşa Mahallesi seçilmiştir. Bu çalışmada semt takımı taraftarlığında ortaya çıkan değişim, kentleşme ve göç kavramlarının ışığında tartışılmıştır. Tez çalışması, İstanbul Piyalepaşa futbol takımının taraftarları ile yapılan nitel araştırmaya dayanmaktadır. Taraftarlık dinamikleri, semtin ve İstanbul’un sosyolojik değişimleri bağlamında ele alınmıştır. Tezde, futbol kültürü başlığı altında futbolun yıllar içerisindeki dönüşümü ve futbol sosyolojisi bağlamında taraftarlık kavramı incelenmiştir. Ardından alan araştırmasının sonuçları tartışılmıştır. İstanbul’un ve Piyalepaşa mahallesinin son yıllarda geçirdiği dönüşümlerle birlikte, semt taraftarları arasında eskiden oluşan sıkı toplumsal bağların çözülmeye başladığı görülmüştür. Semt takımı taraftarlığının “heyecanının”, giderek büyüyen futbol endüstrisi ve büyük takımlar taraftarlığının gölgesinde kalmaya başladığı görülmüştür.

Name – Surmane : Mustafa Taki KURTOĞLU
Supervizor : Dr. Lecturer Nihan BOZOK
Degree and Date : Master, 2019
Major : Sociology
Key Words : Football, Urbanization, Football Culture, Migration,
Football Team Fan, Piyalepaşa

ABSTRACT

TRANSFORMATION OF THE NEIGHBORHOOD FOOTBALL FANS VIA THE CHANGING PATTERNS OF URBANIZATION: THE CASE OF PIYALEPASA, ISTANBUL

Football is the most common sport in almost all over the world. Football's ratings and its economy are increasing day by day. With the advancement of technology, football can reach more and more people every day. The fact that football is such a popular sport increases the number of watchers and fans of football. This thesis examines of the relationship between football and social dimensions of football fan from a micro-level perspective. In this study, which focuses on the fans of the neighborhood football team in Istanbul, whose dynamics are different from the big teams in our country, social transformation of neighborhood football team fans is discussed. The case of this thesis is the Piyalepasa Neighborhood in Istanbul. In this study, the change in the social dynamics of fans of the neighborhood football team were discussed in the light of urbanization and migration concepts. This thesis is based on a qualitative study which is conducting by interweaving with the fans of the Istanbul Piyalepasa football team. The dynamics of being fan are discussed in the context of the sociological changes of the neighborhood and also Istanbul. In the thesis, the concept of advocacy in the context of the transformation of football over the years and the sociology of football are examined under the title of football culture. Then, the results of the qualitative field study are discussed. With the transformations of Istanbul and Piyalepasa district in recent years, it has been observed that the long-established social ties between the

neighborhood team fans have begun to weaken. The “excitement” of being a neighborhood team's fan has been overshadowed by the growing football industry and the being fans of big teams.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZ.....	i
ABSTRACT.....	ii
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	v
KISALTMALAR	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TEORİK ARKA PLAN: KENTLEŞME, GÖÇ VE TAKIM TARAFTARLIĞI İLİŞKİSİ

1.1. Kentleşme ve Göç	8
1.1.1. İstanbul’un Dönüşümü.....	15
1.2. Futbol ve Sosyolojisi.....	19
1.2.1. Futbol ve Kültürü.....	30

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırma sorusu	36
2.2. Araştırmanın yöntemi	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PİYALEPAŞA FUTBOL TAKIMI VE TARİHSEL ARKA PLAN

3.1. Piyalepaşa Futbol Takımı.....	39
3.2. Piyalepaşa Mahallesi.....	41

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ALAN ARAŞTIRMASI VE BULGULARIN TARTIŞILMASI

4.1. Alan Araştırması ve Bulgular	44
4.1.1. “Heyecan Kayboldu”	45
4.1.2. “Kentsel Dönüşüm Mahalledeki Birlik Ve Beraberlik Ruhunu Bozmadı, Kimisine Yaradı. Mahalleye Gelmek İsteyen Gelir”	48
4.1.3. Futbola Düşkün Bir Mahalle “Buradan Beykoz’a maç yapmaya giderdik kamyon kasasında”	50

4.1.4. “Mahallede arkadaşlık, siyasetten önde gelir”	55
4.1.5. “Semt bizim ama takım ne kadar bizim”	57
4.1.6. “Para, amatör kulüpleri canlandırır”	59
4.2. Bir Kişinin Hayat Hikayesi Üzerinden Semti ve Futbolu Birlikte Düşünmek:	
Babamın Anlattıkları.....	61
SONUÇ	66
KAYNAKÇA	75
EKLER	81
Ek-1: Görüşme Rehber Formu.....	81
Ek-2: Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	85
Ek-3: Alan Fotoğrafları.....	86

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Foto 1: Tarık Kurtoğlu Arşivinden (11.01.2018 Piyalepaşa Spor kulübü Şampiyonluk maçının ardından)	47
Foto 2: Tarık Kurtoğlu Arşivinden (11.11.1991 Kasımpaşa-Fethipaşa sahasında gece maçı)	51
Foto 3: Tarık Kurtoğlu Arşivinden (26.04.1994 Kasımpaşa-Okspor sahasında maç)	52
Foto 4: Tarık Kurtoğlu Arşivinden (05.03.1992 Piyalepaşa maçından. Vefa sahasında maç)	55
Foto 5: Tarık Kurtoğlu Arşivinden (08.04.1986 Terzialan Köy Takımı, Çan Spor Kupası Maçından, maçından. Çan Spor sahası)	65

KISALTMALAR

FA : The Football Association

FIFA : Fédération Internationale de Football Association

GİRİŞ

Futbol, ortaya çıktığı ilk andan itibaren ilgi gören bir spordur. Temel oyun mantığı göz önünde bulundurulduğunda, bu oyunun tarihini milattan önce 2000’li yıllara kadar götürmek mümkündür. Futbol, aradan geçen yüzyıllar içerisinde dünyanın farklı coğrafyalarında oynanmıştır. Oyunun temel kurallarının her zeminde ve ayakla hareket ettirilebilecek her şeyle oynanabilmesi, tarih içerisinde dünyanın her yerinde görülebilmesine olanak sağlamıştır.

On dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru futbol oyununun çerçeveleri belirlenmiş ve kurallar ile birlikte kurumsal bir yapıya dönüşmeye başlamıştır. Bu yıllarda takımdaki oyuncu sayıları, futbol sahası ve kalelerin ölçüleri belirlenmiştir. Futbolun ilk kuralları olarak bilinen yazılı belge ise Cambridge Üniversitesi öğrencileri tarafından kaleme alınmıştır¹. Futbol oyunun kurumsallaşmasının ilk adımı sayılabilecek gelişme kulüplerin kurulması olmuştur. İngiltere, ilk futbol kulüplerine ev sahipliği yapmıştır. 1857 yılında kurulan ve şu anda 162 yaşında olan Sheffield F.C. kurulan ilk futbol kulübüdür. Harrow Okulu mensubu Nathaniel Creswick ve William Prest 24 Ekim 1857 yılında İngiltere’nin Kuzeyinde bulunan Sheffield şehrinde Sheffield Football Club’ı kurmuşlardır. O yıllarda başka bir kulüp olmadığı ve futbolun kuralları netleşmediği için kulüp kurucuları 'Sheffield Kuralları' adı altında bu top oyunu için kurallar olarak belirlenmiştir. Sheffield’in ardından 1960 yılında Hallam FC İngiltere’nin güneyinde kurulmuştur. Hallam FC’nin ardından 1960 yılında Londra’da Cray Wanderers FC kurulmuştur.² Aynı yıllar içerisinde 1959 yılında Peru’da Lima CFC 1959 yılında kurulmuştur.³

İngiltere’nin ardından birçok ülkede kulüplerin ortaya çıkması ile birlikte takımlar arasında müsabakalar organize edilmeye başlanmıştır. Dünyanın farklı coğrafyalarında farklı toplumsal kesimler tarafından ilgi gören futbol, kuruluş felsefesi bakımından farklılık göstermektedir. Avrupa’da işçi sınıfı tarafından ilgi

¹ <https://www.gzt.com/spor/dunyanin-en-eski-kulubunun-ne-zaman-kurulduğunu-biliyor-musunuz-3356131> 25.11.2019 tarihinde erişildi.

² <https://www.gzt.com/spor/dunyanin-en-eski-kulubunun-ne-zaman-kurulduğunu-biliyor-musunuz-3356131> 25.11.2019 tarihinde erişilmiştir.

³ <https://www.gzt.com/spor/dunyanin-en-eski-kulubunun-ne-zaman-kurulduğunu-biliyor-musunuz-3356131> 25.11.2019 tarihinde erişilmiştir.

duyulan ve oynanan futbol oyunu, Türkiye’de modernite etkisi ile ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu farklılıklar yıllar içerisinde kendisini farklı şekillerde göstermiştir. Kulüplerin taşıdığı anlam, kurulan ve kurulacak olan her takım için hafif bir ideolojik arka plan ifade etmiştir.

Kulüplerin kurulması ile birlikte ulusal ya da uluslararası müsabakalar yapılmıştır. Her müsabakada olacağı gibi futbolda da yenmek ve yenilmemek temel amaç olmuştur. Ulusal ya da uluslararası organizasyonu yapmakla yükümlü kuruluş FIFA’dır. FIFA 21 Mayıs 1904 tarihinde kurulmuştur. FIFA Dünya Futbolunun yönetici kuruluşu konumundadır. Futbolun milletlerarası müsabakaların ve organizasyonların düzenlenmesin de en yetkili organdır.

FIFA’nın Dünya ülkeleri ile ilişkilerini Konfederasyonları ile sağlamaktadır. FIFA’nın Merkezi Zürih’tedir. 203 üyesi bulunan FIFA’ya bağlı 6 Konfederasyon bulunmaktadır.⁴ FIFA’nın faaliyetleri, genellikle futbolun Dünya çapında tanıtımına, kalkınma projelerine ve maç organizasyonlarına ilişkindir. FIFA’nın belirlemiş olduğu kuralların dışında hiçbir ülke müsabaka düzenleyemez ve uluslararası müsabakalara katılamazlar.

FIFA’nın milli ve kulüp takımları seviyesinde düzenlenen futbol organizasyonları Dünya kupaları düzeyindedir. Kıtalar içerisinde düzenlenen kulüp ve ulusal takım organizasyonları FIFA’ya bağlı konfederasyonlar tarafından organize edilmektedir. Örneğin FIFA’nın altı konfederasyonundan biri olan UEFA, Avrupa Şampiyonası, Şampiyonlar ligi ve UEFA Avrupa ligi gibi organizasyonlarını düzenlemektedir.

Müsabaka sayılarının artması ile birlikte izleyici sayısı da artmıştır. Bu durum oyuna olan ilgiyi futbol oynamayanlar arasında da arttırmıştır.

Yıllar içerisinde takımların kuruluş felsefeleri, kuruldukları zemin, coğrafi konumları, bulundukları coğrafi konumdaki demografik yapı bu takımların destekçi bulmalarında etkili olmuştur. Yıllar geçtikçe takımlarını ilgiyle takip eden insanlar takımlarının taraftarları olmuşlardır.

⁴ <http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/genel/265-lale-orta/2090-futbol-organizasyonlarnn-tarihsel-geliimi-ii-fifa-organizasyonlar.html> 25.11.2019 tarihinde erişilmiştir.

Yirminci yüzyılın ilk yarısında yaşanan iki dünya savaşı, futbola hem oyun olarak hem anlam olarak hem de misyon olarak etkilemiştir. Savaş dönemlerinde yerel ve ulusal takımların galibiyetleri milletler ve iktidarlar tarafından psikolojik bir üstünlük düşüncesi olarak değerlendirilmekte idi. Bunun yanı sıra ülkeler müttefik kazanmak için de futbolu kullanmışlardır. 1923 yılında İngiliz General Charles Harrington gazetelere ilan vererek İstanbul'da itilaf devletlerinin takımlarına karşı İstanbul kulüplerini düzenleyeceği turnuvaya davet etmiştir. Bu davet neticesinde Fenerbahçe turnuvaya katılmıştır. Manevi olarak itilaf devletlerine moral vermesi beklenen turnuvayı Fenerbahçe kazanmış ve itilaf devletlerinin bu psikolojik üstünlük planını bozmuştur.⁵

Futbol yirminci yüzyılın başında faşist yönetimlerin propaganda aracı olarak da kullanılmıştır. Savaş zamanlarında futbol ile eğlenmenin ahlaksız bir eylem olduğuna ilişkin fikirler olmasına rağmen, futbola gün geçtikçe artan ilgi bu fikri önemsizleştiriyordu. Dünya ikinci büyük savaşa hazırlanırken ülkeler müttefik olmak istenen ülkelerin sempatilerini kazanmak için futbol maçları organize etmişlerdir. Bu amaçla Hitler'in takımı Admira propaganda faaliyetlerini aktif bir şekilde sürdürmüştür. Admira takımı tarafsız kalan ülkelerin desteğini almak için bu yönde çalışmalar yapmıştır. Özellikle denge politikası güden Türkiye, Hitler'in Balkan'lara sarktığı dönemde İngiliz Wanderers takımının Türkiye ziyareti bu anlamda İngiltere'ye sempati duyulmasını amaçlamıştır (Aktütün, 2016, s. 21).

Dünyanın değişen ekonomik ve sosyolojik yapısına paralel olarak futbolda da değişimler yaşanmıştır. Uluslararası organizasyonlar ve teknolojinin gelişimi ile birlikte futbol daha fazla insana ulaşmıştır. Daha fazla insana ulaşması ve daha fazla insan tarafından takip edilebilir olmasına imkân sağlanan futbolun gün geçtikçe takipçisi artmıştır. Bu bağlamda futbol oynanan statların kapasiteleri de artmıştır. Bu büyük taraftar kitleleri için yapılan statlar dünyanın farklı coğrafyalarında görülmektedir. Örnek olarak Kuzey Kore'de bulunan RunGrado Stadı 150.000, Hindistan'da bulunan Yuba Bharati Krirangan Stadyumu 120.000, Meksika'da bulunan Estadi Azteca Stadyumu 105.000, Avustralya'da bulunan Melbourne Cricket

⁵ <https://fourfourtwo.com.tr/bir-igal-ve-zafer-oykusu-general-harrington-kupasi/> 09.09.2019 tarihinde erişildi.

Ground Stadyumu 100.018, İran’da bulunan Azadi Stadyumu 100.000, İspanya’da bulunan Camp Nou Stadyumu 99.354 taraftar kapasitelidir.⁶

Bununla beraber kulüplerin güncel değerleri de artmıştır. Transfer market sitesinin yapmış olduğu çalışmaya göre 2019 yılındaki verilere göre Türkiye’nin en büyük üç kulübü Galatasaray Beşiktaş ve Fenerbahçe’nin değerleri şu şekildedir:⁷

Galatasaray FK: 122.80 Mil. £

Fenerbahçe SK: 90.28 Mil. £

Beşiktaş JK: 78.80 Mil. £

Türkiye’deki kulüplerin uluslararası turnuvalarda yeterince boy gösterememiş olması ve Türkiye Süper Liginin değerinin son yıllarda düşmesi, takımların değerlerinde de gözlemlenebilmektedir. Dünya’da ise en yüksek değere sahip takımları şu şekildedir⁸:

Manchester City (İngiltere): 1.28 milyar £

Real Madrid (İspanya): 1.19 milyar £

Barcelona (İspanya): 1.18 milyar £

Hızla artmaya başlayan futbol takipçisi, izleyicisi, seyircisi ve taraftarı aynı zamanda futbol ekonomisini de oluşturmaktadırlar. Yapmış oldukları bilet, forma, kaşkol ve benzeri takım ürünlerinin üzerinden ciddi oranda ekonomik gelir elde eden kulüpler, televizyonun icat edilmesi ve futbol maçlarının yayınlanması ile birlikte reklam ve sponsorluk anlaşmaları ile ekonomilerini büyütmüşlerdir.

Ulusal ve uluslararası bağlamda taraftar sayısı, ekonomik büyüklükleri ve kazandıkları başarılar ile elit kulüp kategorisinde değerlendirilebilecek büyük

⁶ <https://www.goal.com/tr/galeri-listesi/duenyanin-en-bueyuek-50-futbol-stadyumu/>
02.12.2019 tarihinde erişildi

⁷ <https://www.transfermarkt.com.tr/super-lig/marktwerteverein/wettbewerby/TR1> 25.11.2019 tarihinde erişildi.

⁸ <https://www.transfermarkt.com.tr/spieler-statistik/wertvollstemannschaften/marktwertetop>
25.11.2019 tarihinde erişilmiştir.

kulüplerin yanı sıra yıllar boyu amatör liglerde mücadele eden kulüpler de ortaya çıkmış ve faaliyetlerini sürdürmüşlerdir.

Büyük oranda amatör liglerde mücadele eden bu kulüplerin ortaya çıkışı ve varoluşları birbirinden farklı sebepler içermektedir. Örneğin, bu tez çalışması özelinde İstanbul'da bulunan kulüpler değerlendirildiğinde, mahalle ve semt takımlarının sayıca çoğunlukta olduğu söylenebilmektedir.

Farklı heyecanlar ile kurulan bu kulüpler, günümüzde de faaliyetlerini sürdürebilmektedir. Yirminci yüzyıldan itibaren hızla gerçekleşen kentleşme ve kentsel dönüşümün, semt ve mahalle dinamikleri ile oluşan bu takımları ne şekilde etkilediği bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

Kentleşme ve devamında kentsel dönüşüm ülkemizde farklı dinamiklerle biçimlenmiştir. Ekonomik faktörler, sosyal hizmet imkanları, güvenlik kaygıları gibi sosyolojik etkenler iç göçü dinamik kılmıştır. Son yıllarda Türkiye dışarıdan da göç almıştır. Bu dinamizm özellikle İstanbul'un ekonomik ve nüfus olarak gün geçtikçe büyümesine ve kalabalıklaşmasına sebep olmuştur. Bu çalışmanın teorik arka planında kentleşme, kentsel dönüşüm ve göçler ele alınacaktır. Özellikle İstanbul'daki kentleşme ve göç örüntüleri tartışılacaktır. İstanbul'un toplumsal dönüşümü bir semt ya da mahalle takımı olan Piyalepaşa spor üzerinden okunacaktır. Bir başka deyişle, bir semt takımının taraftarları ile birlikte dönüşümünün izlerinde İstanbul'un dönüşümü aranacaktır.

Çalışmanın temelini oluşturan soru, semt sakinlerinin amatör liglerde faaliyet gösteren semt ya da mahalle takımlarına olan desteklerinin azalması ya da artmasının yeni kentleşme ve göçlerle nasıl bir ilişkisi olduğudur?

Bu tez çalışmasının alan araştırması, İstanbul'un Beyoğlu ilçesine bağlı Piyalepaşa mahallesinde yapılmıştır. Mahalle sakinleri ile yapılan mülakatlar ışığında mahallenin takımı olan Piyalepaşa Spor ile olan ilişkiler incelenmiştir. Kentleşme ve iç ve dış göç dalgaları ile mahalledeki demografik yapıdaki değişimler ele alınmıştır. Öte yandan, futbolun tamamen endüstriyel bir alana dönüşmesinin amatör kulüplere etkisi ve dünya futbolundaki gelişmelerin mahalle takımlarına ne

şekilde yansıdığı da incelenmiştir. Bu bağlamda, bu tez semt takımı taraftarlığı duygusundaki değişimi hem İstanbul'un hem de futbolun dönüşümü üzerinden tartışmaktadır.

Tez yedi bölümden oluşmaktadır. Tezin birinci bölümünde kentleşme ve göç kavramları literatür bağlamında tartışılmıştır. Bu bölüm içerisinde İstanbul'un dönüşümüne değinilmiştir. İstanbul'un dönüşümün ardından semt taraftarının dönüşümünün anlaşılması açısından futbol, futbol sosyolojisi ve futbol kültürü başlıkları altında incelenmiştir. İkinci bölümde, çalışmada uygulanan yöntem bulunmaktadır. Yöntem kısmında tezin yazılmasına kaynaklık eden verinin nasıl derlendiği anlatılmıştır. Üçüncü bölümde, çalışmanın merkezini oluşturan Piyalepaşa Mahallesi ve Piyalepaşa Futbol takımının tarihsel arka planı ve mahallenin demografik yapısı incelenmiştir. Dördüncü bölümde alan araştırması ve sonuçları bulunmaktadır. Dördüncü bölümde, tezin temelini oluşturan semt taraftarının dönüşümünün sebepleri incelenmiştir. Beşinci bölümde, teze dair ekler bulunmaktadır. Altıncı bölümde, teze konu olan teorik arka planın ve saha araştırmasının sonuçları belirtilecektir. Tezin son bölümünde teorik kısmında bulunan alıntıların kaynaklarının gösterildiği kaynakça bulunacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TEORİK ARKA PLAN: KENTLEŞME, GÖÇ VE TAKIM TARAFTARLIĞI İLİŞKİSİ

İstanbul bir metropoldür. Sermayenin, üniversitelerin, büyük hastanelerin, siyasi ve sosyolojik odakların İstanbul'da bulunmasından dolayı kentleşme örnekleri ilk ve en belirgin olarak bu şehirde gözlemlenmektedir. 1930'lu yıllardan itibaren göç dalgasına maruz kalan ve demografik yapının yıllar geçtikçe değiştiği İstanbul, bu çalışmanın sosyo-mekânsal temelini oluşturmaktadır. Günümüzde sosyal faaliyet olarak da adlandırabileceğimiz futbol taraftarlığının kentleşme ve göç ile doğrudan ilişkisi olduğu ileri sürülebilir. Türkiye'deki en büyük üç futbol kulübünün İstanbul'da kurulmuş olması da kentleşme yoğunluğunun futbol üzerindeki etkisi hakkında dolaylı da olsa bir fikir vermektedir.

Artan kentleşme ve kente gelen göç ile birlikte, İstanbul nüfusu içerisinde spor ve futbol ilgilileri kendilerini farklı sebeplerle yakın hissettikleri kulüplerini desteklemeye başlamışlardır. Köklü kulüpleri desteklemenin dışından kırdan kente göç eden insanlar göç ettikleri yerlerde bulunan ilçe, mahalle ya da geleneksel takımları da desteklemişlerdir. Bu açıdan bakıldığında kente aidiyet geliştirme ve futbol kulübü taraftarlığı arasında açık bir ilişki görülmektedir.

Bu çalışmada kentleşme ve göçün sonucunda İstanbul'da yaşayan nüfusun futbol ile ilgisi ve takım desteklemeyi etkileyen dinamikler incelenmiştir. İstanbul'da yaşayanların takım tercihlerinde kentleşmenin nasıl seyrettiği ve göçün dinamikleri önemli rol oynadığından, bu bölümde kentleşme ve göç konuları kavramsal açıdan tartışılmaktadır.

Kentleşme ve göç kavramları ile birlikte futbol, futbol kültürü ve futbol sosyolojisinin daha iyi anlaşılması için literatür çalışması yapılmıştır. Bu literatür çalışmasında futbolun oyun olarak hangi tarihlerde ortaya çıktığı, kültür tanımı bağlamında futbolun gelişimi ve futbol sosyolojisi bağlamında taraftarlık konuları ele alınmaktadır.

1.1. Kentleşme ve Göç

Kentleşme, köylerden kentlere veya kentlerden kentlere, ülkeler arası nüfus geçişlerini anlatan, sadece bir nüfus değişim ve dönüşümü değildir. Kentleşmeyi, toplumsal bir mesele olarak ve sosyoekonomik boyutları içinde barındıran, kapsamlı bir değişim ve dönüşüm olarak algılanması uygun olur. Dolayısıyla, en geniş anlamında kentleşmeyi, sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye paralel olarak kent nüfusunun artması ve günümüzde kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında, artan oranda örgütlenme, işlerin paylaşılması ve uzmanlaşma yaratan, insanların davranış ve ilişkilerinde kentlere has değişikliklere yol açan bir nüfus birikimi süreci olarak tanımlıyoruz (Keleş, 1995, s. 1). Kentleşme yirminci yüzyılda, sanayileşme ve büyük kentlerin merkezileşmesi ile ortaya çıkan toplumsal bir değişiklik ve geçişkenlik olgusudur.

Kentleşmenin temel özelliği, belli bir alan içerisindeki insan yoğunluğunun artmasıdır. Bu perspektifle bakıldığında kentleşme, kentlerin ve kentlerde yaşayan insan sayısının artması olarak ifade edilebilir. Kentleşme ister kentlerin çoğalması olsun ister kent nüfusunun yoğunlaşması olsun temelinde demografik bir olaydır⁹.

Türkiye’de kentleşme dalgalar halinde olarak değerlendirilmelidir. İlk dalgada, sermaye ve iş olanaklarının toplandığı Ankara, İstanbul, İzmir ve Adana ekseninde kentlerin göç alarak demografik yapısının değiştiğini söyleyebiliriz. 1950’lerden sonra ise artan sanayileşme hamleleri ile köylerden kentlere göçe neden olmuştur. 1990’larda Güneydoğu Anadolu’da yaşanan çatışmalar göçlere neden olmuştur. Anadolu’nun büyük şehirlerine yapılan üniversitelerin şehirlere kazandırdığı hareketlilik, GAP projesi ile Şanlıurfa ve çevre illere yapılan göç ve ülkenin ana sermayesinin Tekirdağ gibi İstanbul’a yakın illere yayılması ile birlikte kentleşme daha geniş bir eksen kazanmıştır (Işık, 2005, s. 58). Bu bağlamda, Türkiye’nin farklı bölgelerinde farklı sebeplerden, kentleşmenin ve göç hareketliliğinin gerçekleştiği gözlemlenmektedir. Yıllar içerisindeki gelişmeler ve dönüşümler kentleşme ve göç dalgalarına şekil vermiştir.

⁹ <https://www.ekodialog.com/kent-ekonomileri/bilimsiz- Html Kentlesme-Nedir>. 08.08.2019 tarihinde erişildi.

Kentler, sanayileşme, göç, savaş ve afet gibi etkenlerle ortaya çıkan yeni ihtiyaçlarla şekillenmektedir. Kentlerin farklı nedenlerle yaşadığı bu dönüşümü ifade eden kent yenileme kavramıdır ve çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. En genel tanımıyla kent yenileme, farklı nedenlerden dolayı zaman içinde eskimiş, terkedilmiş, değersizleşmeye başlamış ve köhneleşme eğilimine girmiş olan kent alanlarının günün sosyo-ekonomik ve fiziksel şartlarına uygun olarak yeniden canlandırılması ve kente kazandırılmasını ifade eder (Genç, 2008, s. 116). Nüfusun artması ve demografik yapının değişmesi, ekonomik ve siyasi dengeleri değiştirmiştir. Bu değişimler beraberinde ihtiyaçların karşılanma şekillerinin farklılaşmasına sebep olmuştur.

Kentleşme kavramı sadece devlet kurum ve kuruluşlarının kentin işleyişi ile ilgili olarak yükümlü olduğu hizmetler ve bu hizmetleri gerçekleştirmek amacıyla giriştiği faaliyetler olarak algılanmamalıdır. Günümüzde kentler, sadece devlet ve bağlı kuruluşların faaliyet alanları değildir. Bu kuruluşların yanında sivil toplum kuruluşları ve farklı çıkar gruplarının da belirli bir hedef doğrultusunda faaliyette bulunabildikleri yerleşim yerleridir (Gökulu, 2010, s. 214). Kentin faaliyet alanları, halkın istekleri ve yöneticilerin imkanları arasındaki dengeler nedeni ile örtüşmemektedir. Örneğin, kent sakinlerinin yeşil alan talebi ile yöneticilerin rant siyasetlerinin örtüşmemesi sonucunda bazı sivil toplum kuruluşları kent sakinlerinin spor yapacağı faaliyet alanları oluşturmuşlardır. Bu alanlar kimi zaman sivil toplum kuruluşları için yapıların içerisine yedirilirken kimi zaman sivil toplum kuruluşlarının kendi iradeleri ile şekillenmektedir.

Kentsel dönüşüm ise, kentin tümünün ya da belli bölgelerinin değişmesi, biçim değiştirmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Kent plancıları kendi aralarında bu kavramın, kentlere yeni yerleşim alanlarının eklenmesinden farklı olarak, kentin geçmişten günümüze kadar var olan kesimlerinin içyapısında ve başka yerleşim birimleriyle olan ilişkilerinde meydana gelen değişimleri anlatmak için kullanıldığı ifade edilmektedir (Polat ve Dostoğlu, 2007, s. 62). Kentleşmenin sonucu olarak ortaya çıkan kentsel dönüşüm kavramı pek çok dönüşüm modelini ve bunların sonucunda yaşama biçimlerini belirlemektedir. Günümüzde, toplumumuzun yeşil alan isteğini doğuran başlıca sebep çarpık kentleşme ve devamında yeterince titiz

hazırlanmayan kentsel dönüşüm planlarıdır. Şehirdeki beton yapılardaki artış ile birlikte ulaşım planlarının doğru yapılmamasından dolayı, günümüz yöneticileri bu iki temel problemi sadece günü ve yakın dönemi kurtarmaya yönelik politikalar ile geçiştirmektedir.

Şehrin büyümesi ve kentleşme ile ortaya çıkan betonlaşma, özellikle çocuk ve gençlerin oyun alanlarını gün geçtikçe daraltmaktadır. Özellikle futbol penceresinden bakıldığında pek çok futbol sahasının yerini farklı faaliyet alanlarına çevrildiğini görebiliriz. İstanbul'un Okmeydanı semtinde bulunan ve uzun yıllar bölge halkının futbol oynadığı, semt turnuvalarının düzenlendiği Kulaksız toprak sahası, başka bir faaliyet için bir vakfa tahsis edilmiştir. Bu durum özellikle o semtin gençlerinin on yıllardır süren geleneklerinin ortadan kaybolmasına neden olmuştur.

Bu bölüme kadar belirtilen kentleşme tanımlarının yanı sıra literatürde farklı kentleşme tanımları da bulunmaktadır. Kentleşme, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde doğrudan sanayileşmenin sonucu olarak ortaya çıkmamıştır. Bu şekilde oluşan şehirleşme “sanayileşmesiz şehirleşme” veya “çarpık şehirleşme” olarak adlandırılmaktadır. Bu ülkelerde kentler, alt yapısı düzenli olmayan, sağlıksız, hukuki olmayan konutlar ve sefil mahalleleri ile çevrelenmektedir. Şehirlerde işsiz ve eğitimsiz nüfus artmaktadır. Ülkemizde şehirleşme 1950'li yıllardan itibaren başlamıştır. Kırdan kentlere göç olayını bazı bakımlardan bu çerçevede değerlendirebiliriz. Türkiye'de kentleşme, sanayileşmenin gelişimi ile aynı oranda büyümemiştir. Ülkemizdeki kentleşmenin hızında daha çok tarımda makineleşme, kır işsizliği, kan davaları gibi sebepler bulunmaktadır (Sağlam, 2010, s. 37). Bu tanımda da görüldüğü gibi aslında insan hayatına dair pek çok şey, insanları yer değiştirmeye, göç etmeye, yeni başlangıçlar yapmaya ya da bulundukları yerlerden kaçmaya itmektedir. Burada önemli olan büyük kentlerin bu demografik değişime hazır olabilmeleri ve ani değişikliklere karşı kentin değerlerini koruyucu yönetim refleksleri gösterebilmeleridir.

Kentleşmeyi doğuran sebepler zamanla kentleşmenin kendi gerçeği haline gelmiştir. Kentleşmenin ortaya çıkmasına sebep olarak gösterebileceğimiz önemli etken, sermayenin büyük şehirlerde toplanmasıdır. Bu durum ülkenin geri kalanında bulunan emek gücünün büyük şehirlere gelmesini teşvik etmiştir. Bu hareketlilik

sonucunda büyük kentlerde kendini göstermeye başlayan demografik yapı değişiklikleri hem kentlerin kültürel yapılarını hem de kentlerde yaşana insan sayısını değiştirmiştir. Kentlerde yaşayan insan sayısının artmasıyla, bu insanların ihtiyaçları da artmıştır. Bu ihtiyaçların fark edilmesi sonucunda kentler dışında yaşayan insanlar, gelirlerini arttırmak ve kentin görece gelişmiş imkanlarından yararlanmak için kente göç etmişlerdir. Bu göçler neticesinde hem işçi olarak hem de küçük sermaye sahipleri olarak kentlere yerleşmiş ve kentleşmenin ana aktörü haline gelmişlerdir. Bununla beraber, sosyal imkanların da sermaye ile birlikte büyük şehirlerde toplanmış olması kentleşmenin faktörleri arasındadır. Özellikle üniversite ve devlet ofislerinin büyük şehirlerde oluşu aynı zamanda büyük kentleri bir cazibe merkezi haline getirmiştir. Üniversitelerin kentleşme ve göçe doğrudan ilişkisini Şevket Işık (2008), Türkiye'de Üniversitelerin Kentleşme Üzerine Etkileri makalesinde şu şekilde ifade etmiştir: “Üniversitelerin, bulundukları kentlere farklı açılardan etkileri olabileceklerini tahmin etmek kuşkusuz zor değildir. Bu etkilerin başında, kentlerin nüfus sayısı ve yapısında oluşan hızlı değişimler gelirken; kent alanının büyümesi, kentsel fonksiyonların çeşitlenmesi ve çok yeni istihdam alanlarının ortaya çıkması, konut piyasasının canlanması, kentsel alan kullanımında önemli yapısal değişimler yaratması da sayılabilir. Ancak yeni kurulan üniversitelerin bu değişmelerdeki etkisi ve bu etkinin boyutu, küçük veya orta büyüklükteki bir kentte çok daha rahat algılanabilirken, büyük kentlerde bunu belirlemek daha güçtür (Işık, 2008, s. 168).”

Kentleşme ile birlikte demografik yapının değişmesi ve değişen yapı ile kentlerin uyum problemleri günümüze kadar pek çok çalışmada ele alınmıştır. Plansız şehirleşme, düzensiz yapılaşma, altyapının kent nüfusunun ihtiyaçlarını karşılayacak yeterlilikte olmaması vb. yapısal problemlerin yanında, ekolojik problemlerle de karşılaşmaktadır.

Sanayi üretimine uygun olmayan bölgelerde merdiven altı sanayi atölyeleri gözlemlenebilmektedir. Bu tür ucuz işgücüne ihtiyaç, göçün sebebi ve de sonucudur. Aynı zamanda nüfusun artması ile birlikte kaynakların doğru kullanılmaması da doğal hayatı doğrudan etkilemiştir. Çarpık yapılaşma sonucu yeterince yeşil alanın bulunmaması, yüksek yapılardan kaynaklandığı bilinen kuşların göç yollarının

değişmesi vb. faktörden söz edilebilir. Bu durum Müjgan Hacıoğlu Deniz'in (2011) "İstanbul" başlıklı makalesinde şu şekilde ifade edilmektedir: 'Kentlerin birçoğunda demografik yapının değişimi ile kentlerin altyapı yeterlilikleri eş zamanlı olarak ilerlememiştir. Kentlerin büyümesi çoğu zaman yeterli altyapının ve kentlerdeki nüfusa yeterli ekonomik olgunluğun oluşmasından önce gerçekleşmektedir. Örneğin yakın zamana kadar küçük bir yerleşim yeri olarak adlandırılabileceğimiz yerler, sanayi ve üretim olanaklarının artması ile hızla şehirleşmektedir. Fakat bu bölgede nüfusun artmasını sağlayacak imkanların oluşum hızı ile nüfusa sağlanacak altyapı ve konaklama ihtiyaçları aynı oranda gerçekleşmemektedir. Netice olarak kentleşme ile paralel olarak altyapı ve konaklama ihtiyaçlarının yetersiz olması kaçak yapıların oluşmasına neden olmuştur. Bu durum da yeşil alanların betonlaşması, yol planlamalarının artan trafik göz önünde bulundurularak yapılmaması gibi pek çok sorun baş göstermektedir. (Deniz. 2011. S.101).

Kentlerin, bu demografik yapının değişmesine yeterince hazır olmaması ile birlikte, kırsaldan kente göç eden insanların gelirleri yanında getirmiş oldukları kırsal yaşam gelenek, adet ve alışkanlıkları kentlerin dönüşümünü zorlaştırmıştır. Alışkanlıklar ile birlikte hemşericilik ve kente yerleşen insanların kendilerini ait hissetme ihtiyaçları kentte oluşan yeni mahallelerde ya da semtlerde farklı oluşumlar ortaya çıkarmıştır. Bu mahalle ve semtlerde toplumun öncelikli ilgi alanlarından futbol kulüpleri, kültür merkezleri ve benzeri oluşumlar ortaya çıkmıştır.

Kırsal Kesimden gelen ve cemaat kültürünün de hâkim olduğu bölgelerden kente göç eden insanlar, benzer bir cemaatleşmeyi kentlerde de sürdürmektedir. Bunun sonucu olarak, gettolaşma ortaya çıkmıştır. Belirli mahallelerde bu topluca hareket etme gerçekliğinden ötürü içine kapalı alt kültürler oluşturma durumuna rastlanmaktadır (Sağlam, 2006, s. 38). Bu durum, büyük kentlerde bulunan köy ve şehir derneklerinin kurulması olarak da karışımıza çıkmaktadır.

Kentleşme neticesinde insan hayatında derin değişiklikler olmuştur. Günlük ihtiyaçların karşılanması ya da vakit geçirme pratiklerinde değişiklikler meydana gelmiştir. Kent hayatında insanlar sosyalleşme, eğlenme, alışveriş yapma gibi nedenlerle kentlerde daha hareketli hale gelmişlerdir. Kırsalda yaşayan insanlar eğer kendileri yetiştirmiyorsa sebze ve meyvelerini kendilerine en yakın pazardan

alırlardı, mahalle ya da kasabada bulunan terzisine kıyafetlerini diktirirler, bağı oldukları bölge merkezinden pantolon ve ayakkabı alırlardı. Kentler ise kendi ebeveynlerinden farklı yaşam tarzına sahip yeni kuşaklar nedeni ile, neredeyse açık hava alışveriş merkezi (AVM) haline gelmiş durumdadırlar. Günlük hayatta ülkenin çeşitli kentlerinde binlerce insan alışveriş yapmak ya da gezmek için kente yayılmış ve kentin her köşesinde bulunan AVM'lere gitmektedir (Ertit, 2014, s. 248).

Bununla birlikte iş dünyasındaki değişimler ve dönüşümler hareket halinde olmaya katkı sunmaktadır. İş alımlarında aranan özellikler arasında "seyahat edebilecek durumda olmak" ya da "ehliyet sahibi olmak" geçtiğimiz yıllarda günümüzdeki kadar sık aranan özelliklerden değildi. Teknoloji, iş sahibi olan insanların dahi tekrar tekrar eğitilmelerini gerekli kılmaktadır. Eskiden sadece akademik konferansların kullanımı için tahsis edilen otellerin konferans ve seminer salonları günümüzde iş firmalarının eğitimleri ile doluyor. Teknolojik yenilikler, pazarın büyümesi ve çeşitlenmesi, zorlu rekabet şartları gibi nedenler, hali hazırda meslek sahibi olanların da daha hareketli olmalarını ve kendilerini geliştirmelerini gerektiriyor (Ertit, 2014, s. 248). Kentleşmenin modernleşme ile birlikte değişmesi nedeniyle insan ihtiyaçları yine kentlerin gelişmişlikleri doğrultusunda bu ihtiyaçlara cevap vermektedir.

Göç ile kentleşme birbiri ile doğrudan ilgili iki kavramdır. “Göç” kavramı, temel olarak, insanların geçici ya da kalıcı olarak, bir bölge ya da yerden farklı bir yere yerleşmek amacıyla yer değiştirmesi anlamına gelmektedir. Türkiye, tarihi boyunca, hem göç almış hem göç vermiştir bir ülkedir. Bu göçlerin belirleyici etkileri, ülkenin tamamen göçler ülkesi olmasına yol açmıştır (Akşit, Bozok, M. & Bozok, N. 2015, s. 92). Örneğin, Birinci Dünya savaşının ardından, Balkan ve Kafkas bölgesinde yaşayan yurttaşlar anavatanlarına geri dönmüşlerdir. Özellikle, İstanbul’a gelen vatandaşlar sadece birey olarak değil aile, sülale ya da arkadaş grupları ile birlikte şehre göç etmişlerdir. Bununla birlikte büyük şehrin sunduğu imkânlardan kırsal kesimde yaşayan insanların faydalanamaması gerçeği de özellikle büyük şehirlere göçü cazip hale getirmektedir.

İstanbul’un nüfus artışlarını geçmişten günümüze kadar devam eden göç hareketleri oluşturmuştur. Değişik dönemlerde yapılan değerlendirmelerde İstanbul

nüfusunun Türkiye'nin doğum ortalamalarının altında bir doğum oranına sahip olduğu anlaşılmaktadır. İstanbul'da buna rağmen önemli bir nüfus artışının yaşanması; özellikle, 1960'lı yıllardan itibaren süregelen içgöçlere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır (Tuna, 2010, s 362). Özellikle sermayenin İstanbul'da bulunuyor olması, beraberinde sosyal hizmet ve istihdam imkanının Türkiye'nin tamamına oranla çok yüksek olması ülkenin geri kalanında bulunan insanların İstanbul'a göç etmesini teşvik etmiştir.

Dünya'da ve ülkemizde, özellikle ekonomik yetersizlikler ve güvenlik kaygısı başta olmak üzere pek çok neden insanların bulundukları mekânları büyük gruplar halinde terk etmelerinde etkili olmuştur (Ekici ve Tuncel, 2015, s. 10). Bugün de göç dalgalarının etkisinde olan ülke sınırları içerisinde İstanbul Türkiye'nin en büyük nüfusa sahip ilidir. Yirmi milyondan fazla insanın yaşadığı İstanbul, her dönemde göç dalgalarına sahne olmuştur. İstanbul ile birlikte uluslararası ölçütlerde Türkiye de göç alan bir ülkedir. Son olarak Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü'nün Temmuz 2019 yılı itibari ile Türkiye'de bulunan mülteci verileri şu şekilde; Suriye: 3,6 milyon, Afganistan: 170.000, Irak 142.000, İran: 39.000, Somali: 5.700, Diğer tabiiyetler: 11.700¹⁰. Türkiye'nin genel mülteci durumunu ifade eden bu veriler Suriye'de yaşanan iç savaşın ve oradan ülkemize mülteci olarak gelen insan sayısının diğer ülkelere nazaran daha fazla olduğu gözlemlenebilmektedir. Buradan yola çıkarak toplam mülteci sayısının ne kadarlık bir kısmının İstanbul'da olduğunun görebiliriz. İstanbul'da bulunan mülteci sayısı 548 bin 926'dır. Bu sayı İl nüfusu ile karşılaştırıldığında %3,64'dir.¹¹ Sayıların bize gösterdiği üzere Ülkemize mülteci olarak göç eden yaklaşık her 6 kişiden biri İstanbul'a gelmektedir. Yukarıda belirtilen verilere de bakıldığında İstanbul Türkiye'nin en önemli göç merkezi olduğu gözlemlenmektedir.

Kentleşme ve göç genel tanımlarda belirtildiği gibi büyük oranda kentlerdeki demografik yapının değişimi ve buna paralel olarak kentlerdeki yaşam farklılıklarının ortaya çıkmasıdır. Bu farklar, kentleri yönetme amacı olan siyasilere kent olgusunu korumak yerine güncel sorunlara geçici çözümler bulması sebebiyle

¹⁰ <https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri>. 25.09.2019 tarihinde erişildi.

¹¹ <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>. 25.09.2019 tarihinde erişildi.

kentlerde kalıcı problemlerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Artan nüfus ile birlikte insan ihtiyaçlarının her alanda yeterince planlı ve gelecek düşünülerek yapılmadığını gözlemleyebiliriz.

İstanbul'da bulunan ticaret ve istihdam imkanları ülkenin geri kalan kısmından bu şehre göçün artmasına sebep olmuştur. Ekonomik faktörler ile birlikte, ekonomi ile ilişki içerisinde olan sosyal imkanlardan faydalanma isteği göçü yıllar içerisinde hızlandırmıştır.

Kentleşme ve göç dalgaları ile birlikte kentsel dönüşüm projeleri de ortaya çıkmıştır. Fakat güncel politikalar ve yöneticilerin rant ekonomisine dayalı vaatleri, fiziksel ve sosyal olarak yapısal problemlere sebep olmuştur. Şehir planlanmasında yaşanan sıkıntıların yanında sosyal hayatı doğrudan etkileyen insan ilişkilerindeki yabancılaşma ve mahalle kültürünün ortadan kalkmaya başlamasına da sebep olmuştur.

1.1.1. İstanbul'un Dönüşümü

İstanbul, tarih boyunca pek çok medeniyetin büyük şehri olmuştur. Bizans ve Osmanlı İmparatorluklarının başkenti olan İstanbul, siyaset ve ekonominin önemli aktörlerine ev sahipliği yapmıştır. Yüzyıllardan beri devam eden bu durum, Cumhuriyetin ilanından sonra da devam etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti olmasa da İstanbul Türkiye'nin en büyük şehri olmaya devam etmiştir.

İstanbul'un sosyolojisine tarihsel açıdan da bakıldığında, İstanbul'u yönetenlerin hangi dine mensup oldukları ve şehri bu şekilde biçimlendirdikleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Bizans İmparatorluğu döneminde Hristiyan dünyası için manevi ve stratejik bir öneme sahip olan İstanbul, Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethiyle Müslüman bir şehir düşüncesiyle inşa ve idare edilmiştir. Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'un fethinden sonra yaptığı ilk iş İstanbul'u bir İslam şehrine dönüştürmek olmuştur. Buna örnek olarak Halil İncik 2010 yılında Din ve Hayat dergisinde yayınlanan makalesinde şu şekilde ifade etmiştir;

“Fatih Camii'ne ait vakfiyenin önsözünde şöyle denmektedir: “Sultan Mehmed Konstantiniyye'yi Allah'ın yardımıyla fethetti. Orası bir putlar şehri idi...

Sultan şehrin güzel süslemeli kiliselerini medrese ve cami haline getirdi." Camiye çevrilen altı ve medreseye çevrilen bir kilise vardı. Asıl ilginç, Aya-Maria manastırı, Baba Haydar dervişlerine verildi. Şehrin en güzel yerleri askeriye mensup kişilere tahsis edildi. Sultan fethin ikinci günü St. Sophia (Ayasofya) kilisesine gitti, kiliseyi camiye çevirdi ve orada, şehri bir İslâm şehri haline getirme arzusunu yansıtan “İslâm-bol” adını verdi. Halk genellikle Osmanlı öncesi Türk ismi İstanbul'u kullanmakla birlikte, yeni isim özellikle ulemâ arasında muhafaza edildi (İnalçık, 2010, s. 23).”

Halifeliğin kaldırılması ve Cumhuriyetin ilanından sonra İstanbul, şehir olarak dini bir kimlikle yönetilir olmaktan çıkmıştır. Fakat yüzyıllar boyu iki büyük dinin büyük şehri sayılabilecek olan İstanbul, şehre ruhunu veren gelenek ve tarihi yapılar sebebiyle gayri resmi olarak Müslümanlık ve Hristiyanlık için hala çok önemlidir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun İstanbul için yeni güvenli sınırlar oluşturması ve ulus inşası adına İstanbul'un eksiklerini gidermesi beklenmiştir. Siyasi olarak yaşanan bu dönüşümün İstanbul'u genel anlamıyla düşünce dünyasının dışında bırakması düşünülemezdi. Ülkenin değişimi ile birlikte fiziksel ve manevi olarak İstanbul'un da değişmesi planlanmış fakat pek çok alanda yaşanan uyum ve düşünce uyumsuzlukları İstanbul'da da gözlemlenmiştir

Yüz ölçümü olarak Türkiye'nin en büyük şehri olmayan İstanbul buna karşın ülke sermayesinin çok büyük bir bölümüne hükmetmeye devam etmiştir.

Sermaye sahipleri ve yönetici aktörlerin İstanbul'da oluşu, şehrin ülkenin geneline oranla daha hızlı gelişmesine olanak sağlamıştır. Tarihin ticari ve kültürel mirasını taşıyan İstanbul, Türkiye'nin modernleşme anlamında ilk örneklerinin de görüldüğü şehirdir. Örneğin dünyadaki değişimin Türkiye'deki ilk yansımaları bu şehirde gerçekleşmiştir. 1900'lü yıllarda sinema filmleri üretilmeye ve izlenmeye başlanmıştır. Türkiye'de ilk sinema salonu, 1908 yılında ve İstanbul'da, Tepebaşı Şehir Tiyatrosu'nun eski komedi binasında *Pate* şirketinin Türkiye temsilcisi

Vaynberg tarafından yaptırılmıştır. *Pate* adlı bu ilk sinema salonu, yıllar sonra Anfi, Asri ve Ses Sineması adıyla seyircilere hizmet vermiştir.¹²

İlk Türk sinema salonu ise, 19 Mart 1914 günü “Milli Sinema” adıyla İstanbul'da Fevziye Kiraathanesi'nde açılmıştır.¹³ On dokuzuncu yüzyılın sonundan itibaren sanat ya da zanaat olarak nitelendirilen sinemanın icadından ve dünyada gösterilmesinden kısa bir süre sonra İstanbul'da sinema salonlarının açılmış olması, yukarıda bahsedilen İstanbul'un modernleşmede öncü şehir olmasına örnek olarak gösterilebilir.

İstanbul yirminci yüzyılın başında farklı gelişmelerde de öncü olmuştur. Buna örnek olarak özellikle İngiliz ve Yunanlar ile rekabet edebilmek amacıyla futbol takımları kurulmuştur. Dünyada tarihi binyıllar öncesine dayanan fakat kurumsallaşması on dokuzuncu yüzyılının sonlarını bulan futbol oyunu için kurulan ilk yerli takımlar da İstanbul'da ortaya çıkmıştır. İstanbul'da 1900 yılında İngilizler tarafından İngiliz elçilik mensuplarına tahsis edilen Imogene asıllı bir yatın mürettebatından kurulu bir takım olan “Imogene”, Rumlar tarafından da “Elpis” kulüpleri kurulmuştur (Devecioğlu, 2008, s. 4).

Daha sonra 1901 yılında “Kadıköy Futbol Kulübü” adıyla Fuat Hüsnü Bey'in önderliğinde kurulan kulübün yaşamı iki ay sürmüştür. Bu takımın adı aynı zamanda “Black Stockings”dir. Bir yıl aradan sonra İngiliz ve Rumlar aynı ismi taşıyan bir kulüp kurulmasına ve çalışmalar yapmasına izin verilmiştir. Bu sayede ilk Türk spor örgütü olan “Beşiktaş Basiret Osmanlı Jimnastik Kulübü”nün 1903 yılında doğmasına imkân sağlanmıştır. 1903 yılında Beşiktaş futbol kulübünün kurulmasından sonra aynı yıl İngiliz Kadıköy kulübünden ayrılan bazı İngilizler “Moda Futbol Kulübü”nü kurmuşlardır. 1905 yılında “Galatasaray” 1907 “Fenerbahçe” Spor kulüpleri kurulmuş, 1908 yılında ülkede meşrutiyetin ilanı ile gelen özgürlük spor alanında da kendini göstermiştir (Devecioğlu, 2008, s. 4).

İstanbul'da imkanların yeterli olması ve dünyadaki gelişmelerin ülkenin geri kalanına nispeten daha yakından takip edilmesi neticesinde yeni ve yerel oluşumlar

¹² <https://reitix.com/Makaleler/Turkiye-nin-ilk-Sinema-Salonu/ID=719>. 17.09.2019 tarihinde erişildi.

¹³ <https://reitix.com/Makaleler/Turkiye-nin-ilk-Sinema-Salonu/ID=719>. 17.09.2019 tarihinde erişildi.

ortaya çıkmıştır. Özellikle Avrupa ile iletişimi ülkenin geneline nazaran daha fazla olması Avrupa'daki bazı gelişmelerin ya da yeniliklerin takip edilmesine olanak sağlamıştır. Bunun sonucunda futbol kulüplerinin ilk örnekleri gözlemlenmektedir.

Bu tez çalışmasında futbol üzerinden bir toplumsal okuma yapılması planlandığı için Türkiye'de futbol kulüplerinin ortaya çıkışı ve İstanbul'un buna ev sahipliği yapması üzerine örnekler verilmiştir. Özellikle Fenerbahçe kulübünün kurulmasında yeni kent modeli ve buna bağlı olarak modernleşme düşüncesinin önemli rol aldığı söylenebilmektedir. Fenerbahçe İstanbul'un tamamına oranlarla Avrupa mahallesini anımsatan Kadıköy'ün Fenerbahçe mahallesinde kurulmuştur. Fenerbahçe hem ekonomik olarak hem de sakinleri açısından zengin gayri Müslimlerin oturduğu bir muhittir. Özellikle kurulan ilk kulüplerin en az bir yabancı dil bilen öğrenciler tarafından kurulması, o dönem gençlerinin moderniteye olan ilgilerini ve İstanbul'un bu anlamda ülkenin tamamına oranla Dünyadaki gelişmelere açık olmasının göstergesidir (Atlas Tarih Dergisi, 2016, s. 46).

Kentler hem büyüklükleri hem de farklı insan gruplarını barındırmasından dolayı pek çok farklı görüş ve faaliyetlere ev sahipliği yapmaktadır. Fakat zaman içerisinde kentin kendine has özellikleri şekil değiştirmiş ve dönüşmüştür. Zaman geçtikçe yöneticiler ve toplum kent değerlerine yeterince özen göstermemiştir. On yıllar sonra tüketim duygusu kentlerin figürleri ile birlikte geçmişten gelen alışkanlık ve geleneklerini de tüketmiştir.

Kentlerin, fiziksel, ekonomik ve aynı zamanda sosyal açılardan bozulması ile sonuçlanan kentleşme ve göç sürecini önlemede yerel yönetimler ne yazık ki yeterince etkili olamamaktadır. Eski kent merkezleri başta olmak üzere kentin farklı bölgeleri, kentleşme ve düzensiz göç sürecinden olumsuz etkilenmektedir. Kentin tarihi semtleri, günümüzde kullanılmayan iş merkezleri ve kendine has özellikleri olan mahalleler zaman içerisinde köhneleşmiş ve kentsel alan içerisinde kaybolmuştur (Özden, 2001, s 256). İstanbul, kentleşme sürecini artarak devam ettiği 1950'li yıllardan itibaren zorunlu bir değişim ve dönüşüm yaşamıştır. Nüfusun artmasıyla birlikte yeni konut ihtiyaçları ortaya çıkmış ve İstanbul'un yaşam alanı genişlemiştir.

Kentsel dönüşüm uygulamaları; hızlı kentleşme sonucu ortaya çıkan yetersiz, niteliksiz ve sağlıklı bölgelerin yeniden yapılandırılmasını amaçlamaktadır. Tanımı gereği kentsel dönüşüm kentlerin yaşam standartlarını iyileştirmek amacını taşımaktadır. Kent merkezlerinde; kaçak ve plansız yapılaşma veya hazine arazilerinin işgal edilmesiyle bozulan kent alanları kentsel dönüşüm projeleriyle tekrar kente kazandırılmalıdır. Bu nedenle, bu alanların belirlenmesi ve uygulama sırasına göre kentsel dönüşüm projeleri yapılması gerekmektedir (Kibaroglu ve Şişman, 2009, s. 8). Yapılacak projelerde yaşam ve etkinlik alanlarına önem verilmesi gerekliliği öncelik taşımaktadır. Bu geniş görüşlülük ile kentlerde yaşayan insanların, etkinlik alanlarına kolay ulaşım ve kullanımının kentlerin yaşayan kentler olmasını sağlaması beklenmektedir.

1.2. Futbol ve Sosyolojisi

Futbol, geçmişten günümüze rekabet içeren bir spor dalı olmuştur. Futbol oyunu tarihine baktığımızda milattan önce iki binli yıllarda izlerini görmekteyiz. Futbol oyununun mucidi efsanelerdeki ‘sarı kral’ Huang Di’dir. ZU QUI ayakla vurmak anlamına gelir ve bu noktadan yola çıkarak bugün oynana futbol oyununun atası olarak kabul edilir. Bunun bu bilgi ile birlikte milattan sonra Antik Yunan ve Roma İmparatorluğu ile birlikte Japonya’da Futbol oyununa benzer tasvirler bulunmaktadır (E.Branko, Futbol ve Kültürü, s. 27). Futbol oyunu mantığının diğer oyunlardan bazı farkları bulunmaktadır. Özellikle ilk zamanlarda kale ve topun şimdi olduğu gibi olmadığını söyleyebiliriz. Top yerine ayakla sürülebilecek bir parça, kale direkleri yerine de kalenin sınırlarını belirleyecek taş ya da çaput bu anlamda kullanılabilir. Bu durum da Futbol oyununun günümüzdeki hali olmasa da farklı şekillerde ve coğrafyalarda benzer aktiviteler olduğundan bahsedilebilmektedir.

Başka kaynaklara bakıldığında farklı coğrafyalarda da futbol oyununu andıran ifadeler görülmektedir. Orta Asya’da *tepük* olarak adlandırılan bir oyundan bahsedilmektedir. Tepmek eyleminden türeyerek oyuna ismini veren *tepük*’ün bugün ki karşılığı ayaktopu anlamına gelen futboldur (Abdürrezzak, 2016, s. 52). Bu anlamıyla bakıldığında futbol basketbol, voleybol vb. pek çok sporun aksine kendiliğinden ortaya çıkmış bir spordur. Basketbol, voleybol gibi oyunlar, spor

hocaları ya da eğitmenler tarafından masa başında yaratılmış sporlardır. Oyun kurallarının değişim sürecine bakıldığında bu fark gözlemlenebilmektedir. Örneğin basketbol oyunun temel kurallarındaki değişiklik oranı ile futbol oyunun kural değişimleri arasında futbol oyunu lehine orantısız bir fazlalık gözlemlenebilmektedir.

On dokuzuncu yüzyılın sonlarından itibaren futbol takımları kurulmaya başlamıştır. Kurulan futbol takımları/kulüpleri oyunu iki resmi takım arasında herhangi bir amaç için rekabet haline dönüştürmüştür. Bu amaç oyunu kazanmanın ötesinde anlam ve kazanımları da beraberinde getirmiştir. Birinci Dünya Savaşı sırasında Türkiye’de bulunan işgalci güçlerin kurdukları takımlara karşı kurulan yerel takımlar arasında oynanan müsabakaların sonucu manevi bir üstünlük duygusu içinde barındırmıştır. Lozan Anlaşması (24 Temmuz 1923) sonrasında İstanbul’dan çekilecek olan itilaf devletleri¹⁴, İstanbul’u terk etmeden önce bir müsabaka organize etmişlerdir. 1923 yılında İngiliz General Charles Harrington gazetelere ilan vererek İstanbul’da itilaf devletlerinin takımlarına karşı İstanbul kulüplerini düzenleyeceği turnuvaya davet etmiştir. Bu davet neticesinde Fenerbahçe turnuvaya katılmıştır. Manevi olarak itilaf devletlerine moral vermesi beklenen turnuvayı Fenerbahçe kazanmış ve itilaf devletlerinin bu psikolojik üstünlük planını bozmuştur.¹⁵ Kupa hala Fenerbahçe müzesinde sergilenmektedir ve Fenerbahçe taraftarları için günümüze kadar gelmiş bir övünç kaynağıdır.

Futbol oyununun da diğer sporlar gibi sonucunun önceden bilinmemesi, fakat belli bir süre içerisinde sonucunun kesin olarak belli olacak olması insanları cezbetmektedir. Bu rekabet oyunu oynayanlar ile birlikte, farklı sebepler ile oyun oynayanlar ile benzerlik, yakınlık ya da aidiyet duygusu taraf tutmayı da beraberinde getirmektedir. İzleyenler birbirinden farklı sebeplerle kurulan futbol takımlarının taraftarı olmuş ve o takımı desteklemişlerdir.

İzleyicilerin takım tutmalarında farklı etkenler söz konusudur. Bu noktada sosyo-kültürel ve sosyo-mekansal aidiyetler ya da ailevi alışkanlıklar söz konusudur. Güçlü olan ile birlikte olmak, güçlü olana ait hissetmek galip gelmek ya da güçlü

¹⁴ Birinci Dünya Savaşı İtilaf Devletleri: İngiltere, İtalya, Fransa, Rusya, Japonya, Sırbistan, Romanya, Bulgaristan, Karadağ, Yunanistan, Portekiz, ABD, Brezilya.

¹⁵ <https://fourfourtwo.com.tr/bir-igal-ve-zafer-oykusu-general-harrington-kupasi/> 09.09.2019 tarihinde erişildi.

kadrolara sahip olan takımları tutmak da taraftar olma biçimlerindenidir. Bundandır ki Ülkemizde en çok taraftarı olan takımlar üç büyükler olarak adlandırdığımız Beşiktaş, Galatasaray ve Fenerbahçe'dir (Abdürrezzak, 2016, s. 54). Bu takımların şampiyonluk sayıları, medya görünürlükleri, futbolcu tercihleri ve ifade ettikleri güç, bu tercihlerde çok etkili olmuştur.

Taraftarlık, tanımlanması zor bir kavramdır. Kendisini yakın hissettiği kulübün hiçbir maçına gitmemiş birisi de kendini taraftar olarak görebilirken, takımının hiçbir maçını kaçırmayan fanatik de yine kendini taraftar olarak görmektedir. Sporun heyecanını ve seyirliğini belirleyen en önemli faktörlerden biri taraftarlık olgusudur. Bir taraftar için, tuttuğu takımın başarısı, kendisi adına güven ve iftihar duygusu uyandırmaktadır. Genel olarak taraftar, spor kulüplerinin faaliyetlerini destekleyen, kulübün hizmetlerini belirli bir ücret ödeyerek satın alan ve kulübün esas pazarını oluşturan halk kitlesi olarak tanımlanmaktadır (Galeano, 2017, s 4). Taraftar ve sempatizan ya da seyirci kavramları arasındaki farklar Galeano'nun bu tanımında görülebilmektedir. Desteklediği takımın başarı ya da başarısızlığından etkilenmeksizin takımını aktif olarak destekleyen kesim için taraftarlık kavramı uygun olacaktır. Bunun yanında konjonktüre göre takımına destek olan kitle ise seyirci olarak adlandırılabilir. Fanatik olarak adlandırabileceğimiz kesim ise seyirci ve taraftarın dışında, tuttuğu takımı tanrısalılaştıran ve hiçbir fedakarlık sınırı bulunmayan kitleler olarak düşünülebilir.

Babasının ya da yakın bir aile büyüğünün tuttuğu takımı tutan çocuklar, ailevi alışkanlıklar ile taraftar olmaya örnek olabilirler. Babasının bir takımı tuttuğundan ötürü arkadan gelen çocuklar da küçüklüklerinden itibaren o takımların renklerine ya da farklı özelliklerine aşina olduğu için o kulübe yakınlık hissetmektedir. Sosyo-kültürel takım tutmaya örnek ise Almanya takımlarından Schalke 04 takımı taraftarlığıdır. Schalke 04, Almanya'nın Ruhr havzasının işçi kulübüdür (Horak ve Reiter. 2015 s. 20). Şehir takımlarının yanında aynı şehrin farklı sosyal sınıflarını temsil eden ve farklı aidiyetlerle taraftarı olunan kulüpler bulunmaktadır. Adana şehri bu iki farklı kulüp ve taraftar örneğini sergilemektedir. Şehrin ismini taşıyan kulüp olan Adana Sporun yanında ağırlıkla şehrin işçi sınıfının desteklediği Adana Demir Spor da bulunmaktadır.

Taraftarlık olgusu birden fazla değerlendirme ve karşılaştırma üzerinden anlaşılabilir. Örneğin, futbol oyununun son halini aldığı ve taraftarlık düşüncesinin filizlendiği İngiltere'den yola çıkılabilir ve Türkiye'deki taraftarlık yapısı ile karşılaştırılabilir. İngiltere'de futbol takımlarının tutulmasında en önemli faktör bölgecilik Türkiye'de güçlü bir kimlik edinimi ya da daha anlaşılabilir bir ifade ile güçlü tarafa ait olma duygusu ile taraftarlık gözlemlenmektedir (Dever, 2015, s. 190). Bu durum farklı ülkelerde insanların kendilerini farklı tanımlamalarından da kaynaklanmaktadır. Ülkemizdeki mikro milliyetçilik, takım taraftarı olma noktasında şehir takımları, sadece o şehirde yaşayan küçük gruplar tarafından desteklenmektedir.

Ayhan Dever, Türkiye'de taraftarlık ile ilgili en önemli etkenin güçlü kimlik edinimi ihtiyacı olduğunu ifade etmektedir. Bunun yanında Türkiye'deki aidiyet ve memleketçilik olgularından dolayı, İstanbul takımlarını destekleyen taraftarların aynı zamanda ikinci ve üçüncü takımları bulunmaktadır. Bu ikinci ve üçüncü takımlar yaşanan memleket ya da İstanbul'a göç etmeden bulunulan şehir, mahalle ve kültürel aidiyetler ile tanımlanabilmektedir. Örneğin; futbol ile ilgilenen bir taraftar hem üç büyük takımdan birini desteklerken hem memleketinin futbol takımını destekleyebilir. Tabi bu iki takımı destekleme durumunun aynı seviyede olması pek mümkün değildir. Öncelikli takımını destekler, maçlarına gider, ürünlerini satın alır. İkincil takımının ise maçlarını seyrederek, eğer şehir takımı ise bulunduğu şehre maç için geldiğinde maçını izler ve aldığı başarılı sonuçlardan mutlu olur. Bu mutluluk geride bıraktığı ya da göç ederek bırakmak zorunda kaldığı memleketinin başarısı ile gururlanmak olarak da tanımlanabilir.

Tanıl Bora, *Karhanede Romantizm* (2016) kitabında futbol takımı taraftarlığının tek bir kulüple sınırlı kalmadığına ve birden fazla takımın desteklenebildiğine değinmiştir. Taraftarların, birincil yani esas takım tutmalarından bahseden Bora, birinci takımın kahir ekseriyetle üç büyük takımdan (Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray) birini tutmalarıdır. İkinci tutulan takımlarda ise genel olarak aile köklerinin dayandığı ve aidiyet duyulan memleket takımlarıdır. Bu durum nadiren de olsa değişmektedir (Bora, 2016, s. 236). Kamuoyunda üç büyük takımların sürekli gündemi oluşturması, yeni taraftar oluşumunda da etkili

olmaktadır. Taraftar olma süreçlerinde kulüplerin başarıları, kulüp algıları çok önemlidir. Bu bağlamda ele alındığında önümüzdeki yıllarda taraftar tercihlerinde bir farklılık öngörülmediğini söyleyebiliriz.

Üç büyük takım dışında kalan ve kategorik olarak daha alt liglerde bulunan mahalle, semt ya da Anadolu şehir takımları geniş taraftar kitlelerine sahip değildir. Bunun sebebi sadece taraftar tercihleri değildir, aynı zamanda taraftar tercihini etkileyen medya ve kamuoyunun futbol gündemindeki büyük takımlara yönelik uygulamış oldukları ayrıcalıklı durum sebep olmaktadır (Erdoğan, 2008, s 31). Özellikle medya üzerinde üç büyük takımın dominant olması, küçük takımların sadece spesifik bir faaliyetle kendilerine medyada yer bulmalarına imkan sağlamaktadır. Taraftar ile medya arasında menfaat döngüsü bulunmaktadır. Medya ve kamuoyunun üç büyük takımlar hakkında haberler, yayınlar ve gündemler yaratması, bu üç takımın taraftarlarının bu mecraları takip etmesine sebep olmaktadır. Bu karşılıklı menfaat ilişkisi konunun iki tarafını da kazançlı kılmaktadır. Anadolu kulüpleri için ise yerel medya ve kamuoyunun etkin olarak yerel takım ve taraftarları arasında ilişki kurduklarından bahsedilebilmektedir.

Büyük takımlar dışında kalan İstanbul'un semt takımları daha alt liglerde kendilerine yer bulmaktadırlar. Bu durumu doğuran en temel sebep futbolun tamamen endüstrileştiği dönemde yeterince taraftar desteği alamamalarıdır. Bu desteği alamamalarında yukarıda belirtildiği gibi medya ve kamuoyunun futbolun dominant kulüplerine odaklanmaları başta gelmektedir.

Bununla birlikte kentleşme ile ortaya çıkan iç göç ve değişen kent yapıları, İstanbul içerisinde bulunan ve yıllar içerisinde semt ya da mahallelerin kimliğini oluşturan birikimlerin ortadan kaybolmaya yüz tutmasına sebebiyet vermektedir.

Ülkenin içerisinde bulunduğu ekonomik dönüşüm ve siyasi oluşumlar seçmenlerin tesirleri altında Türkiye'nin yerleşme sistemi de sürekli bir dönüşüm halindedir. Bu dönüşümün önümüzdeki yıllarda daha da farklılaşıp hızlanacağı yönündeki öngörülere katılmamak da mümkün değildir. (Görgülü, 2009, s. 771).

Zekai Görgülü'nün ifadelerine bakıldığında kentsel dönüşüm ile değişen ekonomik yapı ve seçmenlerin siyasi partilere yapmış oldukları baskı da kentsel dönüşümün gerçekleşmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda yaşam alanlarının ister fiziksel olarak isterse demografik yapı olarak söz konusu yenilenme ya da dönüşümü olsun seçmen ve seçilen arasında oluşan ilişkinin bu durumu şekillendirenden bahsedebiliriz.

Futbol sahaları açısından bakıldığında iki örnek ile kentsel dönüşüm ile futbol ve taraftarlığı arasında ki ilişkiyi tanımlayabiliriz. İlk örneğimiz Galatasaray kulübünün kullandığı Ali Samiyen Stadi'nın Seyrantepe'ye taşınmasıdır. 1964 yılından itibaren Galatasaray Spor Kulübüne verilen stadın taşınması sonucunda Ali Samiyen Stadi'nda yaşanan başarılar, başarısızlıklar ve ilişkili tüm olaylar mazide kaldı. Bir Beyoğlu takımı olan Galatasaray'ın Seyrantepe'ye taşınması Galatasaraylılar tarafından hoş karşılanmamıştır. Bu bağlamda en önemli eleştiriler Mecidiyeköy'de bulunan Ali Samiyen Stadi ile Beyoğlu arasında oluşturulan romantik ilişkinin Seyrantepe ile Beyoğlu arasında oluşturulamamış olmasıdır. Bir diğer örnek ise daha alt liglerde oynayan Karagümrük Spor örneğidir. Karagümrük futbol takımı maçlarını Vefa Stadında oynamaktadır. Özellikle Fatih'te ikamet eden ve futbola ilgi duyan vatandaşlar, Vefa Stadi'nda oynanan Karagümrük maçlarına gitmektedirler. 2019 – 2020 sezonunda Türkiye 1. Liginde mücadele eden Karagümrük Futbol takımının başarılı olması civarda bulunan futbolseverler tarafından ilgiyle takip edilmektedir. Karagümrük takımının pek çok semt takımına karşı en büyük avantajı futbol sahasının semtin tam ortasında bulunmasıdır. Karagümrük maçlarına giden Fatih sakinlerinin büyük bir bölümü için en önemli sebeplerden bir tanesi takımın maçlarını oynadığı futbol sahasının Karagümrük'te bulunmasıdır.

Geleneksel yapıya sahip *Türk Sokağı* günümüzde etkileşim ve değişim sürecinde gelişmiş dünyanın her yerinde karşılaşılabilecek sıradan bir caddeye, sokağa, mahalleye dönüşmektedir. Bu dönüşüm kent kimliğinin fiziki, sosyo-ekonomik ve demografik yapıya bağlı olarak değişmesine neden olmaktadır. Buna bağlı olarak sokaklar günümüz teknolojisini de kullanarak modernleşmekte ancak insana yabancılaşmaktadır (Karakoç ve Ulu, 2004, s. 63). Futbol bağlamında bu

değişikliği ele aldığımızda öncelikle sokak futbolu kültürünün yok olmaya başladığını gözlemleyebilmekteyiz. Mahalle çocuklarının yeni kent yapısında evlerinin önünde ya da en yakın sokak aralığında oyun özellikle de futbol oynamalarının sonunun geldiğini görebiliriz. Oysa sokakta oynanan futbol sosyolojik olarak pek çok ögeyi içerisinde barındırmaktadır. Brezilya’da ortaya çıkan *Ginga* tarzı oyun sosyolojik ögeye örnek olarak gösterilebilir. Portekizlilerin Brezilya’ya gelirken yanlarında getirdikleri Afrikalı kölelerin bazıları ormana kaçmıştır. Ormanlara kaçan Afrikalılar kendilerini savunmak için *Ginga* hareketlerini ortaya çıkarmışlardır. Sonrasında bu hareketler futbol oyunu içerisinde kendisine yer bulmuştur. Brezilya Milli takımının resmi oyun stili olan *Ginga* başlarda tasvip edilen bir stil olarak kabul görmese de Brezilya Milli takımına uluslararası başarılar kazandırmıştır.¹⁶ Çocuklar ve gençlerdeki spor kültürü, kazanma ve kaybetme duygusu, rekabet, birlikte hareket etme ve benzeri hayatın kendisini ifade eden duygular, bu sokak aralarında oynanan oyunlarla kazanılabilmektedir. Dünyanın farklı coğrafyalarında bu durum farklı müspet uygulamalar görülebilmektedir. Örneğin Kolombiya’nın Medellin şehrinde gençleri uyuşturucudan uzak tutmak için sokak turnuvaları düzenlenmektedir. Bu turnuvalarda futbolun geleneksel yapısının aksine cinsiyet ayrımı yapılmamıştır (Bora, 2006, s 236). Sokakta oynanan oyun ve özellikle futbolun, gençleri kötü alışkanlıklardan uzak tutma ihtimali yöneticiler tarafından fark edilmiş ve uygulamaya geçilmiştir.

Gençlik ve olgunluk döneminde olanlar için ise futbol oynama alanlarının günümüzde gittikçe azalması bu yolla nesilden nesile aktarılan bir kültürün ortadan kaybolmasına sebep olmuştur. Aynı semtte oynayan iki nesil arasında doğrudan bir ilişki vardır. Bu ilişki usta – çıkar ilişkisi ile abi – kardeş ilişkisinin bir bileşenini temsil etmektedir. Çoğu zaman bir önceki neslin bir sonraki nesle örnek olduğu da gözlemlenebilmektedir.

1975 yılında TRT’nin yaptığı bir program kapsamında Uğur Dündar Samatya Gençliksporlu genç futbolcu Mehmet ile yaptığı röportaj bahsedilen konuya örnek niteliğindedir.¹⁷ Amatör bir futbolcu olan ve profesyonel olmak için pişmesi

¹⁶ İlgilenenler için filmin adı; Pelé: Bir Efsanenin Doğuşu

¹⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=IAMm1IzIqg> 05.09.2019 tarihinde erişilmiştir

gerektiğinden bahseden Mehmet, Uğur Dünder'in "örnek aldığın kimse var mı? Futbolu size kim öğretti?" sorusuna "Lokalde bir abi var ondan öğrendik." cevabını vermesi mutlak bilgi olmasa bile temel bilginin futbolun oynanabildiği bu semtlerde verildiği çıkarılabilmektedir. Sokakta futbol oynamış hemen herkesin de bildiği gibi top oynayan çocuklara akıl veren bir abileri muhakkak olmuştur. Bu durum sadece futbol öğretme olarak da değerlendirilmemelidir. Bu aynı zamanda mahalle içerisindeki bir iletişim kanalıdır ve mahalle insanların birbiriyle temasını sağlamaktadır.

Özellikle İstanbul'da nüfusunu artışına kentleşme ve kent planının eş zamanlı olarak ilerleyememesi sebebiyle oluşan faaliyet alanlarını betona dönüşme süreci, futbol üzerinden değerlendirdiğimiz sosyolojik etkileşim alanları ve bağlı olarak iletişim kanalları azalmıştır. İlknur Karakoç'un yukarıda belirtilen tespiti ile sokağı, binası ya da daha geniş bir tabirle yaşam alanı değişen insanların yaşadıkları mahallelere, semtlere yabancılaşmalarından bahsedebiliriz.

Kentlerin insanların toplumsal yaşamı üzerindeki etkileri önemlidir. Kentler sadece hanelerin ve işyerlerinin arttığı bir yer değildir. Bu anlamda kentler, dünyanın birçok uzak topluluklarını daire ve ağ şeklindeki farklı alanları, insanları ve etkinlikleri bir arada toplayan, dönüştüren, finansal, siyasi ve kültürel yaşamın merkezini başlatan ve kontrol eden bir yerdir (Erdönmez ve Akı, 2005, s. 75). Yeni kentleri yöneten otoritenin insanları kontrol etmek ve rant için kent insanların yaşam alanlarını daralttığı gözlemlenebilmektedir. Bu durum on yıllardır, kentleşmenin ilk dönemlerinde kente göç eden insanların da yıllar içerisinde kentlerin içerisindeki semt ya da mahalle kültürlerinin ortadan kaybolmasına yol açmaktadır. Semtlerde ortaya çıkmış semt takımları ve takım taraftarlarının yeni kentleşme modelinden doğrudan etkilenmeleri olasıdır. Semtlerde gün geçtikçe azalan oyun alanları, semtlerde çocukların ve gençlerin futbol oynamalarını zorlaştırmaktadır. Bunun doğal bir sonucu olarak, semt takımları takım kurarken semtin çocuk ve genç havuzundan yararlanamamaktadır. Semt çocuklarının semt takımında yer alamıyor olması aynı zamanda kimsenin çocuğunun ya da tanıdığının takımında olmamasını ifade eder. Bu durumda semt takımlarında 'elin çocuğu' olarak ifade edebileceğimiz gençler kendilerine yer bulmaktadır. Takımın, mahallenin

çocuklarından oluşmaması semt sakinlerinin semt takımını kendilerine ait hissetmelerine mani olarak takip heyecanını düşürmektedir.

Bu bağlamda değerlendirildiğinde oturduğu semtin takımını destekleyen semt sakinlerinin kentsel dönüşümle birlikte yeni oluşan sosyalleşme alanlarına adapte olmaları ya da bunu sindirmeleri geleneksel semt alışkanlıklarını devamına bağlıdır.

Kentleşme yalnızca demografik bir olgu olmayıp, ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel bir sürecin ifadesidir. Kentleşme sadece insanları kent olarak adlandırılan yerlere çekme sürecini belirtmekle kalmamaktadır. Kentleşme, insanların kentin yaşam biçimini benimsemesi anlamına da gelmektedir (Gümüş, 2007, s. 46). Dolayısıyla insanların yeni kentleşme modellerini yaşam tarzları ile bağdaştıramamaları, bazı gelenek ve alışkanlıkların ortadan kaybolmasına neden olmuştur.

Futbol, insanların aidiyet duygusunu en yoğun yaşadığı alanlardandır. Başka bir deyişle, belli bir futbol takımının taraftarı olan insanlar, kendilerini o kulüp ve o kulübün renkleriyle tanımlayarak bir aidiyet duygusu yaşamaktadırlar. Taraftarların tuttuğu takıma bağlılık duyguları onları kendi takımlarının diğer taraftarlarıyla kaynaştırıp bütünleştirmekte ve aynı duyguları paylaşarak tek yürek olabilmelerine, kendilerine güven duyabilmelerine olanak sağlamaktadır (Koç, 2010, s. 135). Taraftarlar kendi takımlarının başarıları sayesinde diğer takım taraftarlarına karşı üstünlük duygusu hissedebilmektedirler. Bu başarı ve başarısızlık hissi taraftarın bloklar halinde aynı duyguları aynı anlarda yaşamalarına olanak sağlamaktadır.

Futbol, Türkiye için çok önemli bir sosyal mesele olarak ele alınmalıdır. Hatta daha da ötesinde futbol ve taraftarlık olgusu, kimlik bilgilerimizin en önemli başlıklardan birisi haline gelmiştir. Türkiye’de milyonların kendilerini tanımlarken kullandığı önde gelen birkaç ifadeden bir tanesi de tutulan takımdır. Buna paralel olarak futbolumuz; son yıllarda ayrılan bütçelerin büyümesi, daha iyi yabancı antrenör ve oyuncuların gelmesi, geçmişten beri var olan ilginin daha da canlandırılması gibi nedenlerle belirli aşamalar kaydetmiştir. İçeriği oldukça tartışmalı olsa da, güncel bir araştırmaya göre futbolumuz Avrupa’nın en pahalı altıncı ligi konumundadır. Dolayısıyla taraftarlık gerçekten önemli bir kimlik

durumundadır. Taraftarların bireysel olarak ve grup olarak varlıkları; hem kulüplerine destek olmaları hem de kendi iç hareketliliklerinde bir davranış ve sosyalleşme biçimi olarak ortaya çıkması açısından dikkate değerdir (Tepeköylü, 2016, s. 384). Taraftarların bu kimlikleri üzerinden kendilerini tanımlamaları aidiyet duyma hissi ile alakalıdır. Bu aidiyet duygusu ile yalnızlık duygusundan da uzaklaşmaktadır. Mutluluk ve hüznün beraber yaşanıyor olması da farklı sosyalleşme olanakları sağlamaktadır.

Televizyonun icat edilmesi ve yaygınlaşması ile birlikte, futbolu oyunu stadyumdan evlere, kahvelere, birahanelere ve birçok türdeki eğlence yerine taşınmıştır. Televizyonla ve kitle tüketimi için tüketim kültürünün yaygınlaştırılması gereksiniminin artışıyla birlikte, futbolda sönük yıldız sistemi milyarlık uluslararası yıldızlık sistemine dönüştürülmüştür. Profesyonel lig futbolu kısa zamanda oyunculara milyonlarca dolar ödeyen ve milyarlarca dolar para kazanan bir ticari alan olmuştur (Erdoğan, 2008, s. 4).

Erdoğan'ın da bahsettiği gibi televizyonun bulunması ve evlere girmesinin ardından futbol yerel bir kültürden popüler kültür alanına kaymıştır. Yerel liglerdeki futbol takımları uluslararası alanda kendilerine yer bulmaktadırlar. İzleyici kitlenin bu denli büyümesi aynı zamanda futbol oyununu bir Pazar haline de dönüştürmüştür. Futbolun Pazar haline gelmesinin ardından endüstrileşerek yerel özelliklerini kaybetmeye başlamıştır.

Popüler kültür varlığını ve devamlılığını, halkın sahip olduğu ve tamamen kendine ait kültürü dönüştürmeye ve kendisine mal etmeye borçludur (Şentürk, 2007, s. 34). Bu kültür anlayışını değişmesi ile birlikte futbolu takip eden kitlelerde genişleme ve kaybolma durumu söz konusu olmuştur. Uluslararası organizasyonlara katılan ve sürekli başarılar elde eden takımlar (Real Madrid, Manchester United v.b.) dünyanın farklı coğrafyalarında kendilerine taraftar kazandırabilmişlerdir. Tabi sportif faaliyetlerin yanında popüler kültür ve futbolun bir endüstri haline dönüşmesi de bu takımları yerel takım olmaktan çıkararak uluslararası takımlar olmasını kolaylaştırmış ve önlerini açmıştır.

Kulüplerin uluslararasılaşması ile birlikte futbolun sosyolojisinde de farklılıklar gözlemlenmektedir. Genişleyen futbol pazarı ile birlikte değişen taraftar sosyolojisi, futbol takımlarının farklı coğrafyalarda farklı organizasyonlara dâhil edilmesini gerekli kılmaktadır. Takımlar yaz hazırlık dönemlerini farklı liglerde oynadıkları maçlar ile değerlendirmektedir. Türkiye ligi takımlarından Fenerbahçe 2019 yılında yaz hazırlıkları için Almanya’da düzenlenen Audi Cup’a katılması¹⁸ bu duruma bir örnektir.

Uluslararası turnuvaların dışında aynı ülkenin iki takımı yerel bir organizasyonun finalini farklı ülkelerde de oynamaktadır. Türkiye süper kupa finalleri 2005 ve 2006 yıllarında Almanya’da oynamıştır¹⁹. Bunun öncelikli amacının Almanya’da yaşayan gurbetçi Türklerin çoğunlukta olmasıdır. Orada yaşayan Türkler ile futbol pazarını paylaşma gerekliliği ile birlikte, Türk futbol taraftarlarının yerel takımlara olan özleminin giderilmesi de bu turnuvanın Almanya’da yapılmasına gerekçe olarak gösterilebilir.

Futbol, yirminci yüzyıl içerisindeki değişim göstermiş ve günümüzde tamamen popüler kültür malzemesi olmuştur. Futbol artık işçi ve yoksul sınıfın kulüpler kurarak birbirleri ile rekabet ettikleri oyun ve kültürün çok uzağındadır. Popüler kültür ve dünyaya hakim olan neoliberal politikalar sonucunda futbolun da endüstriyel bir alana dönüşmesi, yerel semt ya da mahalle takımlarının gün geçtikçe daha da küçülerek kaybolmalarına sebep olmaktadır.

Futbolun endüstrileşmesinin yanında Türkiye’de mahallelerde azalan spor ya da futbol oynama alanlarını azalması da imkanların azalmasına ve dolayısıyla aktivite imkanlarının ortadan kalkmasına sebep olmaktadır. Kentsel dönüşümün geleneksel sosyalleşme modelini yeterince önemsememesi, insanların sosyalleşme alanlarının da öneminin azalmasına sebep olmaktadır. Dünyadaki en popüler sporu olan futbol da bu dönüşümden etkilenmiştir. Futbol, izlemesi kadar oynanması da insanlara zevk veren bir oyundur. Günümüzde kentleşme ve şehirleşme ile birlikte futbol oynayacak boş alanlar ve sahalar azalmıştır. İnsanların futbol oyununu

¹⁸ <https://www.audi.com.tr/tr/web/tr/audi-dunyasi/haberler/2019/fenerbahce-audi-cupta-sahaya-cikiyor.html> 11.10.2019 tarihinde erişilmiştir.

¹⁹ <https://www.tff.org/default.aspx?pageID=412> 11.10.2019 tarihinde erişilmiştir.

oynama ihtiyaçları için adına halı saha dediğimiz sentetik çim ile üretilmiş sahalara yapılmaya başlanmıştır (Tel, 2011, s. 130).

Popüler kültür ile Türkiye’deki kentsel dönüşümün, tktim modeli bağlamında benzerlik göstermesi, kentleşmenin gelmiş olduğu sonuç bakımından benzerlikler gösterebilir. Bunun yanında futbol maçlarının televizyonlarda yayınlanmaya başlaması ile birlikte insanlar statlara gitmek yerine kapalı meknlarda maçları seyretmeye başlamışlardır. İnsanlar taraftar olsalar bile kentsel dönüşüm ve endüstriyel futbol anlayışının evlerin içerisine kadar girmesi mahalle takımlarının izlenirliğini azaltmıştır.

1.2.1. Futbol ve Kültürü

Futbol ve kültürü, zaman içerisinde futbolun değişim serüveni ve kültür bağlamında ne ifade ettiğini bu başlık altında incelenmektedir. Kültür ne anlam ifade etmektedir ve futbol kültürü nasıl bir kültür alanı oluşturmaktadır? gibi soruların cevapları için literatürde bulunan kültür tanımları ve futbolun gelişimi ile birlikte nasıl bir bileşik kültür anlayışının ortaya çıktığını gözlemleyeceğiz.

Kültürün kavramını literatürde birbirinde farklı anlamları bulunmaktadır. Türk Dil Kurumunun kültür tanımı şu şekildedir: Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin lşsn gösteren araçların bütünü.²⁰ Bu bağlamda ele alındığında kültürün çok kapsamlı bir olgu olduğunu ifade etmem mümkündür.

Kültür en genel anlamda insanın kendi ihtiyaçlarını karşılama şekli olarak tanımlanır. Toplum bir şekilde yaşamaya bağlı olarak ortaya çıkan kültürün belli bir zamana ait olmasından ötürü tarihsel, belli coğrafyalarda yaşayan insan topluluğunun ilişkileri sonucu ortaya çıkmasından dolayı mekânsal ve toplumsal özellikleri bulunur (şentürk, 2007, s 25). Kültür zamansal ve mekânsal öğelerin tamamını içinde barındırmaktadır. Tarih ve coğrafya bileşeninde ortaya çıkan her bir birikme kültür kavramı içerisinde yer bulabilmektedir.

²⁰http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimesec=214144 09.10.2019 tarihinde erişildi.

Başka bir kültür tanımında ise, bilgiyi, sanatı, ahlakı, örf ve adetleri çevrelediği gibi insan topluluklarının kabiliyet ve alışkanlıkları içerisinde barındıran bir bütün olduğu ifade edilmektedir (Erkal, 1998, s. 131). Kültürün aynı zamanda biri birikim olduğundan da bu tanım doğrultusunda bahsedilebilir. Erkal'ın ifade ettiği özelliklerin oluşabilmesi için uzunca bir zaman gerekmektedir.

Kültür, bir topluluğun yüzyıllar boyunca devam eden yaşam tarzlarının özelliklerini içine alan bir hafızadır. Kültür, bir milletin yüzyıllar boyunca devam eden ve günümüze kadar ulaşan ilgi, algı, tutum ve davranışlarla ortaya çıkmış yaşam biçimi, maddi ve manevi değerler toplamı olup nesilden nesile bir miras olarak aktarılmıştır. Tarihi, sanatı, edebiyatı, düğünleri, bayramları, şiirleri, şarkıları, türküleri... ait olduğu topluluğun dilinden, gelenek ve göreneklerinden izler taşır. Bütün bunlar o yaşam tarzının göstergesi olarak kültürün birer unsuru olarak düşünülebilir. Kültür, bir milletin asırlar boyu yaşanmışlıklarının damıtılmış bir özetidir (Göçer, 2012, s. 50). Daha önce de ifade edildiği gibi kültür, asırlarla ifade edilecek zaman dilimi içerisinde belli bir mekan üzerinde yaşayan insan topluluklarının oluşturduğu maddi ve manevi değerlerin tümünü ifade etmektedir.

Kültür kavramı üzerine yapılan çalışmaların, günümüze kadar devam ettiğini söylemek yerinde olacaktır. Kültür konusunda her çalışılan disiplin zaman içerisinde kendi yaklaşımını ve tanımını oluşturmuştur. Kültür bir tanım içinde ortaya konamayacak kadar geniş boyutlara sahip bir kavramdır (Kocadaş, 2005, s 2). Kültür kavramının çok geniş bir alanı kapsaması Kocabaş'ın da ifade ettiği gibi her disiplinin kendi kültür tanımını yapmasına ve bunun üzerine yoğunlaşmasına sebep olmuştur.

Burada kültür kavramını çalışmamızın da temelini oluşturan spor ve özelinde futbol kültürü olarak değerlendirilecektir. Herhangi bir olgunun, faaliyetin ya da hayatın belli bir kısmının kendine ait bir kültürünün oluşması için üzerinden yıllar geçmesi gerekmektedir.

Kültür tanımlarında sıkça ifade edildiği üzere kültürün oluşabilmesi için bir birikimin oluşması gerekir. Futbol kültürünün oluşması içinde aynı düşünce ile yılların geçmesi gerekmiştir. Ortaya çıkışı binyılları bulan futbol oyununun ortaya

çıkması on dokuzuncu yüzyılın sonunda futbol kulüplerinin ortaya çıkması ile oyunun kendisi ve ifade ettiği davranış biçimleri ile kendi kültürü yazmaya ya da oluşturmaya başlamıştır. Dünya'nın ilk futbol kulübü İngiltere'de, 24 Ekim 1857 yılında Sheffield F.C. adında kurulmuştur.²¹ İlk takımın kurulmasının ardından ilk futbol ligi de İngiltere'de oluşturulmuştur. 08 Eylül 1888'de on iki takımın katılımıyla İngiltere'de başlama vuruşu yapılan dünyanın ilk futbol liginin ile beraber aynı yıl İngiliz Futbol Federasyonu (FA) Kupası da bu yıl İngiltere'de düzenlenmiştir.²² Dolayısıyla futbol kültürü yazılırken İngiltere olmadan bunun yazılması mümkün gözükmemektedir. İngiliz futbolseverlerin de bunun farkında olmaları farklı şekillerde kendini göstermektedir. 2018 Dünya Kupası'nda İngiltere Milli Takımı'nın iyi bir performans göstermesi 1996 yılında Avrupa Futbol Şampiyonası için yazılan "Football is Coming Home" şarkısının 2018 dünya kupası marşı olmasına vesile oldu.²³ Bu da göstermektedir ki futbol oyununu ortaya çıkmasında ve kendini dünya üzerinde var etmesinde İngiltere'nin yadsınamaz bir rolü olmuştur.

Futbol on dokuzuncu yüzyılın içerisinde, ilk ortaya çıktığı dönemlerde çok ciddiye alınan bir spor dalı olmamıştır. Genel olarak ikincil öneme sahip spor sayılabilecek bir konumda olan futbol, yirminci yüzyıldan itibaren kendisini göstermiştir. Özellikle siyasi aktörlerin ilgisini çekmiş olan futbol, İngilizlerin işgali altında olan ülkelerde kendisine yer bulmuştur. Bunun başlıca sebebi futbol oyunun daha fazla yoksul insanlar tarafından oynaması olmuştur. Yirminci yüzyılın başlarında yoksul ve işçi sınıfının oynadığı ve takip ettiği futbol, siyasi çevrelerce alt sınıfları kontrol etmek amacıyla önemsenmiştir. Bunun yanında özellikle Türkiye'de nispeten Avrupa'da öğrenim görmüş İttihat Terakki üyesi gençler takımlar kurarak futbola birinci dereceden önem vermişlerdir. Yirminci yüzyılın ikinci çeyreğinde futbol bir propaganda aracı olduğu anlaşılmaya başlanmıştır. Dünya İkinci Dünya Savaşı'na giderken devletler hala futbolu ikincil öneme sahip spor dalı olarak görmeye devam etmiştir. Futbol yerine beden eğitimi ve jimnastik eğitimine önem

²¹ <https://www.redbull.com/tr-tr/futbol-tarihi-hakinda-her-sey> 09.10.2019 tarihinde erişilmiştir.

²² <http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/genel/126-mete-ikiz/276-futbolun-tarihi-ii.html> 09.10.2019 tarihinde erişilmiştir.

²³ <https://sportuptr.com/euro-96-sarkisi-ingilterenin-wc-2018-marsi-oldu/> 09.10.2019 tarihinde erişilmiştir.

verilmiştir. Jimnastik eğitime önem verilmesinin en önemli sebebi savaşa hazırlanan askerlerin beden eğitimine daha faydalı olması düşüncesidir (Aktütün, 2010, s. 13).

1930 yılından itibaren Dünya Kupası düzenlenmeye başlanmıştır. Uluslararası rekabetin de futbola dahil olması ile yirminci yüzyılın değişen siyasal konjonktüründe futboldaki üstünlük uluslar için psikolojik üstünlük anlamına gelmekteydi. 1954 Dünya Kupasında Batı Almanya'nın finalde Doğu Bloku ülkelerinden Macaristan'ı yenmesi, birçokları için sosyalizme karşı zafer anlamına gelmiştir. Aynı şekilde 1958 ve 1962 Dünya Kupalarını Brezilya'nın kazanması üçüncü dünya ülkelerinin baş kaldırışı olarak nitelendirilmiştir (Aktütün, 2010, s. 22). Dolayısıyla futbol oyun anlamının yanında sosyolojik olarak da büyük anlamlar ifade etmektedir.

Futbol kültürü on sekizinci yılların sonlarından itibaren yoksul ve işçi sınıfının eğlencesi olarak değerlendirilmiştir. Bu durum Futbol kültürünün temelinin yoksul ve işçi sınıfı üzerinde yazılmasına neden olmuştur. Bunun örneklerini Avrupa'nın farklı ülkelerinde görmekteyiz. Avusturya'da Rapid Wien takımı işçi takımı olarak bilinmektedir ve işçi takımı yaftası Rapid takımın yapışmış bir yafta olarak günümüze kadar gelmiştir (Horak, 2015, s 309). Aynı şekilde Schalke 04, Almanya'nın Ruhr havzasının işçi kulübüdür (Horak ve Reiter. 2015, s. 20).

Futbol yirminci yüzyılın başında faşist yönetimlerin propaganda aracı olarak da kullanılmıştır. Savaş zamanlarında futbol ile eğlenmenin ahlaksız bir eylem olduğuna ilişkin fikirler olmasına rağmen, futbola gün geçtikçe artan ilgi bu fikri önemsizleştiriyordu. Dünya ikinci büyük savaşa hazırlanırken ülkeler müttefik olmak istenen ülkelerin sempatiilerini kazanmak için futbol maçları organize etmişleridir. Bu amaçla Hitler'in takımı Admira bu faaliyetlerini aktif bir şekilde sürdürmüştür. Admira takımı tarafsız kalan ülkelerin desteğini almak için bu yönde çalışmalar yapmıştır. Özellikle denge politikası güden Türkiye, Hitler'in Balkanlara sarktığı dönemde İngiliz Wanderers takımının Türkiye ziyareti bu anlamda İngiltere'ye sempati duyulmasını amaçlamıştır (Aktütün, 2016, s. 21).

Savaş dönemlerinden sonra yukarıda da belirtildiği gibi yirminci yüzyılın ikinci yarısında soğuk savaş dönemi başlamış, doğu ile batı bloğu ülkeleri arasında ki rekabet uluslararası rekabet ve üstün gelme duygusunu ortaya çıkarmıştır. Futbolun uluslararası alanda da rekabet içermesi, futbolun dünyanın her yerinde izleyici ve taraftar bulmasına meydan vermiştir. Yerel ligleri takip etmeyen insanlar milli takımların maçlarını, milliyetçilik duyguları içerisinde takip ettikleri bugün hala gözlemlenebilmektedir.

Değişen dünya ile birlikte futbolun içerisinde bulunduğu kültürel faktörler ve futbol düzenin seyri değişmeye başladığı izleyici sayılarından görebiliyoruz. Özellikle televizyonun icadı ve maçların televizyonlarda yayınlanmaya başlaması izlenme sayılarının artmasında çok önemli bir rol oynamaktadır. 1954 yılında ilk kez bir Dünya kupası televizyondan canlı olarak yayınlanmıştır. Bunun doğurduğu sonuçlardan biri Federal Almanya’da televizyon satışlarının 11 binden 85 bine çıktığı bilinmektedir (Aktütün, 2016, s. 21).

Futbol, teknolojinin de gelişmesi ile kendine daha fazla izleyici bulmuştur. Özellikle televizyonların yaygınlaşması ve uluslararası müsabakaların yayınlanması, insanları futbola yaklaştırmaktadır. Milli takımların yanı sıra yerel takımların da uluslararası turnuvalarda kendine yer bulması, farklı coğrafyalarda maç yapabilmeleri izleyiciler tarafından oyunu daha heyecanlı hale getirebilmiştir. Bu durumun en önemli sebebi futbolun endüstrileşerek büyüyen bir ekonomik alan olması ile doğrudan ilgilidir. Daha fazla insana ulaşılabilir olması futbolun bir propaganda aracı olmaktan çıkarmış, küresel anlamda bir iş alanına dönüştürmüştür.

On dokuzuncu yüzyılın ortalarından itibaren futbolun serüveni modernleşme ve organizasyon modelleri arasında paralellik göstermektedir. Futbol endüstrileşmeye başladıkça ya da meslek haline dönüşme süreci hızlandıkça, futbol endüstrisi büyümekte ve bununla birlikte futboldan almakta olunan haz ve heyecanın seviyesi değişmektedir. Sert bir rekabet ortamının varlığı futbol sahaları için de geçerlidir. Artık sadece oynamak ve oyundan zevk almak değil, kazanmak ve başarmak ön plandadır. Endüstriyel futbolun oluşmasında tıpkı sermayenin rahat dolaşımını sürecinde olduğu gibi, futbolcuların da serbest dolaşımının önemi ortaya çıkmış ve bu konuda alınan *Bosmann Kararları* sonrasında futboldaki globalleşme

hızlanmıştır (Talimciler, 2008, s. 90). *Bosmann Kararları* Avrupa’lı oyuncular için transfer özgürlüğü anlamına gelmektedir. Futbolculara transfer özgürlüğü anlamına gelen bu kurallarla birlikte futbolcuların futbol endüstrisi içerisinde en önemli endüstri ürünü olması da bu kurallar ile ortaya çıkmaktadır.

Spor ve çalışma özelinde futbolun kültür ile doğrudan ilişkisi bulunmaktadır. Futbolun kendi içerisinde geliştirdiği kültürün yanında futbolun vesile olduğu kültürel faaliyetler de söz konusudur. Özellikle belli sürelerde düzenlenen uluslararası organizasyonlar, birbirinden farklı kültürlerin farklı kültüre sahip insanlar tarafından tanınmasını sağlamaktadır (Dever, 2015, s. 141). Bu kültürel farklılıkların gözlemlenebiliyor olması futbol organizasyonlarının sadece bir oyun olmadığını bize göstermektedir.

Futbol kültürünün oluşmasında şüphesiz oyunun daha fazla insana ulaşması ve buna bağlı olarak insanların oynadıkları oyunları amatörce de olsa kurumsallaştırması önemli rol oynamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Tezin bu bölümünde yöntemin kapsamı ve içeriği hakkında bilgiler verilmektedir. Bu bağlamda, alan araştırmasının yapıldığı bölge, mülakat tekniği, katılımcıların yaş aralıkları ve ağırlıklı meslek grupları, mülakatın yapıldığı yerler ifade edilmiştir.

Tezin çalışma alanı İstanbul'un Beyoğlu ilçesine bağlı Piyalepaşa Mahallesi olarak belirlenmiştir. İstanbul'un eski semtlerinden olan Piyalepaşa hem İstanbul'un dönüşümüne şahitlik etmesi hem de mahalle sakinlerinin futbola olan ilgilerinden dolayı hedef bölge seçilmiştir.

Araştırma sorusu

1950'li yıllardan itibaren devam eden kentleşme, kentsel dönüşüm ve futbolun değişimi, semt insanlarına ne şekilde yansımıştır?

Araştırmanın yöntemi

Araştırmada derinlemesine ve detaylı data elde etmek amacıyla niteliksel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Sayısal verilerin kullanıldığı nicel araştırma yöntemlerinin yerine nitel araştırma yönteminin kullanılması çalışmanın içerik olarak daha detaylı ve doğrudan olması açısından önem arz etmektedir.

Araştırma kapsamında yirmi mahalle sakini ile görüşülmüştür. Bu yirmi kişi seçilirken mahallede teze konu olan Piyalepaşa Mahallesi'nde en az yirmi beş yıl ikamet etmeleri öncelikli yeterlilik sebebi olarak görülmüştür. Katılımcıların yaş aralığı 30 ila 61'dir. Yaş aralığının bu kadar geniş tutulmasında ki öncelikli amaç, aynı sorulara farklı yaş gruplarındaki katılımcıların verecekleri cevapların tahlil edilmesi ve mahalledeki değişimin kuşaklar arasında nasıl gözlemlendiğidir.

Çalışmada nitel yöntem kullanılmıştır. Mahalle sakinleri ile yarı yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilmiştir.²⁴ Katılımlı gözlem yapılarak Piyalepaşa Mahallesi'nde bulunan kahveye dört kez gidilerek, gündelik yaşamın devam ettiği esnada mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Fettah'ın kahvesi olarak bilinen kahvehane Ağaçlaraltı meydanında bulunmaktadır. Kahvehane yalnızca mahallenin erkekleri tarafından kullanılmaktadır. Çalışma esnasında mülakatların tamamı erkekler ile yapılmıştır. Fettah Bey vefat ettiği için kendisi ile görüşülememiştir. Gençlerin sevgisini ve saygısını kazanmış olan Fettah Bey'in bu kadar sevilmesi ve saygı görmesinin başlıca nedeni mahallenin gençlerine büyüklük yapmasıdır. Kahvede saygısızlığa müsaade etmeyen Fettah Bey, gençlerin yapmış oldukları bazı aşırılıklara göz yumarak delikanlılıklarını da yaşamalarına müsaade etmiştir. Bununla beraber kahve de bulunmayan katılımcıların dükkanlarını ziyaret ederek görüşmeler tamamlanmıştır. Bu dükkanlar berber ve ekmek fırınlarıdır. Mahalledeki değişim ve dönüşümün en rahat gözlemleneceği yer olan berber ve fırınlar, tezin derinlemesine yapılmasına imkan sağlamıştır. Mülakatın yapıldığı yirmi kişinin on altısı ile kahvehanede, ikisi ile dükkânda, biri ile telefonla, bir kişi ile birden fazla defa görüşülmüştür.

Mülakat genel olarak kahve önü ve kahve içerisinde oyun oynanırken yapılmıştır. Kimi zaman not alınarak, kimi zaman katılımcıların izniyle ses kaydı alınarak, kimi zaman ise alan gözlemlerini not alarak mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Bir kişi ile yapılan mülakat sözlü tarih yöntemi kullanılarak hayat hikayesi mülakatı şeklinde gerçekleştirilmiştir. Bu kişi 1978 yılından beri Piyalepaşa'da bulunan ve kendini Piyalepaşalı olarak adlandıran babamdı. 1978 yılından beri Piyalepaşa Mahallesi'nde olduğu için mahallenin demografik yapısı, spora ve kulübe olan ilgi ve semtin dönüşümü hakkında bilgi sahibi olduğundan kendisi ile mülakat yapmak çalışma için gerekli ve verimli görülmüştür.

Babamdan dolayı ben de Piyalepaşa ile yakın ilişkiler içerisindeydim. 1992-1997 yılları arasında Piyalepaşa'da ikamet ettik. Babamın kurduğu arkadaşlıkların yanı sıra benim de hala devam eden arkadaşlıklarım bulunmakta. Bu mülakatlar

²⁴ Soru formu ektedir.

içerisinde çocukluğumuzda beraber maçlara gittiğimiz ve bu dönüşümün farkında olan arkadaşlarımda mülakat grubunun içerisinde yer almaktadır. Bu bakımdan görüşmeler bazen kendi kişisel tarihimin bir parçası olarak da gerçekleşmiştir.

Yarı yapılandırılmış mülakat, İstanbul'un Beyoğlu Belediyesine bağlı Piyalepaşa Mahallesi'nde gerçekleştirilmiştir. Ağaçlaraltı parkının üst kısmında bulunan kahvehanede yapılan mülakatlarla beraber yine aynı muhitte dükkân ziyareti yapılarak mülakatlar gerçekleştirilmiştir.

Çalışma çerçevesinde kahveye dört kez ziyaret gerçekleştirilmiştir. Bu ziyaretler ortalama iki saat civarında sürmüştür. Her ziyarette gündelik hayata dâhil olunmuştur. Bazı ziyaretler katılımcılar oyun oynarken, bazı ziyaretler katılımcılar kahvehane önünde muhabbet ederken dâhil olunarak gerçekleştirilmiştir. Bu ziyaretlerde kimi zaman çalışmanın çerçevesini oluşturan soruların ve çalışma alanlarının dışına çıkılmış ve birbirinden farklı hikâye ve konulardan da konuşulmuştur. Bu anlamda nitel araştırma metodunun seçilmesi önemini arttırmaktadır. Nitel araştırma sayesinde katılımcılar sayısal ve analitik veriler yerine güncel konulardan da bahsederek konunun derinlemesine araştırılmasına yardımcı olmuşlardır. Senti ve futbol kulübünü sayılardan uzakta, mahalle sakinlerinin deneyimlerinde bulma imkanı doğmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PİYALEPAŞA FUTBOL TAKIMI VE TARİHSEL ARKA PLAN

Bu bölüm, tezin öznesini oluşturan Piyalepaşa Futbol takımını takımın kurulduğu mahallenin tarihsel arka planını tanıtmak için yazılmıştır. Bu bölümün yazılmasındaki amaç, alan araştırmasında mülakatların üzerine konuşulduğu futbol takımının tanıtılmasıdır. Futbol takımının tanımlanması ile birlikte, takımın doğduğu semtin demografik yapının tanıtılması da bu bölümün yazılma amaçları arasında bulunmaktadır.

3.1. Piyalepaşa Futbol Takımı

İstanbul'un Beyoğlu ilçesinde bulunan Piyalepaşa Mahallesi sakinleri tarafından kurulan Piyalepaşa Spor Kulübü, kurulduğu günden itibaren amatör liglerde yer almıştır. Genel itibariyle mahalle gençlerinin oluşturduğu takım günümüzde futbolcu yelpazesini biraz daha genişletmiştir. Semtte yaşayan sakinlerin çocuklarının oynadığı takım günümüzde yine Kasımpaşa'da yaşayan gençler tarafından da tercih edilmektedir.

Kasımpaşa semtinin en hareketli amatör spor kulüplerinden olan Piyalepaşa Spor Kulübü 1976 senesinde Piyalepaşa Mahallesi'nde kurulmuştur. Piyalepaşa Spor Kulübü, futbol branşında faaliyet göstermektedir. 1983 yılında amatör kümede mücadeleye başlayan Piyalepaşa Spor Kulübü'nde halen 90 tane çocuk ve genç futbol oynamaktadır. Kulübün künyesi aşağıdaki şekildedir;

Kuruluş Tarihi: 1976

Renkleri: Yeşil – Beyaz

Branşlar: Futbol

Oynadığı ligler: 2. Amatör Küme, U 11 ve U 13

Semtteki çocuk ve gençlere futbolu sevdirmek, sağlıklı spor yaptırmak, kötü alışkanlıklar ve arkadaşlardan korumak amacıyla faaliyetlerini sürdüren Piyalepaşa Spor Kulübü, çocuk ve gençlerin takım ruhunu yaşayarak ve anlayarak iyi birer birey olarak topluma katılmalarını amaçlamaktadır.²⁵ Kulüp yöneticileri bu konuya büyük önem atfetmektedir.

Geçmiş yıllarda 1. Amatör Küme’de de oynayan takım, günümüzde 2. Amatör Küme’de mücadele etmektedir. Mevcut yönetimin gayretleri ile altyapısını güçlendirmeye çalışan Piyalepaşa Spor Kulübü, şu anda U-13 ve U-11 takımlarını da kurmuştur. Minik takımda 30 sporcu faal olarak bulunmaktadır. Kulüpte bulunan toplam oyuncu sayısı ise 90’dır.

Şu an kullanılan kulüp binası Beyoğlu Belediyesi tarafından yaptırılmıştır. Kulübün bütün envanteri bu kulüp binası içerisinde. Malzemeler, Flamalar, Kupalar ve fotoğraflar envanterin parçalarıdır.

Kulüp tesisleri hakkında şunları söyleyebiliriz:

Antrenman yapacak sahaya ihtiyaç duyan kulüp, henüz açılışı yapılmamış olmasına rağmen Piyalepaşa Bulvarı güzergahında yapılan yeni spor tesislerinden yararlanmaktadır. Beyoğlu Belediyesi tarafından yönetilecek olan Piyalepaşa Spor Tesisleri’nden Piyalepaşa Spor Kulübü başta olmak üzere tesis ihtiyacı duyan amatör spor kulüplerinin de faydalanması amaçlanmaktadır. Kulüp yöneticilerinin bugün için en büyük amaçları genç futbolcuların gelecekte profesyonel olmalarıdır.

Kulübün altyapısında oynadıktan sonra, profesyonel futbolculuğa kadar yükselen gençler, kulüp yönetimini de mutlu etmektedir. Geçmişte Piyalepaşa Spor Kulübü’nden yetişen ve profesyonel sporcu olan bazı isimler ise şunlardır: Hakan Fırıloğlu (Karagümrükspor), Oktay Altınışik (Kasımpaşa-Futbolu bıraktı), Hasan Beşir (Eyüspor-Futbolu bıraktı).²⁶

²⁵ <http://www.smartbeyoglu.com/firma/24939/piyalepasa-spor-kulubu.html> 10.10.2019 tarihinde erişildi.

²⁶ <http://www.smartbeyoglu.com/firma/24939/piyalepasa-spor-kulubu.html> 10.10.2019 tarihinde erişildi.

3.2. Piyalepaşa Mahallesi

Piyalepaşa Mahallesi, İstanbul'un Beyoğlu Belediyesi'ne bağlı bir mahalledir. Piyalepaşa Beyoğlu'nun, hatta İstanbul'un en eski semtlerinden biridir. İsmi Osmanlı Donanması'nın kaptan-ı deryalarından biri olan Piyale Paşa'dan alan Piyalepaşa 1930'lu yıllara kadar coğrafi konumundan dolayı çoğunlukla denizci ve demircilerin yerleşim yeri olarak bilinmektedir. 27 Kasımpaşa'nın denize kıyısı olması bu noktada önemli rol oynamaktadır.

Haliç'te bulunan tersaneye yakın olması bu durumun başlıca sebebi olarak öngörülmektedir. Aynı zamanda yine Beyoğlu'nda bulunan ve demircilerin yoğunlukta bulunduğu Perşembe pazarına da yakın oluşu bu yerleşimi meydana getirmiştir.

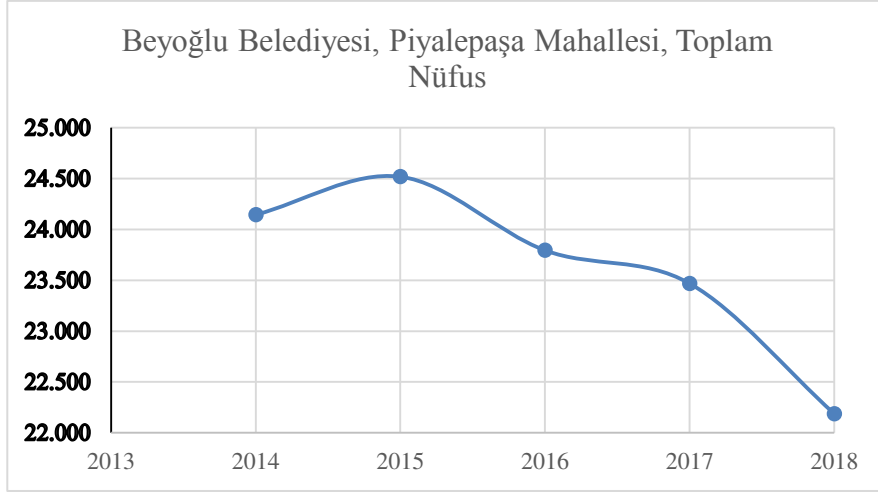
Dolapdere ile Mecidiyeköy güzergâhını bağlayan Piyalepaşa Bulvarı'nın Kasımpaşa bölgesine doğru olan kısmında bulunan Piyalepaşa Mahallesi 1950'li yıllardan itibaren iç göçmenler tarafından oluşan bir nüfusa sahiptir.

Piyalepaşa Mahallesi'nin son beş yıla ait nüfus sayımları ve 2018 yılı nüfusunun kadın – erkek dağılımı aşağıdaki grafikte belirtilmektedir.

Yıl	Mahalle Adı	Toplam Nüfus
2018	Piyalepaşa Mahallesi	22188
2017	Piyalepaşa Mahallesi	23469
2016	Piyalepaşa Mahallesi	23795
2015	Piyalepaşa Mahallesi	24519
2014	Piyalepaşa Mahallesi	24145

Kaynak: <http://www.nufusune.com/40263-istanbul-beyoglu-piyalepasa-mahallesi-nufusu>, *Erişim tarihi:* 12.10.2019

²⁷ <https://onedio.com/haber/istanbul-un-en-eski-semtlerinden-piyalepasa-ya-hayran-kalmaniza-yetecek-13-enteresan-bilgi-688530> 12.10.2019 tarihinde erişilmiştir.

Kaynak: <http://www.nufusune.com/40263-istanbul-beyoglu-piyalepasa-mahallesi-nufusu>, Erişim tarihi: 12.10.2019

Kaynak: <http://www.nufusune.com/40263-istanbul-beyoglu-piyalepasa-mahallesi-nufusu>, Erişim tarihi: 12.10.2019

Tuik verilerine göre nüfusu 22.168 olan Piyalepaşa Mahallesi'nin 18 yaş üstü nüfusu 16.504, 18 yaş altı nüfusu ise 5.684'tür.²⁸

Piyalepaşa Mahallesi'nin nüfus oranlarına bakıldığında, yaklaşık her dört mahallelerden birinin 18 yaşının altında olduğunu söyleyebilmekteyiz. Bu durum Piyalepaşa Mahallesinin kentsel dönüşüm ve kentleşme projeleri bağlamında dikkat edilmesi gereken bir konu olduğunu göstermektedir.

²⁸ <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr> 12.10.2019 tarihinde erişilmiştir.

Piyalepaşa Mahallesi yıllar içerisinde bazı bölümleri açısından değişim ve dönüşüme uğramıştır. Özellikle Piyalepaşa'nın Kasımpaşa yakasında bulunan eski Pazar artık kullanılmamaktadır. Piyalepaşa'nın en önemli özelliklerinden biri hem Beyoğlu ilçesine hem de Şişli Belediyesine olan yakınlığıdır. Piyalepaşa Bulvarı bu anlamda büyük önem taşımaktadır. Piyalepaşa Bulvarı üzerinde bulunan ve otobüs durakları mahalleye ulaşımı kolaylaştırmaktadır. Bununla beraber Şişhane metro durağında bulunan minibüs hattı Piyalepaşa Mahallesi ile Okmeydanı bağlantısı oluşturmaktadır.

Piyalepaşa site yapılarının oluşturulmadığı bir mahalledir. Bunun başlıca sebebi binaların bitişik düzende olmasıdır. Piyalepaşa Mahallesi'nde hem gecekodu tipi yapılar hem de apartmanlar bulunmaktadır. Apartmanlar genel itibariyle dört ya da beş katlıdır.

Piyalepaşa Mahallesi'nin sınırları içerisinde bulunan en önemli yapı Piyalepaşa Camii'dir. Piyale Paşa Camisi Kaptan-ı Derya Piyale Paşa tarafından yaptırılmıştır. Camii, 1573 yılında Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. Piyale Paşa Camii'sinin en önemli özelliklerinden biri Mimar Sinan'ın Selimiye Camii ile aynı zamanda ele aldığı eserlerden biri olmasıdır. Eser bir külliye halinde inşa edilmiştir. Eser, Kasımpaşa'nın kuzeyinde, o zamanlar deniz kıyısı olan bir vadiye yer almaktadır.²⁹

²⁹ <http://www.smartbeyoglu.com/firma/20115/buyuk-piyalepasa-camii.html> 02.12.2019 tarihinde erişildi.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ALAN ARAŞTIRMASI VE BULGULARIN TARTIŞILMASI

Alan araştırması, tezin tamamlanması için teknik olarak önem taşımaktadır. Bu önem, konunun şahitleri ile doğrudan iletişim kurularak mülakat yapılmasını gerekli kılmıştır. Semtin ve dolayısıyla kulüp taraftarlığının doğrudan etkilendiği ve etkilediği semt sakinleri ile mülakatların yapılması için farklı zamanlarda alana gidilerek yerinde gözlem yapılmıştır. Mahalle sakinleri ile aynı ortamın paylaşılması mülakatları ve gözlemlene tekniğinin daha sağlıklı olması açısından önem arz etmektedir. Alan araştırmasında, mülakat öncesinde katılımcılar ile kentleşme, göç ve kentsel dönüşüm ile ilgili bilgiler paylaşarak teze desteklerinin maksimum seviyede olması amaçlanmıştır.

Bu başlık altında mahalle sakinlerinin kendini tanımlama biçimleri, futbola olan ilgileri, İstanbul'un dönüşümü hakkındaki görüşleri ve geçmiş ile günümüz arasındaki değişim ve dönüşümler kendi ifadeleri ile çalışmaya aktarılmıştır.

4.1. Alan Araştırması ve Bulgular

Bu başlık altında çalışmanın alan araştırması neticesinde yapılan mülakatlar ve bulgular ele alınacaktır. Alan araştırması, İstanbul'un Beyoğlu ilçesine bağlı Kasımpaşa bölgesinin Piyalepaşa Mahallesi'nde yapılmıştır. Bu araştırmaya yirmi kişi katılmıştır. Alan araştırmasında aşağıda belirtilen sorular üzerinde mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Alan araştırması başlığı altında sorular birbirinden ayrı alt başlıklar halinde derlenmiştir. Sorular tez konusu ile ilişkili olarak kentleşme, demografik yapı, futbolun endüstriyellemesi, Piyalepaşa Spor Kulübünün tarihsel değişimi ve buna bağlı olarak semt taraftarlığının varsa değişimi ve bu değişimin nedenleri hakkında bulgular elde edilmek istenmiştir.

4.1.1. “Heyecan Kayboldu”

Mülakatlar, Mahalle sakinleri ile yapılmıştır. Mülakatlara katılan sakinlerin tamamı bugün için mahallede ikamet etmemektedirler. Fakat hafta sonları Ağaçaraltı Parkının üst kısmında bulunan kahveye gelerek arkadaşları ile belirli aralıklarla görüşmektedirler. Mülakat grubunun içerisinde mahallede büyümüş emekli sakinler ile birlikte 30-40 yaş arasında olan ve mahallede esnafılık yapan isimler bulunmaktadır. Aynı zaman da Piyalepaşa Spor Kulübünde oynamış isimler de mülakatta yer almışlardır.

Semt sakinlerinin mahallelerine bağlı olduklarını belirli aralıklarla mahalle kahvelerine gelmelerinden anlamaktayız. Fakat bu bağlılık tezimizin merkezini oluşturan, mahallenin takımı Piyalepaşa Spor Kulübünün maçlarına gün geçtikçe azalmıştır. Öncelikle bunun sebebini anlamak için aşağıda belirtilen sorular sorulmuştur;

Piyalepaşa Spor Kulübünün maçlarına semt sakinlerinin ilgisinin azaldığını düşünüyor musunuz?

Semt sakinlerinin bu soruya birden fazla cevap verdiklerini söylemek mümkün. Ortak cevap ise artık Piyalepaşa'nın maçlarına geçmişe oranlara daha az ilginin olduğu yönünde. Bunun başlıca sebebi Piyalepaşa takımının semt içerisindeki havasının kaybolmaya başlaması. Semtler için bu tarz spor faaliyetlerinin ortaya çıkardığı ortak hareket ve heyecanın kaybolması Piyalepaşa'nın maçlarına olan ilginin de azalmasına neden olan başlıca sebepler arasında. Bu heyecanın neden kaybolduğu sorulduğunda farklı farklı cevaplar ifade edilmeye başlanmaktadır.

Öncelikle ve yoğunluklu olarak ifade edilen sebep, kuşak farkından kaynaklanan iki kuşak arasında mahallenin faaliyetlerine olan bağlılık ve etkinlik alanlarının değişmesi olarak belirtilmektedir. Genç kuşak semt sakinlerinin popüler kültüre olan düşkünlükleri daha geleneksel bir etkinlik tarzını ifade eden mahalle aidiyeti faaliyetlerinin dışında kalmaktadır. Genç kuşak semt sakinlerine sorulduğunda ise kendilerini Piyalepaşalı olduklarını net bir şekilde ifade ediyorlar. Fakat kulübün desteklenmesi konusunda onlarında ilk değindikleri konu kulübün son

yıllarda semtteki popülerliğin gün geçtikçe azalmış olması. Bununla ilgili Mahalle sakinlerinden Gökhan³⁰ şu anekdotu aktarmaktadır:

Ben çocukken (bu süre 90'lı yılların sonunu-2000'li yılların başını kapsamaktadır.) Ağaçlaraltından arabalarla maçlara gidilirdi. Kimin arabasında yer varsa sormadan atlardın. Babalarımız kimin arabasında olduğumuzu bile bilmezdi. Kamyonların kasasında, minibüslerin arkasında, meşaleler yakarak maça giderdik. Maç günü büyüğünden küçüğüne herkes bu kafada olurdu. Şimdi o durum yok. Belki yine olsa olur ama şimdi yok (Gökhan, 31 yaşında, Üniversite mezunu, Yönetici).

Gökhan'ın bu anekdotundan anlaşılmaktadır ki semtin gençleri de geçmişî özlemlerle anmaktadır. Bu anekdot aslına mahalle kültürüne dair farklı anlamlar da içermektedir. Örneğin maça giden herhangi bir arabayla maça giden bir çocuktan babasının haberdar olmaması o mahallede yaşayan insanların birbirine olan güveni ortaya koymaktadır.

Mülakatlarda ortaya çıkan ve havanın kaybolması ile ilgili bir husus da mahallenin orta yaş üstü sakinlerinden Şuayip şu şekilde ifade etmektedir;

Eskiden Piyalepaşa şöhretler takımıydı. Meşhur futbolcular bir dönem bu kulüpte top oynadılar. Özellikle doksanların sonunda 2. ve 3. ligden futbolcular geldi bu takıma. Bu da mahallenin kulüpte top oynayan çocuklarının kendini iyi hissetmesini sağladı. Bu da mahalleye yansıdı (Şuayip, 56 yaşında, Lise Mezunu, Marangoz).

Mahalle sakinlerinin ülkenin geneline paralel olarak futbolu sevdikleri gözlemlenebilmektedir. Mülakat dışı sohbetlerde yapılan anlaşılmaktadır. Hem ülke futbolu ile hem de dünya futbolu ile yakından ilgili olan mahalle sakinleri aynı samimiyeti semt kulüpleri ile de göstermektedirler.

³⁰ Bu çalışmada görüşmecilerin isimleri kişisel mahremiyeti korumak açısından takma isimleri ile değiştirilmiştir.

Foto 1: Tarık Kurtoğlu Arşivinden (11.01.2018 Piyalepaşa Spor kulübü Şampiyonluk maçının ardından)

Şuayip ile konuşurken de, mülakatları yaparken de hemen bütün katılımcıların söylediği ortak şey bugün de kulübün desteklendiği yönündedir. Burada kendilerinin de belirttiği gibi eskiye nazaran ilginin azalması olmuştur.

İlk sorunun ardından semt sakinlerinin geçmiş yıllara göre azaldığı gözlemlenebilmektedir. Mülakatın başında anlaşılan odur ki semt sakinlerinin takıma olan ilgisinin azalması dönemsel bir anlam taşımaktadır. Farklı fiili ve sosyolojik faktörlerin değişmesi ile birlikte semt sakinlerinin takıma olan ilgisinin tekrar artacağı gözlemlenmiştir. Mülakatların ilerleyen bölümlerinde fiziksel ve sosyolojik faktörlerin neler olabileceğine dair sorular sorulmuş ve üzerine görüşmeler yapılmıştır.

4.1.2. “Kentsel Dönüşüm Mahalledeki Birlik Ve Beraberlik Ruhunu Bozmadı, Kimisine Yaradı. Mahalleye Gelmek İsteyen Gelir”

Ülkenin büyük şehirlerinde, özellikle de İstanbul’da kentleşme ve kentsel dönüşüm politikaları yaşamı olumlu ya da olumsuz şekillerde etkilemiştir. Eski yapılar yerini yeni yapılara bırakırken, semt hafızasını içerisinde bulunduran yapılar da ruh ve şekil değiştirmiştir.

Görüşme yapılan kişilerden biri olan Yusuf abinin TRT Haber’de yayınlanan “Gönüldağı” Programında söyledikleri Mahallelinin kendisini nasıl tanımladığına önemli bir örnek teşkil etmektedir. Yusuf abi programda şu ifadeleri kullanmaktadır: “Ben Kasımpaşa’da büyüdüm. Kasımpaşalı olmak kabadayılıktır ama efendiliktir. Kasımpaşa’da oturduğumuz dönemlerde 60’lı yıllar diyeyim, çocukluğum. Semtte bir mahallelilik duygusu vardı. Herkes birbirini tutardı. Komşuluk vardı. Kapılar her zaman açık, hiçbir zaman kilitlenmez. Herkesin kapısı açık, kimsenin kapısı kilitli değil. Apartmanda yaşıyoruz, çekmecedeymiş gibi. Ben şimdi şifonyere benzetiyorum. Alt çekmece ben diğer çekmecedeymiş üst komşum.”³¹

Yusuf abinin anlattığından anlaşılacağı üzere mahallenin artık eski mahalle olmadığı anlaşılabilmektedir. Değişen sosyolojik yapı ve kentlerin yeni yapısı mahalle kültürünü zedelemektedir.

Mahalle sakinleri ile yapılan görüşmelerde bu soruya ilişkin verilen cevaplar farklı içermeler bulundurmaktadır. Semt sakinleri bu nokta da olumlu ya da olumsuz net bir tavır belirtmemektedir. Kentsel dönüşümün ortaya çıkardığı yeni yapılar aynı zamanda bazı semt sakinlerinin gayri menkullerini kıymetli hale getirdiği anlaşılmaktadır. Bu olumlu düşüncenin yanında eski mahalle yerlilerinin değerlenen gayri menkullerini satması ile mahalleye yeni sakinler yerleşmiştir. Bu demografik değişim mahallenin sosyolojik silüetini küçük ölçüde değiştirmiştir. Mahalleye yeni yerleşen sakinlerin de mahalle kültürüne aykırı davranışlarda bulunmaması beklenmektedir.

³¹ <https://www.instagram.com/p/B5pXk4EBIjF/> 04.12.2019 tarihinde erişildi.

Piyalepaşa Mahallesi'nin geçmişten günümüze kadar devam eden mahalle kültürü, Beyoğlu'nun pek çok mahallesinde bilinmektedir. Bu durumun devam etmesinin temelinde demografik bir şok yaşamaması mahalle sakinlerinin ilk tespiti olmuştur. Hatta mülakat esnasında *“Piyalenin adamı birbirini tutar”*, *Piyalepaşahılar kimseden korkmaz”* vb. mahalle jargonuna uygun ve ayrıcalıklı olunduğuna dair ifadeler geçmiştir. Bu durumdan semt sakinleri kendileri için övünülecek bir sıfat olarak bahsettiklerini ifade edebiliriz.

Piyalepaşa Mahallesi'nin semt kültürüne dair oluşan düşünceler kentsel dönüşüm projeleri ve bu projelerin reklamlarına da yansımaktadır. Polat Holding'in Piyalepaşa Bulvarı üzerine yapmakta olduğu Piyalepaşa konaklarının reklamı *“Semt Kültürü”* ekseninde yapılmaktadır.

<http://lp.piyalepasa.com.tr/tr/> (11.11.2019 tarihinde erişilmiştir.)

Polat Holding'in de Piyalepaşa Mahallesi'nde yaptığı kompleksi semt kültürü ve hayatıyla pazarlaması, Piyalepaşalılar için de bir övünç kaynağı olmaktadır.

Mahalle sakinleri kendilerini bir yanda da Kasımpaşalı olarak tanımlamaktadırlar. Sokak literatüründe Kasımpaşalı olmanın ne anlama geldiği mülakatın bazı noktalarında kendisini hissettirmiştir. Özellikle Kasımpaşalı insanların kabadayı ve birbirlerine olan bağlılıkları üzerinden, Piyalepaşalılık da paralel olarak aynı anlamları içermektedir.

Kasımpaşa'da bulunan bazı tarikat ve cemaat merkezleri, halkın manevi hassasiyetlerine sirayet etmiştir. Mahalle sakinleri kendilerini dindar olarak tanımlamasalar da semtte bulunan bu manevi merkezlerden haberdarlar ve hassasiyetleri olduğunu ifade etmektedirler. Aynı zamanda Kasımpaşa'dan çıkan meşhur isimler bir şekilde semtin tamamına mal olmaktadır. Herkes bir şekilde meşhur olanlar ile ilişkilerini anlatabiliyorlar. Mülakatın bu kısmında Tekin Beşiktaş Teknik Direktörü Abdullah Avcı ile olan dolaylı tanışıklığını şu şekilde aktarmaktadır:

Kasımpaşa'dan çok futbolcu çıkmıştır. Abdullah Avcı da Kasımpaşalı. Babası bizden büyüktür ama tanışıklığımız vardır. Babası Kasımpaşa'nın merkezindeki tekkede takılıyordu (Tekin, 61 yaşında, Lise mezunu, Esnaf).

Abdullah Avcı'nın babasının böyle bir tekke ile ilişkisi kesin olmamakla birlikte tanışıklığın ispatlanması için böyle bir detaylandırma yapılabilir.

4.1.3. Futbola Düşkün Bir Mahalle “Buradan Beykoz’a maç yapmaya giderdik kamyon kasasında”

Semt sakinlerinin futbola olan ilgisi üst düzeydedir. Dünyada, özellikle Avrupa liglerini takip ettikleri mülakatta anlaşılmaktadır. 2018/2019 sezonunda İngiltere Premier liginde oynayan Liverpool ve Manchester City arasındaki rekabet üzerine mülakat içerisinde epeyce kendine yer bulmuştur. Bunun yanında geçmiş yıllarda özellikle futbol maçlarının şifreli kanallarda yayınlanmaya başlamasıyla

birlikte Kahvehanelerin tıka basa dolu olmasından bahseden Kahvehane sahibi E., o günlerde insanların uzun uzadıya ma değerlendirmesi yapmasından bahsederek bu durumunda yavaş yavaş ortadan kaybolduğunun altınız çizmektedir. Bunun artık olmamasının sebebini ise birden fazla sebeple açıklamaktadır. Öncelikle artık evlerde de maçların kolaylıkla izlenmesi bunu önüne geçmiştir. Bununla beraber işyeri abonelik ücretlerinin yüksek olması kahvehane için bu durumu olanaksız kılmaktadır.

Piyalepaşa semtinin sakinleri futbol oynama konusunda çok aktif olduklarını belirtmektedirler. Seksenli yıllardan itibaren sürekli mahalleler arasında futbol turnuvaları yapılmıştır. Özellikle Kasımpaşa'nın tamamını kapsayan bu turnuvalar sadece oynayanlar tarafından organize edilmektedir. Gençlerin toplanma merkezleri sayılan kahveler ise rakip bulma yerleri olarak kendilerine bu organizasyon içerisinde yer bulmaktadırlar.

Foto 2: Tarık Kurtoğlu Arşivinden (11.11.1991 Kasımpaşa-Fethipaşa sahasında gece maçı)

Foto 3: Tarık Kurtoğlu Arşivinden (26.04.1994 Kasımpaşa-Okspor sahasında maç)

Semt sakinlerinden T. bu turnuva dönemini şu şekilde anlatıyor:

1982'den itibaren 14 sene büyük sahalarda maç yaptık. Buradan Beykoz'a maç yapmaya giderdik kamyonların kasasında. Biz oynamayı çok seviyorduk. Yıllarca yenilmedik. Sonra yaşlandıkça halı sahalarda oynamaya devam ettik. Piyalepaşa bulvarında bahçıvan İbrahim'in bahçesinin yanında ki halı saha da 15 yıl aralıksız her pazartesi maç yaptık. Bu nesilden nesile aktarılan bir durumdur. Bizden önce Ayhan abiler oynardı Kulaksızda (Okmeydanı'nda bulunan toprak saha). Sonrasında biz Oynamaya başladık. Biz yavaş yavaş Mahallenin gençlerini yanımızda oynatmaya başladık. Sonra da onlar sizleri aralarına alarak top oynadılar. Size kadar bu 25-30 yıl böyle geldi (Tufan, 59 yaşında, Lise mezunu, Esnaf).

Mahallede futbol oynayanlar, kendilerinde bir sonraki gençleri sürekli etkilediği anlaşılmaktadır. Bu etkilenme büyüklerin küçüklere imkan vermesi, yorum yapması ve gençleri değerlendirmeye alması gençler için çok kıymet verilen bir gelişme. Bu mahalle içerisinde şu an için bu durum tamamen ortadan kalkmış durumdadır. Mahalle de futbol oynama kültürünün değişmeye başlaması bu silsilenin de bozulmasına yol açmıştır. Mahalle sakinlerinden B. kendisinde önce futbol oynayan abilerinin onu oyuna almaları için gözlerinin içlerine baktığından bahsetmektedir. C. ise B'nin aynı şekilde kendisini oynatması için nasıl hevesli olduğunu aktarmaktadır. T. ise kendisi 7-8 yaşlarındayken Beşiktaş elemelerini kazanan C.'nin kendisine şut çekmesi için nasıl heyecanlandığından bahsetmiştir.

Bu silsile Piyalepaşa Spor Kulübü özelinde kendisini göstermemiştir. Mahalle sakinlerinin bazılarının kulübe yolları düşmüş olsa da ilk kuşağın futbol oynadığı zamanlarda Kasımpaşa'da daha güncel ve meşhur futbol kulüplerinin olması Piyalepaşa takımının futbolcu yetiştirme geleneğine sahip olamamasına neden olmuştur.

Piyalepaşa sakinlerinin semtin takımı Piyalepaşa Spor Kulübünde oynamaları doksanlı yılların başından itibaren devam etmiştir. Yaklaşık 12-13 yıl boyunca Piyalepaşa Spor Kulübü mahalle sakinlerinin ilgisi çekmiş ve hem futbolcu olarak, hem de taraftar olarak takımı desteklemişlerdir.

Bu noktada mahallelilerin üzerinde durduğu nokta semtin gençlerinin Piyalepaşa Kulübü'nde kendilerine yer bulmaları olmuştur. Mahalle gençlerinin takımda oynamaları, mahalle büyükleri için bir kıvanç kaynağı olurken, mahallenin çocukları için bir hayal kurma vesilesi olmuştur. 90'lı yıllarda Piyalepaşa'nın özellikle Ağaçlaraltı muhitinde büyüyen futbola ilgili çocukların hayali öncelikle Piyalepaşa Kulübü'nde futbol oynayabilmek olmuştur. Bu çocukluk hayalinin oluşmasına öncelikle sebep olan olgu, Piyalepaşalı futbolcuların rol model olma özelliklerinin yanında mahallede kendileri ile vakit geçirebilmeleri olmuştur. Çocukların parkta futbolcularla top oynaması, maçlardan sonra mahallede beraber vakit geçirmeleri ya da kazanılan maçlardan sonra çocukların tribünden sahaya girerek futbolcular ile birlikte galibiyeti kutlamaları olmuştur. Teoman bu duruma örnek olarak şu anısını anlatmaktadır:

Yine ağaçlaraltından arabalara doluşup maça gitmiştik. Maçın son dakikalarında 2-1 gerideydik. Son beş dakikada o zaman takımın yıldızı olan Birol abi 2 gol atmıştı ve maçı 3-2 kazanmıştık. Birol abi 2. golü attıktan sonra bana koşmuştu ve golü benle kutlamıştı. Maç bittikten sonra da tribüne gelerek beni omuzlara alarak sevinci benimle paylaşmıştı. Bu aslında benim şahsımdan ziyade Tarık abinin oğlu olmamla alakalıydı. Tarık abisi de o daha çocukken kulaksızdaki sahada maçtan önce onlara şut çektiriyordu ve bu onlar için çok gurur vericiydi (Teoman, 31 yaşında, Lisans mezunu, Yönetici).

Bu anıdan anlaşılmaktadır ki mahalle içerisinde insanların birbirleri ile futbol üzerinden özel bir bağ oluşmuştur. Kazanma, kaybetme ve beraber bir oyunu paylaşma duygusunu mahallelinin ilişkilerini derinleştirmiştir.

Futbol oyunu üzerinden kurulan ya da kuvvetlenen bu ilişki hayatın diğer alanlarında insanları birbirlerine yaklaştırdığı gözlemlenmektedir. Aynı takımı tutan mahalle sakinleri tuttıkları majör takımların maçlarına beraber gittikleri ifade edilmektedir. Mahalle sakinlerinden M., Beşiktaş maçlarına gitme hikayelerini bu bağlamda anlattı. M. maç akşamları kahvehane önünde buluşup İnönü Stadında oynanacak maçlara gidiş hikayesinden bahsederken mahallede ki Beşiktaşlı çocukları da yanlarında götürdüklerinden ve Beşiktaşlı olmayanları bu yolla nasıl Beşiktaş taraftarı yaptıklarında bahsetmektedir.

Bu maçlara gitme aktivitesini kolaylaştıran en önemli etkenlerden biri başka bir Piyalepaşalının İnönü Stadı'nda görevli olmasıdır. Mahallenin sakini olan Boksör İbo'nun futbolcu kapısı girişinde görevli olması, mahallenin gençlerinin de maçlara gidişini kolaylaştırmıştır. Babaları ya da büyükleri ile maça giden çocuklar, genç olduktan sonra kendi başlarına hareket ederek maçlara gitmişleridir. Demir kapının dışından “İbo abii..” diye bağırarak kendilerini bir şekilde sahaya aldırabiliyorlardı.

Bu durumu mahalle sakinleri başka bir övünülecek özellik olarak aktarmaktadırlar. Onlara göre bu durum Piyalepaşalılıktan kaynaklanmaktadır.

Piyalenin adamı birbirini tutar. Nerede olursa olsun birbirlerini görmezden gelmezler.

Foto 4: Tarık Kurtoğlu Arşivinden (05.03.1992 Piyalepaşa maçından. Vefa sahasında maç)

4.1.4. “Mahallede arkadaşlık, siyasetten önde gelir”

Piyalepaşa Mahallesi ve özellikle çalışmanın yoğunlaştığı Ağaçlaraltı Parkı civarı siyasi uçların kümелendiği bölgelerin arasında bulunmaktadır. Dolayısıyla farklı siyasi görüşlerin bir arada bulunduğu gözlemlenebilmektedir. Burada siyasi fikir farklılıklarına rağmen aynı masada hem MHP Beyoğlu Belediyesi Genel Sekreter yardımcısı ile DSP Genel Sekreteri oturabilmektedir. Bu durumu kahvehane sakinleri siyaseti kahvenin içerisine sokmamalarına bağlamaktadırlar.

Kahvehane sakinlerinden Ahmet, seçim zamanlarında, siyasi parti temsilcilerini kahvede istemediklerini her seferinde kendilerine ilettiklerini belirtti. Kahvehanede siyasi tartışmaların dozunun arttığı zamanlarda sakinlerin birbirlerini

tolere ettiğini ve tartışmaların uzaması durumunda müdahale edildiğini ifade ettiler. Kahvehanede sakinler genel itibari ile kendilerini milliyetçi olarak ifade etmektedirler. Piyalepaşa'nın Giresun, Rize ve Sivaslı insanların çoğunlukla ikamet etmelerinden dolayı etnik siyasi tartışmaların çok fazla yaşanmadığını belirtmeleri hem sosyolojik hem de siyasi anlamda bölgesel aidiyetleri ifade etmektedir.

Mevcut hükümet ile ilgili düşünceleri sorulduğunda ise ortamda birbirinden farklı düşünceler kendini göstermektedir. Sadece Piyalepaşa Spor bağlamındaki konuşmalarda çalışmamamızla ilişki olarak bu konu görüşülmüştür.

Mahalle sakinleri belediyelerin amatör kulüplere sağladığı malzeme, ulaşım ve antrenman sahası imkanlarından oldukça memnun. Bu durumun amatör kulüpleri temel sorumluluklardan kurtardığını belirtmekteler. Bu hizmetler eskiden olmadığı için mahalle sakinlerinin müsait olanlarının takımı maçlara kendi arabaları ile götürdükleri belirtilmekte. Belediyelerin bu hizmetleri üstlenmesi, takımın antrenör ve yöneticilerini oldukça rahatlattığı ifade edilmektedir.

Bu destek sakinlerin kimi tarafından desteklenirken, kimi sakinler tarafından önemsenmemektedir.

Mahalle sakinlerinin nispeten olumsuz olarak değerlendirdikleri yönetim faaliyeti ise Okmeydanı'nda bulunan Kulaksız Top Sahası'nı bir vakfa tahsis edilmesidir. Yıllarca bölge halkının burada futbol oynaması, turnuvalar düzenlemesi, maçlar oynaması ve hayaller kurmasının artık olmayışı duygusal bir veryansın etmektedirler. Mahalle sakinlerinden Mehmet kulaksızda bulunan top sahası hakkındaki anısını şu şekilde aktarıyor:

Bizim babalarımızı, abilerimizi top oynarken gördüğümüz yer orasıydı. Kulaksız mahallede top oynayan çocuklar için ulaşılabilir en büyük yeri. Ben de yıllar sonra Piyalepaşa Spor'da veteran olarak oynarken kulaksız da sadece bir maç denk gelmişti. O maç oynadığım en heyecanlı maçı ki ben Gaziantep ve Ankaragücü'nde de top oynadım. Amatör branşlar da şampiyonlukta yaşadım. Fakat hiç bu kadar duygu yoğunluğu yaşamamıştım. Hatta

kendisi de Piyalepaşalı olan hocamız bize “ çok şanlısınız, kulaksızda top oynamak herkese nasip olmaz” demişti. Bende onu hissetmiştim. Hatta takımın penaltıcısı olmama rağmen, penaltıyı kaçırmıştım. Hakikaten çok büyük bir andı (Mehmet, 33 yaşında, Lisans mezunu, mühendis).

Duygusal olarak geçmiş ile bağlantılardan birinin kaybolması, Mahalle sakinleri ile Piyalepaşa Kulübü arasındaki ilişkiyi koparmasa da tarihin tekerrür etme heyecanını ortadan kaldırmıştır.

Piyalepaşa semtinin sadece Ağaçlaraltı muhitindeki sakinleri ile yapılan görüşmede siyasi görüş farklılıklarının semt kültürü içerisinde erimesi ve aşırılıkların görülememesi Kasımpaşa ve Piyalepaşa'nın tamamını kapsamamaktadır. Özellikle Piyalepaşa'nın üst kısmında bulunan Okmeydanı'nda siyasi gurupların birbirleri ile çatışmaları yazılı ve görsel medyada zaman zaman kendisine yer bulmaktadır.

4.1.5. “Semt bizim ama takım ne kadar bizim”

Piyalepaşa Kulübü ne olursa olsun semtin takımıdır. Bu sebeple takımda her zaman mahallenin gençleri kendileri de isterse yer bulabilmektedirler. Dolayısıyla takımın oyuncuları semte yabancı gençler değildir. Takımın antrenörünün zaman zaman değişmesi ile kendi antrenörler beraber çalıştıkları futbolcuları gittiği takıma taşımaktadır. Takımın dönemsel olarak futbolcularının değişmesi tespit edilmektedir.

2011 yılı ile 2013 yılları arasında takımın neredeyse takımı mahalleli gençler oluşturmaktadır. Veteranlar takımı olarak da tanımlanabilecek takım Ağaçlaraltı muhitinin gençlerinde oluşmaktaydı. Bu takımda genel olarak futbol oynamayı tamamen zevk olarak yapan gençler bulunmaktaydı. Takımı artık iş gücü sahibi 23 yaş üstü futbolcular oluşturmuyordu. Bu futbolcular ile birlikte çocukluklarında kendilerine abilik yapan semt sakinlerinde bu takımda olduğu belirtilmektedir. Semt sakinlerinden Cemal bu durumla alakalı anekdotu şu şekilde aktarmaktadır:

Bir gün antrenmandaydık. Sezon başıydı. Biz de arkadaşlarla bir yandan muhabbet ederken, bir yandan da ısınıyorduk. Takımın iskeleti zaten geçen yıldan hazırды. Bu sene şampiyon olacağımızı bir

üst kategoriye geçeceğimizi umuyorduk. ısınırken sahanın diğer tarafında takımın abilerinden iki Mustafa abi, Onur abi, Burhanettin abi vardı. Yanlarında herkesin tanıdığı ama benim tanıyamadığımı anlamlandıramadığım biri vardı. O da bana bakıyordu ama belli ki o da tanıyamıyordu. İdman başlarken tabi sahanın ortasına doğru topluştık. Onur abiye beni gösterip sorduğunu fark ettim. Onur abi de bizim Tarık abinin oğlu Taki deyince bana doğru gelmeye başladı. Ben de o anda tanıdım. Çocukluğum futbol idolü, mahallede bir direği ağaç, bir direği de taş olan kalede bana şut çeksin diye gözüne baktığımı Cino abi. Bu unutulmaz bir andı. Belki de Piyalepaşa da oynarken en mutlu olduğum anlardan biriydi. Bu yüzden Piyalepaşa’da oynamanın iki farklı kuşağı birleştirmesi ve uzun yıllar sonra da çocukluk hayalimin gerçekleşmesi müthiş bir şeydi (Cemal, 34 yaşında, Lisans mezunu, Yönetici).

Bu anı, futbola meraklı insanların oluşturduğu bir semtte, semtin takımının uzun yıllar sonra karşılaşmasına vesile olmasının mahalle kültürü açısından büyük önem taşıdığını belirtmek yerindedir.

Mahallelilerin, kulübün başkanı kim ve hocası kim sorularına net cevaplar verebiliyorlar. Bu mahalle sakinlerinin hala takımı takip ettiklerini göstermektedir. Bunu kolaylaştıran başlıca unsurlar ise takımın başkanı ve hocasının bir şekilde mahallelilerin tanıdığı isimler olmasıdır. Çünkü mahalleli bu tanışıklardan bahsederken başına muhakkak “bizim” ifadesini kullanmaktadır. Piyalepaşa’nın özellikle şampiyonluğa oynadığı zamanlarda mahalleli takımı daha yakından takip etmektedir. Bu vesile ile takımın son yıllarda maçlara ev sahipliği yaptığı sahanın Hasköy sahası olduğundan herkes haberdar. Fakat deplasman maçlarından, sadece kahvede gündem olduğunda haberdar olunmaktadır. Bu da takımın başarı ile doğrudan ilişkilendirilmektedir. Bir diğer faktör ise geçmişten beri rekabet halinde olunan ya da Kasımpaşa’nın diğer takımları ile eşleşmesidir (Kaptanpaşa Spor gibi).

Maçların nerede oynandığının önemini sorulması üzerine mahalle sakinleri farklı cevaplar vermiştir. Geçmiş dönemlerde Kulaksızda oynanan maçlara, daha yakın olması sebebiyle daha rahat gidilebildiğini söyleyen mahalle sakinleri, Hasköy'ün uzak olmamasına rağmen mahallenin sahası özelliği taşımadığını belirtmişlerdir. Bununla beraber takımın iyi gitmesi halinde deplasman maçlarına da gidilmekten kaçınılmadığı ve arabalara doluşarak gidildiği mahalle sakinleri tarafından ifade edilmiştir. Özellikle kavga etmekten kaçınmayan Piyalepaşalılar, gittikleri deplasmanda bu çekişmelerden geri durmadıklarını da ifade etmektedirler. Mahalle sakinleri bu konuda pek çok anı dile getirmişlerdir. Özellikle dönemin gençlerinin yapmış olduğu kavgalar, semte ve takıma bağlılığı göstermektedir.

Takımın durumunun iyi gitmesi halinde maçlara gitmenin herhangi bir engel oluşturmayacağını ifade eden sakinler, geçtiğimiz yıllarda son haftalarda hem ev sahibi olunan maçlarda Hasköy'de hem de deplasman maçları için Avcılar, Başakşehir, Zeytinburnu gibi farklı ilçelere gittiklerini belirtmişlerdir. Burada karışımıza takım başarısının mahallelinin takıma olan ilgi ve dikkatini arttırdığını söyleyebiliriz.

4.1.6. “Para, amatör kulüpleri canlandırır”

Futbol oyun olarak sürekli değişmektedir. Mahalle sakinleri de bu durumu yakından takip etmektedir. Avrupa ligleri, ulusal ve uluslararası turnuvaların televizyonlarda yayınlanması bu durumu günümüzde daha da kolaylaştırmaktadır. Her hafta yaklaşık 40 maç yayınlanmaktadır. Yayınlanan maçlar bütün hafta sonuna yayılır ve bu 40 farklı maç izleme seçeneği demektir. Dünya’da, özellikle de Avrupa’da futbolun endüstrileşmesi ve oyun kalitesinin artması futbolseverlerin izledikleri oyun ve oyuncularını kıyaslayabilmelerine imkân vermektedir. Amatör takımların üst düzey liglerde oynanan oyunları sergilemeleri imkânsız gözükmektedir. Amatör liglerin futbol endüstrisinin dışında kalması bu durumun en büyük sebebi sayılmaktadır. Mahallelinin bundan kastı, futbolculara ve antrenörlere düzenli para ödenmemesinden dolayı amatör kulüplerde oynayan futbolcuların bunu genelde vakit geçirmek, kendilerini geliştirebilmek ve hobi için yaptıkları kanaatini oluşturmaktadır.

Amatör kulüplerde finansal konfor olmayışı temel ihtiyaçların belediyeler tarafından karşılanmasını zorunlu kılmaktadır. Bu zorunluk sadece ulaşım ve antrenman eşyalarını kapsamaktadır. Farklı belediyeler de destek miktarı ya da hizmet çeşitliliği farklılık gösterebilmektedir.

Amatör kulüplerde farklı dönemlerde farklı işleyişler gözlemlenebilmektedir. Piyalepaşa takımının eski oyuncularından Fatih 2010 yılındaki bir olayı aktarmaktadır:

O sene Küçük Mustafapaşaydı yanlış hatırlamıyorsam. Kulübün başına bir adam gelmiş. Paralı bir adam. Takıma transferler yapmış. Takımdakilere de maç başı para vermiş. O sene silip süpürdüler. O takımda benimde arkadaşlarım vardı. Hallerinden çok memnunlardı (Fatih, 36 yaşında, Önlisans mezunu, Reklamcı).

Fatih'in anlattığı bu hikâyeden yola çıkarak dükkânda bulunan birkaç genç daha görüşlerini belirttiler. Onlar içinde futbolun endüstrileşmesi amatör kulüplerde aynı oranda gerçekleşmiyor. Futbol oynarken oyun sevgisi ile motivasyon paralel ilerlemektedir. Takımın oyun oynama isteği varsa, takıma ve başarıya olan motivasyon da artmakta.

Amatör liglerde oynayan kulüplere finansal yardım ya da maddi olanakları yüksek kişilerin başkan olması dışında farklı motivasyon kaynaklarının olabileceği mahallede bulunan gençlerin ortak fikirleri arasında. Buna örnek olarak, futbol ve antrenman sahalarının daha iyi olması başta geliyor. Belediyeler pek çok sahayı yeniden onarmakta ve revize etmektedir. Bu durum amatör kulüp oyuncuları tarafından olumlu karşılanmaktadır. Her futbolcunun kendisini iyi sahalarda oynarken görmek istediğini net bir şekilde ifade eden genç oyuncular, geçmişe nazaran daha iyi sahalardan bahsetmektedirler.

4.2. Bir Kişinin Hayat Hikayesi Üzerinden Semti ve Futbolu Birlikte Düşünmek: Babamın Anlattıkları

Babam Tarık Kurtoğlu İstanbul'a geldiği 1978 yılından itibaren Piyalepaşa Mahallesi'nde sosyal çevresini kurmuştur. On sekiz yaşında başlamış olduğu Piyalepaşalılık kimliği hala devam etmektedir. Kırk bir yıldır aynı mahallede sosyal ilişkilerini devam ettiren ve mahallenin demografik dönüşümüne ve sportif faaliyetlerine doğrudan şahitlik etmiş olması, bu çalışma için önem arz etmektedir. onun yaşantısını anlatmasının mahallenin futbol hafızasının bir parçası olarak değerlendirilebileceğini düşündüğüm için kendisiyle kimi zaman konuşma kimi zaman da tezimin sorularını yönettiğim biçimde seyreden bir dizi görüşme gerçekleştirdim.

Mahallenin sportif faaliyetleri içerisinde bulunan, yön veren ve mahallenin gençleri için geçmiş zamanlarda sportif idol olan babam ile yıllar içerisinde mahallenin her anlamda değişim ve dönüşümünü konuştuk. Kentleşme, kentsel dönüşüm ve futbolun değişimi birinci ağızdan dinleyebildiğimiz bu mülakat aynı zamanda bir hayat hikayesi anlamı taşımaktadır. Hayatı ile futbol ve mahallenin bu denli iç içe geçmiş olması çalışmanın içeriği bağlamında önemlidir.

Alan araştırmasının bu kısmında babamın Hayat hikayesi ile tez konusunun kesiştiği noktalara odaklanılmıştır.

Babama ilk olarak şu soruyu yönelttim: “Piyalepaşa’ya ne zaman geldiniz ve Ağaçlaraltını nasıl keşfettiniz?” ve o da şöyle cevap verdi: “Hikaye 1977’de başladı...”

Aslında ben doğrudan Piyalepaşa’ya gelmedim. Abimler 1977’de Okmeydanı’nda atölye açmışlardı. Biz o zaman Ankara’daydık. Onlar iş kurduktan bir sene sonra biz de İstanbul’a geldik. İstanbul’a gelince bende abimlerin atölyesinde takılıyordum. Kasımpaşa ile o zaman tanıştık. Ben ilk başlarda Okmeydanı’nda şark kahvesi tarafında vakit geçiriyordum. Sonra komşu atölyede bir arkadaşım vardı. O Ağaçlaraltılıydı. Beni de aslında o getirdi. Bende burayı sevdim. Arkadaşlıkları falan iyiydi. Ben de İstanbul’a yeni gelmiştim. Benim içinde iyi oldu.

Ankara'dan geldiğim için arkadaşlık önemli. Buranın arkadaşlığı benim için uygundu. Öyle başladık Piyale'de takılmaya.

Bunca yıl sonra bir kelime ile anlatmanızı istesem hangi kelimeyi kullanırsınız diye sorduğumda babamın cevabı çok netti: “arkadaşlık”

Ağaçlaraltı'nda Fettah'ın kahvesi vardır biliyorsun. Biz hep orda takıldık. Çoğumuz gençtik zaten. Hep delikanlılar vardı kahvede. Sağ olsun Fettah Bey de bize iyi baktı. On sekiz on dokuz yaşında gençlerdik. Güzel bir ortam vardı. Herkes küçük küçük çalışıyordu. Okul okuyan yoktu bizde. Zaten sağ-sol dönemi. Bizde hareketliyiz. O yüzden bizim için okumak zordu. Sonra ben askere gittim. 1982'de askerden döndüm. Geldiğimde de başka bir yerde işe girdim. Ama kahveden hiç kopmadım. Ortamımız çok güzeldi. Her yaz beraber tatile gittik. Hatta bir keresinde ben bir avans almıştım. Hadi Bodrum'a gidelim dedim. Kimsede doğru dürüst para yok. Çok bir masrafımız da yoktu. O avansla Bodrum'a tatile gitti. Bizim arkadaşlığımız çok iyiydi. Hala çok iyidir. Sonraları da çok gittik.

“Bizim varımız yoğunuz top oynamak, gezmek, eğlenmekti..”

Kasımpaşa bütün olarak futbol ile ilişkili bir semttir. Çoğu genç o veya bu şekilde futbolla ilgilidir. Oynar, oynamayı bilmeseydi maça gelir, hakem olur, olmasaydı ama bu ortamın içinde olmak ister. Ben de zaten Ankara'da top oynuyordum. Burada da oynamaya devam ettim. Biz kulüplerde falan oynamıyorduk ama. Kendi aramızda oynuyorduk. Bazılarımız bizim zamanlarımızda ki ünlü takım Camialtı Spor'da falan oynadık. Ben hiç oynamadım ama. Sonra oralarda da çok arkadaşımız oynamadı. Biz de zaten kendi aramızda çok maç yapıyorduk. Antrenman yapacak kimse yoktu bizde.

Bizim varımız yoğunuz top oynamak gezmek, eğlenmekti. Bitirirdik de. Bir şeyden korkmuyorduk zaten. Genelde kendi aramızda top oynuyorduk. Sonra rakip bulmaya başladık. Bazen Kasımpaşa'dan bazen de farklı semtlerden maç yapacak ekip buluyorduk. Her meslek grubundan maçlar yaptık. Bazen askerlerle maç yapıyorduk bazen memurlarla bazen de amatör futbolcuların oluşturduğu takımlarla. Bizim takımımız çok iyiydi. Bir sene kimse yenemedi bizi. O zaman büyük sahada

oyunuyorduk. Sonraları halı sahaya geçtik. Sen de biliyorsun on sene aralıksız her Pazartesi günü oynadık. Son on beş yıldır artık eskisi gibi oynayamıyoruz.

“Bu mahallede herkes birbirini tanır”

Tabi. Aynı mahalledeyiz. Bu mahallede herkes birbirini tanır. Ee dolayısıyla kimin kardeşi, kimin oğlu biliyorsun. Bizde onların büyüklerinin arkadaşınız. O sayede senin yaptıklarını da takip ediyorlar. Biz de o zaman iyi top oynuyorduk. Tabi o zaman gençler bizim maçlarımızı izliyorlardı. Bazen aramıza alıyorduk onları. Hatta bazen kahvenin önünde parayla şut çektiriyordum onlara. Sonrasında onlarda size aynısını yaptılar. Ama siz devam ettiremediniz. Bizim maçları izlemeye gelirdi mahallenin gençleri. Biz de olabildiğince onları oyunun içinde dahil ediyorduk. Yıllar sonra zaten aynı sahada oynadık hepsiyle. Sonrasında sizle de oynadık halı saha da ama o çok sürmedi.

“Önemli olan mahalle ile ilişkileri koparmamak”

Piyalepaşa’da çok büyük değişiklikler olmadı. Tabi yıllar içerisinde burada yaşayan insanlar buralardan taşındılar. Biz de taşındık. Ama önemli olan burayla ilişkini koparmamak. Biz koparmadık. Burada genel olarak Sivas, Rize ve Giresunlular vardır. Tabi Arnavutlar, Trabzonlular, Samsunlular da var. Genelde karışık bir yapı var. Dolayısıyla herkes herkesle anlaşıyor. Piyaleye kentsel dönüşüm çok uğramadı. Çok bir değişiklik olmadı yani. Yaşlar ilerledikçe mahalleli ikametini değiştirdi ama hala semte gidip geliyoruz.

“Keyif alıyoruz futboldan”

Semtin futbol bilinci oldukça yerindedir. Kahvedekiler de dahil bütün maçlar izlenir, üzerine konuşulur. Oynamanın yanında herkes Avrupa futbolunda ne oluyor, ne bitiyor haberdardır. Hatırlarsın kahvede otururken seni arayıp futbolcu ya da kupayı kim kazandığını, kupa eşleşmelerini arayıp sana sorarım. Keyif alıyoruz futboldan.

Maça gidip canlı canlı izlemeyi de çok severiz. Bazen Hasköy’de ki sahaya gidip rastgele maç izlediğimiz de olur. Futbolu seviyoruz. Beşiktaşlılar bir şekilde

Beşiktaş maçına, Galatasaraylılar bir şekilde Galatasaray maçına, Fenerbahçeliler de Fenerbahçe maçına gider. Genelde de bilet parası vermeyiz. Mahallenin gençleri bir şekilde bilet ayarlarlar. Bulamazsak ve kaçmayacak maça bilet alırdık. Ama artık zor. Yaşlandık, uzun süreler ayakta durmak kolay olmuyor. Eskiden hadi gidelim maça derdik ve giderdik. İnönü’de Ağaclaraltı’ndan boksör kapı görevlisiydi. Bizi de oradan alırdı. Dediğim gibi artık yoruluyorum. Geçenlerde yine gidelim dedik. Sonradan vazgeçtik.

“Piyalepaşa bizim mahallemizin takımı”

Piyalepaşa bizim mahallemizin takımı. Buradaki gençler hep orada top oynadı. Sen de üç sene oynadın hatta. Mahalledeki gençler için iyi oluyordu. Zaten takımın hocası da bizim arkadaşlardan biri oluyordu. Şimdi eskisi kadar hareketli değil ama. Eskiden daha hareketliydi. Hepsi bizim mahallenin çocuklarıydı. Hala bizim arkadaşlarımız bakıyorlar kulübe.

“Kulübün eski günleri için hava lazım”

Hava lazım. Eskiden bir havası vardı Piyalepaşa’nın. Hatta amatörde isim yapmıştı şöhretler takımı diye. Şampiyonluğa oynuyordu. Hep mahallenin gençleri vardı. Bizde daha gençtik. Oynayanlar mahallede ki gençlerin arkadaşığıydı. Öyle olunca herkes konuşur oluyor. Herkesin her şeyden haberi oluyor. Eskiden herkes daha hareketliydi. Maçlar heyecanlı geçiyordu. Ee millette toplanıyordu. Fettah’ın kahvesi de bu toplanmalara ön ayak oluyordu. Zaten uzun süre lokal gibiydi. Haftanın maçı, nerede ve kiminle oynanacağı kahvede ki tahtada yazardı. Millette ona göre organize olurdu. Bunların hepsi hava işi. O havayı yakalamak için herkesin aynı heyecanda olması lazım.

Siz oynarken de hep mahallenin çocukları, gençleriydiniz. Bir sene de şampiyon oldunuz ama eskisi gibi olmadı. Yine mahalleli geldi ama eskisi gibi heyecanlı olmadı.

“Nerede olursam olayım futbolun içerisinde oldum”

Tabi. Bizim Ağaçlaraltı’nda top oynadığımız bir ortamımız vardı. Fakat ben 1984 yılında Çanakkale’ye gittim. Orada da futbol takımları vardı kendi aralarında oynayan. Büyük turnuvalar yapılırdı o zamanlar. Köy turnuvaları gibi oluyordu. Ben de ilk gittiğim zaman böyle bir şeyden haberim oldu. O zaman benim de iyi oynadığımı öğrendiler. Çok acayip olurdu orada ki turnuvalar, herkes izlerdi maçları. Bende orada Terzialan Köy’ünde oynamıştım. 1986 da düzenlenen Çanakkale ili çan ilçesi futbol turnuvası şampiyonu terzi alan köyü futbol takımıyla şampiyon olmuştuk.

Foto 5: Tarık Kurtoğlu Arşivinden (08.04.1986 Terzialan Köy Takımı, Çan Spor Kupası Maçından, maçından. Çan Spor sahası)

SONUÇ

Futbol, çalışmada belirtildiği üzere çok eski zamanlarda ortaya çıkmıştır. Futbolun farklı zamanlarda ve farklı coğrafyalarda ortaya çıktığı literatürle sabittir. Bu farklı coğrafyalarda ortaya çıkmasının iki temel sebebi olduğu söylenebilir. Bu sebeplerden ilki temel olarak ayakla bir şeye vurarak oynanmasıdır. Basit bir formda ve her yerde oynanabiliyor olmasıdır. Bugün ki kuralların eski tarihlerde olmadığı düşünüldüğünde, bu oyun şeklinin oynanmasının zor olmadığı anlaşılmaktadır. Bir diğer sebebi ise savaşlar yoluyla pek çok etkileşim alanları ortaya çıkarmaktadır. Futbol oyunu da bu bağlamda ele alınabilmektedir.

Çalışmada belirtildiği üzere futbolun tanımsız dönemi on dokuzuncu yüzyılda son bulmuştur. İngiltere de ortaya çıkan futbol oyun kuralları gelişerek günümüze kadar gelmiştir. On dokuzuncu yüzyılın sonlarından itibaren kurulan kulüpler öncülüğünde tüm dünyada kulüpler kurulmaya başlamıştır. Özellikle gençlerin öncülüğünde başlayan ve futbol oyunun kurumsallaşmasının önünü açan bu durum beraberinde sosyolojik, kültürel ve ekonomik gelişmeleri de beraberinde getirmiştir. Futbolun bu üç farklı alanda hareketlilik göstermesi siyaseten de önem kazanmasına sebep olmuştur.

Yirminci yüzyıl ile birlikte kurulan futbol kulüpleri, ortaya çıktıkları coğrafya, kulübün kurulduğu yerin ekonomik yapısı, demografik yapısı ya da sosyolojik benzerliklerden dolayı kurulan bu kulüpleri desteklemeye başlamışlardır. Yirminci yüzyılın ilk yarısında futbol taraftarlığı ülke içlerinde daha ziyade yoksul kesimler tarafından oynanmakta ve izlenmektedir. Bunun yanında özellikle kulüp kurulmasında talebeler önemli rol oynamışlardır. Talebeler ile birlikte özellikle işçi sınıfı futbolunu oynamış ve sahip çıkmışlardır.

Futbola olan ilginin gün geçtikçe artması üzerine ülkeleri yöneten, iktidar olan ya da ülke politikalarını belirleyen akıl tarafından futbolun keşfedilmesine olanak sağlamıştır. Öncelikli olarak yirminci yüzyılın başlarında dünyaya hâkim olan savaşlar dolayısıyla devlet yöneticileri futboldansa jimnastik yapılmasını teşvik

etmişlerdir. Bunda temel amaç savaşlarda asker olacak gençlerin vücutlarının dinç olmasının amaçlanmasıdır.

Futbol, bu dönemde propaganda aracı olarak tercih edilmiştir. Çalışmada belirtildiği gibi İstanbul'da bulunan işgal kuvvetlerinin İstanbul'u terk etmeden önce futbol turnuvası organize edip kazandıktan sonra kendilerini psikolojik olarak üstün görme düşünceleri bulunmaktadır. Yine aynı dönemde Avrupalı liderler ülke takımlarını müttefik olarak görmek istedikleri ülkelerde maçlar organize ederek, müttefik olarak düşündükleri ülke halklarının sempatilerini kazanmayı amaçlamışlardır.

Dünyadaki otoritelerin futbola bu bakış açıları çok uzun sürmemiş ve ulusal ve uluslararası organizasyonlar yapılması için çalışmalar yapılmıştır. Bu organizasyonlar artmakta olan futbol ilgisinin farklı coğrafyalarda izlenmesini ve taraftar sayısının artmasına olanak sağlamıştır.

Taraftar kavramı farklı toplumsal özelliklerle şekillenmektedir. Takımların kurulduğu coğrafya, o coğrafyadaki toplumsal farklılıklar, inanç farklılıkları, etnik farklılıklar, kulüplerin kuruluş felsefe ve amaçları taraftar tercihlerinde önemli rol oynamaktadır. Bununla birlikte rol model tercihleri de etkili olmaktadır.

Ekonomik ve geçmişte yaşanan başarılar ile taraftar kitlesini büyüten ve kemikleştiren kulüpler dışında daha mütevazı ve küçük taraftar gruplarına sahip takımlar bulunmaktadır. Bu kulüplerin özellikleri bulundukları semtte kurulan ve semt sakinlerinin, yöneticilerini, oyuncularını ve taraftarlarını oluşturmalarıdır. Tez bu anlamda semt taraftarlığının dönüşümünü incelemiştir. Alan araştırması sonuçlarına geçmeden önce kentleşme ve göçün literatürdeki karşılıklarına çalışmada değinilmiştir.

Kentleşmenin literatürde pek çok tanımı bulunmaktadır. Temel olarak dünyanın modern toplum yapısına geçişinde büyük şehirlerin oluşması ya da şehirlerin büyümesi olarak değerlendirilebilir. Kentleşme sadece demografik bir değişim-dönüşüm olarak ele alınmamalıdır. Bu değişime bağlı olarak sosyolojik, kültürel ve fiziksel değişiklikler de ortaya çıkmıştır.

Kentleşme sonucunda şehirlerin sosyo-kültürel ve sosyo-mekansal yapılarının değiştiği gözlemlenebilmektedir. Kentleşmenin getirdiği modern yaşam arzusu ile kentlere göç eden nüfusun göç ettikleri şehre, beraberlerinde getirdikleri toplumsal alışkanlıklar, kentlerde uyum ve düzen sorunu ortaya çıkarmıştır.

Kentleşme yalnızca demografik bir hareketlilik olarak ele alınmamalıdır. Demografik değişim ile birlikte nüfus artışı beraberinde kentlerin fiziksel yapısında da değişiklikler meydana getirmektedir.

Kentlerde nüfusun artmasıyla hizmet, konaklama, ulaşım ve faaliyet alanlarının aynı oranda artması beklenmektedir. Fakat ülkemizde, özellikle İstanbul'da kentleşmenin bu iki bileşen paralel olarak ilerleyememiştir.

Kentlerin dönüşümleri büyük orandan plansız ve rant ekonomisine dayanan politikalar ile belirlenmektedir. Bu durum kent ve insan ihtiyaçlarının karşılanamamasına ortaya çıkarmaktadır. Çarpık kentleşme, kentlerin düzenini bozarken aynı zamanda yaşama alanlarında düzensizliklere sebep olmaktadır. Yaşam alanlarının etkileri günümüzde park ve spor alanlarının daralması ile gözlemlenebilmektedir.

Kentleşme sonucunda çalışmanın da özünü oluşturan futbol sahalarının ve oyun alanlarının dönüşümü ve yer değişimi ortaya çıkmıştır. Şehrin ortasında kalan stadyumlar şehrin daha uygun bölgelerine taşınmıştır. Bununla beraber geçmişte futbol sahası olarak kullanılan alanlar farklı spor faaliyetleri için halkın kullanımına tahsis edilmiştir.

Bunun sonucunda futbol ve spor kültürünün yıllar içerisinde oluşan gelenekleri devam ettirilememiştir. Geleneklerin devam ettirilememesinde ki tek faktör bu değildir. Ama en önemli sebeplerinden biridir. Çünkü kentin fiziksel yapısıyla oynanması gelenek ve alışkanlıkların devam ettirilememesine meydan vermektedir.

Kentleşme ve kentlerdeki nüfus artışlarında en önemli faktörler göçlerdir. Çalışmada ifade edildiği üzere ülkemizde büyük şehirlere göçler kentlerin kentleşme ve dönüşüm hızlarından yüksektir.

Göç insanların en genel anlamıyla, insanların yaşam alanlarını çeşitli sebeplerden değiştirmeleri anlamını taşımaktadır. Güvenlik, ekonomik imkanlar, sosyal imkanlar ve daha iyi şartlar altında yaşama isteği insanların göç etmesinde ki en önemli sebepleri oluşturmaktadır. Çalışmada göç ve İstanbul ilişkisi incelenmektedir.

İstanbul'un Türkiye'nin en büyük şehri olması, ülkenin geri kalanı açısından farklı sebeplerle bu şehre göç etme eğilimi göstermelerine olanak tanımaktadır. İstanbul, ülke sermayesini çok büyük kısmına sahiptir. Bu durum ekonomik sebeplerle İstanbul'a göç etme fikrinin temelini oluşturmaktadır. Özellikle Anadolu'da sanayinin gelişmemiş olması, buna karşı neredeyse ülke sanayisinin tamamının İstanbul ve çevresinde bulunuyor olması İstanbul'u cazibe merkezi haline getirmektedir.

İstanbul'a göçün en önemli etmeni ekonomidir. Fakat ekonomi dışında büyük hastanelerin İstanbul'da oluşu göç için önemli bir temsil değeri taşımaktadır. Sosyal hizmetlerin ülkenin geneline oranla daha iyi olduğu düşüncesi ve sağlık imkânlarının İstanbul'da olması bu noktada göçe teşvik edici bir faktördür.

İstanbul'a doğru gerçekleşen orantısız göç yine İstanbul'a göçü doğurmaktadır. İstanbul nüfusunun artmasıyla birlikte, insan ihtiyaçları tamamen karşılanamamaktadır. Bu ihtiyacın farkında olan ve ülkenin farklı yerlerinde ticaret yapan insanlar, daha büyük bir ticaret potansiyeli olan İstanbul'a göç etmektedir. Göçü doğuran sebep, yıllar içerisinde göçün kendisine dönüşmüştür. Bu döngü İstanbul'a doğru yaşanan göçü devamlı kılmaktadır.

Sermayenin İstanbul'da olması pek çok yeniliği de beraberinde getirmiştir. Modernleşme hikâyesi Osmanlının son döneminde ve devamında Türkiye Cumhuriyeti'nde İstanbul'da başlamış ve devam etmiştir. İstanbul bu konuda Türkiye'ye öncü olmuştur. Tez de örneklendirildiği gibi dünya da sinema salonlarının ortaya çıkmasıyla ilk yabancı ve yerli sinema salonları İstanbul'da açılmıştır.

İstanbul'un ülkenin modernleşme serüveninde öncü olduğuna dair bir diğer örnek de yine tezin omurgasını oluşturan futbol kulüpleridir. Ülkenin ilk futbol kulüpleri İstanbul'da ortaya çıkmıştır. Avrupa'daki kulüplerin kurulmasında ki temel tetikleyici düşünceden farklı olarak, ülkemizde futbol kulüplerini yabancı dil bilen lise talebeleri kurmuştur. Buradan dünyanın takip edildiğini ve yeni sosyal faaliyet ve kurumların dünyaya paralel olarak kurulduğundan bahsedebiliriz.

Tez, İstanbul'un tarihi semtlerinden olan Piyalepaşa semtinin takımı olan Piyalepaşa Spor Kulübü taraftarlığı üzerine çalışılmıştır.

Piyalepaşa Mahallesi çalışmada belirtildiği gibi Osmanlı Devleti'nin kaptan-ı deryası Piyale Paşa'dan ismini almaktadır. Bugün Beyoğlu Belediyesi sınırları içerisinde olan Piyalepaşa Mahallesi, Osmanlı döneminden beri yerleşim yeri olarak kullanılmaktadır. Haliç'te bulunan tersaneler ve Haliç'in Eminönü yakasına kadar uzanan demirciler pazarından dolayı Piyalepaşa semti bu gemicilik ve demircilik işleri ile uğraşan zanaatkârlar tarafından ikamet adresi olarak kullanılmaktadır. Piyalepaşa Mahallesi'nin sınırları, Dolapdere'den Mecidiyeköy'e bağlanan yol üzerinde sol tarafta kalan Piyalepaşa Cami'sinden başlar ve Hasköy ve Okmeydanı'na kadar uzamaktadır.

Piyalepaşa'nın küçük bir muhitini oluşturan Ağaçlaraltı bölgesi, Piyalepaşa Spor Kulübünün doğduğu yerdir. Uzun yıllar boyunca takımın lokali gibi çalışan Fethi'nin kahvesi, aynı zamanda kulüp takipçilerinin toplanma noktası da olmuştur. Semt takımı taraftarlığının son yıllardaki dönüşümünün çıkış noktasını oluşturan Ağaçlaraltı muhitinde bu dönüşümün nedenleri aranmıştır.

Son yıllarda Piyalepaşa semt takımı olan Piyalepaşa takımının maç izleyen taraftar sayısı azalmaktadır. Özellikle doksanlı yıllarda ve iki binli yılların başında çok yoğun seyirci sayısı önünde maçlarını oynayan takımın izleyici sayısı son yıllarda artmıştır. 2009-2012 yılları arasında ben de bu takımda top oynadım. Seyirci sayısının yoğun olduğu döneme yakından şahitlik etmiş biriyim. Aynı zamanda bu kulüpte top oynadım. Dolayısıyla seyirci ve taraftar sayısının azalmasına doğrudan şahitlik etmiş bulunuyorum. Bunun sebebini mahalle sakinleri ile görüşmeler yaparak anlamlandırmaya çalıştım.

Semt sakinleri ile yapılan görüşmelerde kentleşme ve göç, futbol endüstrisindeki gelişmeler, mahallenin mevcut demografik yapısındaki değişimler, takımın mevcut durumu ve eski dönemlerle karşılaştırma ekseninde görüşmeler yapılmıştır.

Piyalepaşa Mahallesi'nde bulunan semt sakinleri kendilerini birbirinden farklı ifadeler ile ama aynı şekilde tanımlamaktadır. Özellikle semt sakinlerinin üzerinde durduğu arkadaşlık, efendilik ve kabadayılık gibi ifadeler kendileri ile birlikte mahalleyi de tanımlamaktadır. Mülakatlar boyunca katılımcıların kendilerini bu ifadeler ile tanımlamaları Piyalepaşa semt kültürünün en önemli sermayesi olarak gözlemlenmektedir.

Bu bağlamda ele alındığında arkadaşlık ve dostluğun bu kadar önemli olduğu bir mahallede, mahalle faaliyetlerinin mahallelileri kapsadığında takip edilmesi ve desteklenmesi anlaşılabilir.

Burada semt takımları özelinde farklı bir taraftarlık durumunu gözler önüne serilmektedir. Semt takımlarının taraftarları dönemsel olarak aynı zamanda aynı takımın oyuncularından oluşmaktadır. Taraftar olma duygusu bir aidiyetin yanında semt dinamikleri ile birlikte, semtin bir parçası olmak ve semt organizasyonlarında yer edinilmesi açısından bir bütünlüğün farklı alanları olarak ifade edilebilir.

Alan araştırması kentleşme ve göç sonucunda yaşanan değişim ve dönüşümlerin semt sakinleri tarafından takip edildiğini göstermektedir. Semt sakinleri akademik boyutta olmasa da değişimleri takip ederek gözlemlemektedirler. Son yıllarda Piyalepaşa Mahalle nüfusunda büyük değişiklikler gözlemlenmemektedir. Göç hareketlerinin, semt sakinleri ile yapılan görüşmelerde de semti etkilemediği görülmektedir. 1950'lerden sonra göç hareketlerinin gözlemlendiği Piyalepaşa Mahallesi, 1970 yılından sonra nüfusun oturduğu bir semt halini almıştır. Dolayısıyla göç hareketlerinin semt taraftarına olan desteği doğrudan etkilediğini söylemek doğru olmayacaktır.

Mahalle sakinleri futbolu yakından takip etmektedir. Bu ilgi aynı zamanda tercih etme lüksünü de mahalle sakinlerine vermektedir. Son yıllarda televizyonlarda

dünyanın farklı ülkelerinden maçların yayınlanması, maç izleme alternatiflerini de beraberinde getirmektedir. Bu sebeple hafta sonu takımın maçı ile daha kaliteli bir ligin maçı denk geliyorsa ve izleme imkanı varsa kaliteden yana tercih yapılmaktadır.

Futbol mahalle sakinlerini birleştiren unsurlardan birisidir. Futbol sayesinde mahalle gençleri için iletişim kanalları oluşmuştur. Futbol oynamayı seven gençler birbirleri ile olan arkadaşlıklarını kuvvetlendirmiş ve uzun yıllar boyu sürecek olan dostluklar kurmuştur.

Mahalle’de futbol oyununa yetenek olarak yatkın olmayanlar bile bir şekilde futbol atmosferi içerisinde kendilerine izleyici ya da yorumcu olarak yer bulabilmişlerdir. Sadece oyunun dışında olmadıkları da gözlemlenmektedir. Bazen maçlarda hakem olarak bazen de oyun içerisinde en fazla tolere edilen ve mahalle maçlarında sıkıntısı yaşanan kaleci eksikliği problemine çare olmuşlardır.

Futbola olan bu tutku mahallenin takımını da olumlu yönde etkilemiştir. Hem mahallede bulunan gençlerin forma altında top oynayarak kurumsal bir yapının parçası olmalarını sağlamış hem de mahalle sakinlerinin hali hazırda çok sevdikleri futbol oyununda destekledikleri ve kendilerinden olan bir mahalle takımı etrafında toplanmalarına olanak sağlamıştır.

Piyalepaşa Mahallesi’nin takımı olan Piyalepaşa Futbol Kulübü’nde mahallelilerin oynaması doğal olarak mahalle sakinlerinin ilgisinin bu takıma yönelmesine sebep olmuştur. Mahallenin sakinlerinin ve semtin çocuklarının bu takımda oynuyor olması demek aynı zamanda mahalle sakinlerinin doğrudan tanıdığı, büyümelerine şahitlik ettiği ya da doğal çevrelerinin takıma olan sahiplik hissini büyütmektedir.

Yıllar içerisinde bu bağlılığın azaldığı gözlemlenmektedir. Alan araştırması neticesinde öncelikle karşılaşılan ilk sebep semt takımına duyulan heyecanın azalması olarak belirtilmektedir. Mahallede takıma olan bağlılık devam etmekle birlikte semtte futbol havasının giderek azalması takımın desteklenme derecesiyle

doğru orantılıdır. Burada kulübün başarısından ziyade, semtin sosyal zeminini buna uygun olması önemlidir.

Piyalepaşa Kulübü için merkez olarak Ağaclaraltı'nda mevkiinde bulunan Fettah'ın Kahvesi önemli rol oynamaktadır. Mahallenin futbol meraklısı gençlerin bu kahvehanede toplanıyor olması, yıllar boyunca yerel futbol organizasyonlarının bu kahvehaneden yapılmasına olanak sağlamıştır. Piyalepaşa Kulübü için de benzer bir tarihi süreç yaşanmıştır. Bu kahvehanede kurulan kulüp, zaman içerisinde farklı binalarda kendine yer bulsa da manevi olarak Fettah'ın Kahvesi her zaman Piyalepaşa takımını destekleyenlerin buluşma noktası olmuştur.

Fettah'ın Kahvesi'nin en önemli özelliği Piyalepaşa Mahallesi'nin temsili gibi olmasıdır. Arkadaşlık, kabadayılık ve efendilik gibi kavramların ilişki ve kişiliklerin temelini oluşturduğu söylenebilir. Mahalle sakinlerinin kendilerini bu şekilde ifade ediyor olmaları, mahalleye dair ortak değerler bütününe oluştuğunu ve bu değerler çerçevesinde mahalle sakinlerinin birleştiğine en önemli örnektir.

Piyalepaşa Kulübü amatör kategoride faaliyet gösteren bir futbol takımıdır. Takıma olan ilginin azalmasında kulüp ekonomisinin ne ölçüde önemli olduğu mahalle sakinleri ile görüşülmüştür. Bu görüşmeler neticesinde kulüp bütçesinin artmasının takımın taraftar desteğinin artmasına dolaylı bir etkisi olacağını söyleyebiliriz.

Burada hem takımda oynayan futbolu bıraktıktan sonra da seyirci olarak takımı düzenleyen semt sakinleri kulüp ekonomisinin yüklenilmesinin takımın genel giderlerinin karşılanmasının yanında futbolculara amatör kategorilerde tatmin edecek maaşların bağlanması ile takımın profesyonel bir hava kazanacağı düşünülmektedir. Bunun gerçekleşmesinin ardından takım taraftarları da takım içerisinde yakalanan bu havadan etkilenmesi beklenmektedir.

Piyalepaşa Spor Kulübü tamamen taraftarsız değildir. Önceden haberdar olunması ve bir heyecan taşıması durumunda takım maçlarına taraftarlar gitmekte. Fakat yoğun zamanlarında olduğu gibi organize ve kalabalık değil. Günümüzde takımı izleyen kitlenin orta yaş üstü semt sakinleri olduğu yapılan mülakatlar

neticesinde anlaşılmıştır. Mahallenin gençleri için ise kulübün daha büyük heyecanlar olması gerekmektedir. Gençleri harekete geçirmek, değişen kuşak ve modernizmin geldiği seviye itibariyle çok daha zor gözükmemektedir. Gençler sadece kulübün etrafında oluşacak ve mahalle tarafından da desteklenecek kitlesel bir hava oluşturulması durumunda eski heyecanı yaşamaktadır.

Eski ile yeni karşılaştırılması yapıldığında ise mahallenin gençleri ve yaşlıları aynı ekseninde buluşmaktadırlar. Mülakata katılan semt sakinlerinin üzerinde durduğu en önemli konu semtteki takım havasının kaybolması. Kulüp yönetiminin sıklıkla değişmesi ve semtin eski havasını yakalama amaçları taşımamaları bu değişkenliğin en önemli sebeplerinden.

İstanbul'un dönüşümü Piyalepaşa'yı da etkilemiştir. Kentin dönüşümü semtin kılcal damarlarına kadar nüfuz etmiştir ve bu durum Piyalepaşa takımı etrafında şekillenen sosyal ilişkileri de etkilemiştir.

KAYNAKÇA

- Abdürrezzak, A. O. 2005/2006, Futbol Dünyasının Sosyo-Kültür, Kimlik Ve Mitoloji Bağlamında Değerlendirilmesi: İki Kulüp Örneği, Gazi Türkiyyat, Bahar 2015/16, 51-69.
- Abdürrezzak, A. O. 2005/2006, Futbol Dünyasının Sosyo-Kültür, Kimlik Ve Mitoloji Bağlamında Değerlendirilmesi: İki Kulüp Örneği, Gazi Türkiyyat, Bahar 2015/16, 51-69.
- Akşit, G., Bozok, M., & Bozok, N. (2015). Zorunlu Göç, Sorunlu Karşılaşmalar: Hisar Köyü, Nevşehir'deki Suriyeli Göçmenler Örneği. *Tc. Maltepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 92-116.
- Aktütün, İlker. (2010) Futbolun Siyasi Tarihine Kenar Notları, *Cotigo Dergisi*, 63, 08-26
- Aktütün, İlker. (2010) Futbolun Siyasi Tarihine Kenar Notları, *Cotigo Dergisi*, 63, 08-26
- Aktütün, İlker. (2010) Futbolun Siyasi Tarihine Kenar Notları, *Cotigo Dergisi*, 63, 08-26
- Bora, T. (2016), *Karhanede Romantizm, İletişim Yayınları*, , İstanbul, 3. Baskı
- Bora, T. (2016), *Karhanede Romantizm, İletişim Yayınları*, İstanbul, 3. Baskı
- Deniz, M . (2011). Sanayileşme Perspektifinde Kentleşme Ve Çevre İlişkisi. *Coğrafya Dergisi*, 0 (19), 95-105.
[Http://Dergipark.Org.Tr/Iucografya/Issue/25047/264427](http://Dergipark.Org.Tr/Iucografya/Issue/25047/264427)
- Devecioğlu, S. (2008). Türkiye'de Futbolun Kurumlaşması. *Gazi Üniversitesi, İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi*, Sayı 26 Kış-Bahar 2008, S. 373-396
- Dever, A. (2015). *Spor Sosyolojisi*. 2. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara
- Dever, A. (2015). *Spor Sosyolojisi*. 2. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara

- Ertit, V. (2014). Sekülerleşmenin Hızlandırıcısı Olarak Kentleşme. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 41. Sayı Temmuz 2014. 247-254
- Ekici, S., & Tuncel, G. (2015). Göç Ve İnsan. Birey Ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, 5(1), 9-22.
- Erdoğan, İrfan. (2008). Futbol Ve Futbolu İnceleme Üzerine. İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi, 26, 1-58
- Erkal, M. (1998), Sosyoloji, Der Yayınları, İstanbul
- Erdönmez, M. E., & Akı, A. (2005). Açık Kamusal Kent Mekanlarının Toplum İlişkilerindeki Etkileri. Megaron, 3(1). 67-87
- Erdoğan, İ. (2008). Futbol Ve Futbolu İnceleme Üzerine. İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi, 26(2), 1-58.
- Göçer, A. (2012). Dil-Kültür İlişkisi Ve Etkileşimi Üzerine. Türk Dili, 729, 50-57.
- Galeano, E. Futbol Taraftarlığı Kamusal Bir Alan Yaratır Mı?. [Http://Www.Academia.Edu](http://Www.Academia.Edu), Erişim Tarihi: 30.12.2017, 1-16.
- Görgülü, Z. (2009). Kentsel Dönüşüm Ve Ülkemiz. Tmmob İzmir Kent Sempozyumu, 8-10. 767-780
- Genç, F. N. (2008). Türkiye’de Kentsel Dönüşüm: Mevzuat Ve Uygulamaların Genel Görünümü. Yönetim Ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 15(1), 115-130.
- Gökulu, G. (2010). Kent Güvenliği Kentleşme Ve Suç İlişkisi. Atatürk Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, 24(1), 209-226.
- Horak, R. (2015). Avusturya’da Futbol Kültürü. Futbol Ve Kültürü. İçinde: Horak, R. & Reiter, W. & Bora, T. (Eds.). İstanbul. İletişim Yayıncılık.
- Horak, R. (2015). Avusturya’da Futbol Kültürü. Futbol Ve Kültürü. İçinde: Horak, R. & Reiter, W. & Bora, T. (Eds.). İstanbul. İletişim Yayıncılık.

- Horak, R. (2015). Avusturya’da Futbol Kùltürü. Futbol Ve Kùltürü. İçinde: Horak, R. & Reiter, W. & Bora, T. (Eds.). İstanbul. İletişim Yayıncılık.
- Işık. Ş, Türkiye’de Kentleşme Ve Kentleşme Modelleri, Ege Coğrafya Dergisi, 14 (2005),57-71, İzmir
- Işık. Ş (2005). Türkiye’de Kentleşme Ve Kentleşme Modelleri. Ege Coğrafya Dergisi, 14(1-2), 57-71.
- Işık, Ş. (2008). Türkiye’de Üniversitelerin Kentleşme Üzerine Etkileri. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt: 10, Sayı:3
- İnalcık, H. (1995). İstanbul: Bir İslam Şehri. İslam Tetkikleri Dergisi, 9, 221-242.
- Kana, D. (2006). İstanbul’da Kentleşme Ve Değişim, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Sinema-Tv Anasanat Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 18-19
- Keleş, R. (1995). Kentleşme Ve Türkçe. Dilbilim Araştırmaları Dergisi, 6, 1-5.
- Kocadaş, B. (2005). Kùltür Ve Medya. Bilig, (34), 1-13.
- Koç, E. (2010). Gabriel Marcel’e Göre Fanatizm. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakùltesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2010(22). 127-138
- Mikail, T. E. L. (2011), Halı Sahada Futbol Oynayanların Yaralanma Durumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi. 25 (3): 125 - 131
- Özden, P. (2001). Kentsel Yenileme Uygulamalarında Yerel Yönetimlerin Rolü Üzerine Düşünceler Ve İstanbul Örneği. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakùltesi Dergisi, (23-24), 255-270.
- Polat, S., & Dostoğlu, N. (2007). Kentsel Dönüşüm Kavramı Üzerine: Bursa’da Kükürtlü Ve Mudanya Örnekleri. 12(1), 61-76
- Sağlam, S. (2006). Türkiye’de İç Göç Olgusu Ve Kentleşme. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (Hütad), (5), 33-44.

- Sağlam, S. (2006). Türkiye'de İç Göç Olgusu Ve Kentleşme. Hacettepe Üniversitesi Türkiye Araştırmaları (Hütad), (5), 33-44.
- Şentürk, Ü. (2007). Popüler Bir Kültür Örneği Olarak Futbol. Sosyal Bilimler Dergisi/Journal Of Social Sciences, 31(1).
- Şisman, A., & Kibaroglu, D. (2009). Dünyada Ve Türkiye’de Kentsel Dönüşüm Uygulamaları. 1-9
- Şentürk, Ü. (2007). Popüler Bir Kültür Örneği Olarak Futbol. Sosyal Bilimler Dergisi/Journal Of Social Sciences, 31(1).
- Şabanoğlu. M, (2016), Atlas Tarih Dergisi “İlk Kulüpler İzmir Ve İstanbul’da Kuruldu”, Doğan Burda Dergi Yayıncılık, 38.Sayı, 36-47
- Talimciler, A. (2008). Futbol Değil İş: Endüstriyel Futbol. İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi, 26, 89-114.
- Tepeköylü, İ. (2016). Türkiye De Futbol, Taraftar Olgusu Ve Beşiktaş Çarşı Grubu. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, (56), 380-390.
- Tuna, K. (2010). İstanbul’un Sosyolojik Dönüşümü. Şehir Ve Kültür: İstanbul, Kültür Ve Turizm Bakanlığı İstanbul Kültür Ve Turizm İl Müdürlüğü, İstanbul, 360-376.
- Ulu, A., & Karakoç, İ. (2004). Kentsel Değişimin Kent Kimliğine Etkisi. Planlama Dergisi, Tmmob Şehir Plancıları Odası Yayını, 29(3), 59-66.
- <https://www.gzt.com/spor/dunyanin-en-eski-kulubunun-ne-zaman-kurulduğunu-biliyor-musunuz-3356131>, 25.11.2019 tarihinde erişildi.
- <https://www.gzt.com/spor/dunyanin-en-eski-kulubunun-ne-zaman-kurulduğunu-biliyor-musunuz-3356131>, 25.11.2019 tarihinde erişildi.
- <https://www.gzt.com/spor/dunyanin-en-eski-kulubunun-ne-zaman-kurulduğunu-biliyor-musunuz-3356131>, 25.11.2019 tarihinde erişildi.

<http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/genel/265-lale-orta/2090-futbol-organizasyonlarnn-tarihsel-geliimi-ii-fifa-organizasyonlar.html>,
25.11.2019 tarihinde erişildi.

<https://fourfourtwo.com.tr/bir-iskal-ve-zafer-oykusu-general-harrington-kupasi/>,
09.09.2019 tarihinde erişildi.

<https://www.goal.com/tr/galeri-listesi/duenyanin-en-bueyuek-50-futbol-stadyumu/>,
02.12.2019 tarihinde erişildi.

<https://www.transfermarkt.com.tr/super-lig/marktwerteverein/wettbewerb/TR1>,
25.11.2019 tarihinde erişildi.

<https://www.transfermarkt.com.tr/spieler-statistik/wertvollstemannschaften/marktwertetop>, 25.11.2019 tarihinde erişilmiştir.

<https://www.Ekodialog.Com/Kent-Ekonomileri/Bilincsiz- Html Kentlesme-Nedir.>,
08.08.2019 tarihinde erişildi.

<https://www.unhcr.org/tr/unhcr-turkiye-istatistikleri>, 25.09.2019 tarihinde erişildi.

<https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>, 25.09.2019 tarihinde erişildi.

<https://reitix.com/Makaleler/Turkiye-nin-ilk-Sinema-Salonu/ID=719.>, 17.09.2019 tarihinde erişildi.

<https://reitix.com/Makaleler/Turkiye-nin-ilk-Sinema-Salonu/ID=719.>, 17.09.2019 tarihinde erişildi.

<https://fourfourtwo.com.tr/bir-iskal-ve-zafer-oykusu-general-harrington-kupasi/>,
09.09.2019 tarihinde erişildi.

<https://www.youtube.com/watch?v=IAMml1izIqg>, 05.09.2019 tarihinde erişildi.

<https://www.audi.com.tr/tr/web/tr/audi-dunyasi/haberler/2019/fenerbahce-audi-cupta-sahaya-cikiyor.html>, 11.10.2019 tarihinde erişildi.

<https://www.tff.org/default.aspx?pageID=412>, 11.10.2019 tarihinde erişildi.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelime=214144, 09.10.2019 tarihinde erişildi.

<https://www.redbull.com/tr-tr/futbol-tarihi-hakkinda-her-sey>, 09.10.2019 tarihinde erişildi.

<http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/genel/126-mete-ikiz/276-futbolun-tarihi-ii.html> 09.10.2019 tarihinde erişildi.

<https://sportuptr.com/euro-96-sarkisi-ingilterenin-wc-2018-marsi-oldu/>, 09.10.2019 tarihinde erişildi.

<http://www.smartbeyoglu.com/firma/24939/piyalepasa-spor-kulubu.html>, 10.10.2019 tarihinde erişildi.

<http://www.smartbeyoglu.com/firma/24939/piyalepasa-spor-kulubu.html>, 10.10.2019 tarihinde erişildi.

<https://onedio.com/haber/istanbul-un-en-eski-semtlerinden-piyalepasa-ya-hayran-kalmaniza-yetecek-13-enteresan-bilgi-688530>, 12.10.2019 tarihinde erişildi.

<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, 12.10.2019 tarihinde erişildi.

<http://www.smartbeyoglu.com/firma/20115/buyuk-piyalepasa-camii.html>, 02.12.2019 tarihinde erişildi.

<https://www.instagram.com/p/B5pXk4EBIjF/>, 04.12.2019 tarihinde erişildi.

EKLER

Ek-1 Görüşme Rehber Formu

İzin ve Açıklama

Beykent Üniversitesi, Sosyoloji Yüksek Lisans öğrencisiyim. Adım M. Taki Kurtoğlu. Semt takımları ve taraftarları ile olan ilişkilerini incelemek için buradayım. Semt taraftarının, semt takımlarını ne ölçüde desteklediklerini, destek azaldıysa neden azaldığını sizlere sormak istiyorum. Sorularıma vereceğiniz cevaplarınız kesinlikle ve sadece bir araştırma raporunda kullanılacak olup, adınız tarafımdan saklı tutulacaktır. Araştırmada yer alan soruları sormak için izninizi rica ediyorum. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Görüşmeci Adı Soyadı:

Görüşülen Adı Soyadı (vermek istenirse):

Görüşme Tarihi:

Görüşme Süresi:

Görüşme Kayıt No:

Görüşme Reddedildi ise Nedeni:

BÖLÜM 1

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Doğum Yeri
2. Yaşı
3. Eğitimi
4. Medeni Durumu
5. Mesleği
6. Hane Büyüklüğü

BÖLÜM 2

2.1. Kendini Tanımlama

2.1.1. Kendinizi hangi futbol takımı taraftarı olarak tanımlıyorsunuz? (Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray vs.)

2.1.2. Futbol ile ilgili görüşleriniz ifade edebilir misiniz?

2.1.3. Yaşınız ilerledikçe takım tutma tercihlerinizde bir değişiklik oldu mu?

2.1.4. Tuttuğunuz takım tercihinin bir nedeni var mı?

2.1.5. Tuttuğunuz takımda rol model olarak gördüğünüz birsinin etkisi var mı?

2.2. Aile/Arkadaş Çevresi

2.2.1. Tuttuğunuz takım ile ilgili çevrenizde destek ya da eleştiri alıyor musunuz?

2.2.2. Aile üyelerinizin takım tercihleri sizin tercihlerinizde etkili oluyor mu?

2.2.3. Arkadaş taraftarlığınız nasıl karşılanıyor?

2.2.4. Etrafınızdakiler ile tuttuğunuz takım üzerinden yaptığınız muhabbetlerde nasıl hissediyorsunuz?

2.2.5. Tuttuğunuz takım dışında beğendiğiniz bir takım var mı?

2.2.6. En çok zaman geçirdiğiniz insan sizin yaşadığınız durumlar karşısında nasıl etkileniyor?

2.2.7. Sevgiliniz, nişanlınız veya kız arkadaşınız var mı?

2.2.8. Sevgiliniz/nişanlınız/kız arkadaşınız ile ilişkilerinizde taraftarlığınız olumlu ya da olumsuz sonuçları oluyor mu?

2.2.9. Onun bu konuyla ilgili yorumları ve düşünceleri nasıldır?

2.2.10. Taraftarlığınız ile ilgili size desteği veya bakış açısı nasıldır?

2.3. Futbol ve Piyalepaşa Spor ile olan ilişkiler

2.3.1. Piyalepaşa Spor ile olan ilişkinizi anlatır mısınız?

2.3.2. Piyalepaşa Sporun gidişatını nasıl buluyorsunuz?

2.3.3. Piyalepaşa Spor için yaptığınız fedakarlıklar nelerdir?

2.3.4. Yaptığınız fedakarlıklardan dolayı pişmanlık duyuyor musunuz?

2.3.5. Piyalepaşa Sporun maçlarına gittiğiniz dönemde belirleyici etkenler nelerdi?

2.3.6. Diğer semt takımlarını ve taraftarlarını gördüğünüzde ne hissediyorsunuz

2.4. Futbol Alışkanlıkları

2.4.1. Futbol oynama ya da izleme alışkanlıklarınızdan bahseder misiniz?

2.4.2. Piyalepaşa maçlarında şiddet gördünüz ya da uyguladınız mı? Kavga ettiniz mi?

2.4.4. Semt takımı şampiyonluk hedefinden uzaklaştığında nasıl hissettiniz? Takıma olan bağlılığınızda bir kopma yaşandı mı?

2.4.5. Sizce en etkili semt taraftarlığı nasıl olmalıdır?

2.4.6. Kendinizi fanatik hissettiğiniz zamanlar oluyor mu?

2.4.7. Kendinizi hangi dönemlerde semt takımına daha yakın hissettiniz?

2.4.8. Dünya futbolunu takip ediyor musunuz?

2.4.9. Dünya futbolu ile ülke ve yerel futbolu karşılaştırsanız neler söylersiniz?

2.5. Fiziksel Aktiviteler

2.5.1. Aktif olarak futbol oynuyor musunuz? Sadece izlemekle mi yetiniyorsunuz?

2.5.2. Hiç spor kulübünde oynadınız mı?

2.5.3. Piyalepaşa Spor Kulübünde oynadınız mı?

2.5.4. Sizden daha iyi ya da daha kötü oynayan futbolculara dair düşünceleriniz ne şekilde olmuştur?

2.5.5. Spor sonrasında neler hissettiniz? Galibiyet ya da mağlubiyet durumlarında psikolojiniz nasıldı?

2.7. Kentleşme ve göç

2.7.1. Kentleşme ve göç hakkında ne düşünüyorsunuz?

2.7.2. Değişen dünya ve şehir ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

2.7.3. Semtiniz iç göçlerden etkilendi mi?

2.7.4. Semtinizin demografik yapısı ile ilgili bilgi verebilir misiniz?

2.6. Beklentiler

- 2.6.1. Piyalepaşa takımı profesyonel liglerde olsaydı ne gibi değişiklikler olurdu?
- 2.6.2. Sema takımının ürünleri satışa çıksa alır mısınız?
- 2.6.3. Sema takımının taraftar sayısının artması için neler yapılabilir?

Ek-2: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Tablo-1 Katılımcıları Demografik Özellikleri					
No	Katılımcı	Yaş	Eğitim Düzeyi	Meslek	Medeni Durum
1	İbrahim	57	Lise	Tornacı	Evli
2	Tekin	61	Lise	Esnaf	Evli
3	Gökhan	31	Lisans	Yönetici	Bekar
4	Yahya	49	Lise	Bahçıvan	Bekar
5	Gürkan	51	Lisans	Mali Müşavir	Evli
6	Ali	55	Lise	Elektrikçi	Evli
7	Ahmet	56	Lise	Mobilyacı	Evli
8	Mehmet	33	Lisans	Mühendis	Evli
9	Gökhan	37	Lise	Berber	Evli
10	Hakan	39	Lise	İşletmeci	Bekar
11	Şuayip	56	Lise	Marangoz	Evli
12	Emre	44	Lise	Esnaf	Evli
13	Muhammer	51	Lise	Esnaf	Evli
14	Tufan	59	Lise	Esnaf	Evli
15	Harun	33	Ön Lisans	Tornacı	Bekar
16	Mustafa	36	Ön Lisans	Emlakçı	Evli
17	Fatih	36	Ön Lisans	Reklamcı	Evli
18	Cemal,	34	Lisans	Yönetici	Evli
19	Teoman	31	Lisans	Yönetici	Bekar
20	Tarık	59	Lise	Esnaf	Evli

Ek-3: Alan Fotoğrafları

Ağaçlaraltı Fettah'ın Kahvesi. 12.07.2019

Ağaçlaraltı. 04.09.2018

Ağaçlaraltı Fettah'ın Kahvesi. 12.07.2019

Aalaraltı Fettah'ın Kahvesi. 12.11.2019

Ağaçlaraltı Fettah'ın Kahvesi. 12.11.2019

Piyalepaşa Spor Kurucu ve Futbolcuları. 21.10.201

Ağaçlaraltı Meydanı. 12.11.2019

Aalaraltı Fettah'ın Kahvesi n. 12.11.2019

ÖZGEÇMİŞ

15 Mayıs 1988 yılında İstanbul'un Fatih ilçesinde doğdum. İlk ve Orta Öğrenimimi Oruçgazi İlköğretim Okulunda bitirdim. Ardından Fatih Gelenbevi Lisesinde lise eğitimimi tamamladım. Ardından Trakya Üniversitesi Uzunköprü Meslek Yüksek Okulu'nda Maliye Bölümünün ardından Beykent Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu Uluslararası Ticaret bölümünü bitirdim. 2013 yılında Dikey Geçiş Sınavı (DGS) ile İstanbul Üniversitesi-İktisat Fakültesi-İktisat Bölümüne girdim. İstanbul Üniversitesindeki öğrenimim halen devam etmektedir. 2016 yılında Açık Öğretim Fakültesi İşletme Bölümünden mezun oldum. 2017 yılında da Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Bölümünde yüksek lisans eğitimime başladım. Herhangi bir yabancı dil sınav puanım bulunmamasına karşın İngilizce bilmekteyim.

2010 yılında Uluslararası Ticaret Bölümünden mezun olduktan sonra iki yıl süre ile ticaret ile uğraştım. 2012 yılından beri çeşitli kurumlarda eğitim faaliyetleri organize etmekteyim.

Tez çalışmamla paralel olarak spor sosyolojisi, spor kültürü, medyada spor, spor felsefesi konularında çalışmalarına devam etmeyi planlamaktayım. Halen güncel spor olayları ile ilgili yazılar yazmaktayım.

Mustafa Taki KURTOĞLU